

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra hudební výchovy

Dětské folklorní soubory v Praze

Children's Folkloric Groups in Prague

Autor: Kateřina Řeháková

Obor: Učitelství pro I. stupeň ZŠ

Vedoucí práce: Mgr. Kateřina Hurníková, Ph.D.

Praha 2012

NÁZEV:

Dětské folklorní soubory v Praze

ABSTRAKT:

Má diplomová práce se věnuje působení dětských folklorních souborů v Praze.

Ve své práci mapuji jednotlivé pražské dětské folklorní soubory, zjišťuji, jakou národopisnou oblast České republiky zpracovávají. Dalším cílem je sběr informací týkajících se organizačního zajištění souborů. Zajímají mě důvody vedoucích, které je vedly k založení a vedení folklorního souboru. Prostřednictvím rozhovorů s nimi zjišťuji, proč se věnují práci v dětském folklorním souboru, co si myslí, že v dnešní době folklor může dětem přinášet, a co je na práci vedoucího folklorního souboru nejobtížnější. V neposlední řadě je mým cílem nalézt příčiny motivace dětí k působení ve folklorním souboru a k folkloru samotnému.

Ve své práci využívám výzkumné metody – kvalitativní a kvantitativní výzkum.

KLÍČOVÁ SLOVA:

folklor, folklorismus, dětský folklorní soubor, motivace

TITLE:

Children's Folkloric Groups in Prague

ABSTRACT:

This thesis focuses on children's folkloric groups in Prague. In my thesis I chart individual children's folkloric groups in Prague and identify ethnographic regions of the Czech Republic covered by these groups. Another aim of my thesis is to collect information concerning organization of these folkloric groups. I describe various motivations of their leaders and founders. Using interview method, I determine why they put efforts in folkloric groups, describe their opinions on what such groups can bring to children and difficulties they encounter. Finally, my aim is to determine children's motivation to take active part in folkloric groups and folklore itself.

In my thesis I use research methods - qualitative and quantitative research.

KEY WORDS:

folklore, folklorism, children's folkloric group, motivation

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci Dětské folklorní soubory v Praze vypracovala pod vedením Mgr. Kateřiny Hurníkové, Ph.D., samostatně na základě vlastních zjištění a za použití pramenů uvedených v seznamu použité literatury.

V Praze dne

podpis

Na tomto místě bych ráda poděkovala Mgr. Kateřině Hurníkové, Ph.D., za vedení diplomové práce a také za její podporu, trpělivost, rady, inspiraci a diskuze nejen při vypracování této diplomové práce.

Dále bych chtěla poděkovat vedoucím dětských folklorních souborů za možnost nahlédnout do jejich souboru a za to, že byli ochotní se mnou realizovat rozhovor. Také děkuji všem dětem, které vyplnily můj dotazník.

Můj největší dík patří mé rodině a přátelům za soustavnou podporu při studiu a tvorbu potřebného zázemí.

OBSAH

ÚVOD.....	8
TEORETICKÁ VÝCHODISKA.....	9
1 Základní terminologie.....	9
2 Charakteristika národopisných oblastí.....	12
2.1 Instrumentace lidových muzik a interpretace lidové písně v Čechách .	12
2.2 Instrumentace lidových muzik a interpretace lidové písně na Moravě.	12
2.3 Charakteristika národopisných oblastí podle daných kritérií.....	13
3 Lidové kroje.....	17
3.1 Kroje v regionech.....	17
4 Lidová píseň.....	28
4.1 Vznik a vývoj lidové písně.....	28
4.2 Hlavní druhy lidových písní.....	31
5 Lidové tance.....	34
5.1 Charakteristika nejčastějších lidových tanců	34
6 Folklorní soubory a skupiny	37
PRAKTICKÁ ČÁST	39
7 Výzkum problému	39
7.1 Předmět a cíl výzkumu.....	39
7.2 Metodika a organizace výzkumu	39
7.2.1 Motivace dětí k folkloru	39
7.2.2 Motivace vedoucích folklorních souborů.....	40
7.2.3 Organizační zajištění	41
7.3 Interpretace výsledků výzkumu	42
7.3.1 Motivace dětí k folkloru - vyhodnocení	42

7.3.2	Dětské folklorní soubory v hlavním městě Praze.....	55
7.3.2.1	Kolíček	56
7.3.2.2	Kytice	58
7.3.2.3	Lučinka	60
7.3.2.4	Modřenec	62
7.3.2.5	Motáček	65
7.3.2.6	Osminka.....	67
7.3.2.7	Rosénka	70
7.3.2.8	Valášek	72
7.3.2.9	Violka	74
7.3.2.10	Vrbina	76
7.3.2.11	Taneční škola Betty.....	79
7.3.2.12	Taneční soubor Jaro	80
7.3.2.13	Javorový Kolíček	81
7.3.2.14	Limborka.....	81
7.3.2.15	Motivace vedoucích folklorních souborů - vyhodnocení	82
8	Závěr	84
	Použitá literatura.....	86

ÚVOD

Přejeme si, aby naše děti v dnešní moderní době uměly zazpívat lidovou písničku, znaly lidovou slovesnost, uvědomovaly si kořeny země, ze které pocházejí, a utvářely si vztah k lidové kultuře a našemu národu samotnému? Jako učitelé se musíme zamyslet nad tím, jak tyto národní hodnoty dětem vštěpovat a co dělat pro to, aby naše národní identita úplně nevymřela.

Kolik učitelů se věnuje v mateřských a základních školách zpěvu lidových písní? Z vlastní zkušenosti vím, že pokud s dětmi učitel zpívá, málokdy zařazuje do repertoáru lidové písně. Děti v dnešní době většinou nerozeznají lidovou píseň od umělé, neznají lidové písně, které za dob našich prababiček zpívalo každé malé dítě, a pokud je zazpívat umí, jejich znalost končí po první sloce. Já sama jsem v této oblasti měla velké mezery a mnohému jsem se naučila až ve folklorním souboru.

Otázka je, zda je pro dnešní dobu důležité znát lidovou slovesnost, lidové písně, říkadla a básničky. Je důležité, aby děti znaly naše národní bohatství? Jako budoucí učitel i jako obyčejný člověk si musím odpovědět, že si přeji, abychom jako národ nezapomněli na odkaz, který nám zanechali naši předchůdci. Ano, přeji si, aby moje děti a vnoučata znaly naše národní bohatství, které bylo předáváno po generace, sesbíráno a zapsáno našimi předky jazykem lidovým, krásným, pravdivým a upřímným.

Proto jsem se rozhodla věnovat se ve své diplomové práci dětským folklorním souborům v Praze. Zajímá mě, jakým způsobem se v dnešní době děti v hlavním městě s folklorním a lidovou slovesností seznamují, jaký vztah si utvářejí k lidové kultuře a národním tradicím.

V teoretické části své diplomové práce se zaměřuji na základní terminologii, charakterizuji národopisné oblasti České republiky, lidové kroje, lidové písně a tance. Získané informace využívám v praktické části, v níž přibližuji práci dětských folklorních souborů v Praze, zkoumám, jaké regiony ČR zpracovávají, proč se vedoucí souborů věnují práci v dětských folklorních souborech a také zjišťuji motivaci dětí k folkloru.

TEORETICKÁ VÝCHODISKA

1 Základní terminologie

Folklor

„Původní označení pro to, co lid ví, později věda o lidu. V dnešním pojetí označuje folklor část lidské kultury, zahrnující slovesné, hudební, dramatické a taneční projevy. Folklor se vyvinul z pracovních a obřadních úkonů a ze zábavních projevů. Jeho základní charakteristikou je orálnost, anonymnost tvůrce, kolektivnost a variabilita. Při rozvíjení tradice je důležitá role individuálního talentu nositelů folkloru. Tvořivost individuální realizace spočívá v tematizaci (výběr prvků z tradice) a improvizaci. Folklor se stal výrazem ideologického a estetického jeho nositelů.“¹

Existují různé definice slova folklor. Pojem se vyvinul z anglického slova *folklore*, který v překladu znamená vědomosti lidu. Většina z definic chápe folklor jako lidovou kulturu a její projevy. Někteří autoři vztahují výraz folklor k tradiční kultuře, jiní pod tento pojem zahrnují i širší jevy patřící do kultury masové.

Původní význam slova folklor se vztahoval hlavně na tradiční duchovní části kultury nižších vrstev obyvatelstva – „lidovědu“. Později došlo k rozšiřování významu slova folklor i na tzv. městský folklor.

Česká folkloristika chápe folklor jako hudební, slovesné, dramatické a taneční projevy lidu založené na tradičnosti, kolektivnosti, variantnosti a ústnosti.

Folkloristika

Folkloristika je vědní disciplína, která studuje lidové umění a lidovou kulturu.

Autoři Ilustrovaného encyklopedického slovníku definují pojem takto:

„Kulturně-historická vědní disciplína, zabývající se studiem vývoje, podmínek a způsobu existence, obsahové a formální stránky folkloru v souvislosti se společenským vývojem. Folkloristika zkoumá odraz kolektivního vědomí a jednotlivých folklorních druhů a žánrech, vývoj a změny jejich společenské funkce. Podle specializace se

¹Kolektiv autorů. *Ilustrovaný encyklopedický slovník – Díl. 1. A – I* Praha : ACADEMIA, 1980, s. 665.

folkloristika dělí na slovesnou, hudební a taneční, které studují lidovou slovesnost, obřadnost, divadlo, písně, hudbu, tanec, hry a dětský folklor.“²

Folklorismus

Stejně jako slovo folklor ani slovo folklorismus nemá zcela jednoznačný význam. Jedná se o termín, který označuje především lidový tanec a hudbu. Je užíván širší veřejností a bývá také interpretován jako zprostředkování folkloru z druhé ruky nebo zjednodušeným termínem folklor na jevišti.

Podle Lucie Uhlíkové³ rozlišujeme dva odlišné jevy folklorismu. Jeden je podobný tomu, co chápeme jako hru lidových muzikantů (improvizované přehrávání písní s více, či méně domluvenou harmonizací bez autorského záměru). Druhý charakterizuje vědomý tvůrčí přístup k folklornímu materiálu. Rozlišujeme zde tři různé tendence.

- 1) Rekonstrukci tzv. autentického znění.
- 2) Jednoduché či složitější stylizace folkloru s větším či menším autorským záměrem.
- 3) Překračování hudebních žánrů, prolínání hudebních žánrů se snahou zpřístupnit folklor co nejširším vrstvám posluchačů.

Lidová slovesnost

Podle J. Horáka⁴ - existují následující druhy lidové slovesnosti:

- 1) Píseň.
- 2) Lidová próza – pohádka, pověst, legenda, anekdota.
- 3) Přísloví a pořekadla.
- 4) Hádanky.
- 5) Zaříkadla, zaklínání, zažehnávání, pranostiky.
- 6) Lidové skladby dramatické.

Všechny druhy lidové slovesnosti mají společné základní rysy, kterými jsou ústnost, variantnost, tradičnost a reliktnost.

²Kolektiv autorů. *Ilustrovaný encyklopedický slovník – Díl. 1. A – I* Praha : ACADEMIA, 1980, s. 665.

³Kolektiv autorů. *Sborník příspěvků z mezinárodního kolokvia. Od folkloru k world music.* Náměšť nad Oslavou : Městské kulturní středisko v Náměšti nad Oslavou, 2003.

⁴HORÁK, J. *Naše lidová píseň.* Praha : Garamond Jos. R. Vilímek, 1946.

Ústnost

Lidová slovesnost se šířila po celá staletí ústním podáním z pokolení na pokolení.

Variantnost

Variantnost úzce souvisí s ústností. Při předávání lidové slovesnosti ústně docházelo k různým variantám jednoho tématu. /Někdo něco zaslechl, jiný si k tomu něco jiného přimyslel./

Př.: *Vlaštovička z rána budíc hospodyni zpívá.*

*Vstala, vstala, vstala,
devět políček oblítala,
a ty ještě spíš?*

nebo:

*Vstala, vstala, vstala
pět homoliček udělala,
a ty ještě spíš?*

Karel Jaromír Erben⁵

Variantnost můžeme sledovat i v písni *Když jsem husy pásala* a *Běží liška k Táboru*. Jedná se o stejný nápěv, ale rozdílná slova. Naopak píseň *Koulelo se, koulelo červené jablíčko* - známe v mollové i durové variantě. Píseň má tedy stejný text, ale rozdílný nápěv.

Tradičnost

Tradičnost souvisí s tradicemi, které lidé uchovávali. Jedná se o zvyky a obřady, které lid dodržoval během roku (např. obžínky, Vánoce, Velikonoce), ale i během života (narození dítěte, svatba, pohřeb).

Reliktnost

Reliktností rozumíme místo vzniku nebo sběru písně. Úzce souvisí s variantností. Často se stává, že jeden nápěv písně má různý obsah (nebo naopak) podle oblasti vzniku. Ke každé oblasti výrazně patří nářečí, které se v lidových textech dochovalo. Podle oblasti vzniku rozlišujeme i lidové kroje, které jsou pro každou národopisnou oblast velice specifické.

⁵ERBEN, K. J. *Prostonárodní písně a říkadla*. Praha : Evropský literární klub, 1937, s. 30.

2 Charakteristika národopisných oblastí

V této kapitole uvádím nejčastější nástrojové obsazení lidových muzik a krátce se zmiňuji o interpretaci a charakteru lidové písně v Čechách a na Moravě. Dále se věnuji přiblížení jednotlivých národopisných oblastí v České republice.

2.1 Instrumentace lidových muzik a interpretace lidové písně v Čechách

Česká muzika se většinou skládá z

- 1 - 4 houslí (jedny až dvoje kontry⁶, někdy kontry hraje viola),
- 1 - 2 klarinetů,
- zobcové, příčné flétny,
- basy⁷ (někdy může být basa nahrazena violoncellem),
- dud – (v chodských muzikách), vozembouchu, akordeonu.

Podle Slovníku české hudební kultury⁸ došlo v posledních staletích v českých zemích k příklonu k durovým nápěvům. Vokální jednohlas převládá nad dvojhlasou interpretací. Ta zpravidla využívá paralelní tercie, na jihu Čech se v závěrečných frázích vyskytovaly také čisté kvinty. V novější době pronikl do vícehlasu převážně syrytmický dvojhlas v paralelních terciích a sextách.

2.2 Instrumentace lidových muzik a interpretace lidové písně na Moravě

Moravská muzika se většinou skládá z

- 1 - 4 houslí (jedny až dvoje kontry, někdy kontry hraje viola),
- klarinetu,
- basy,
- cimbálu.

⁶Kontry - v lidové muzice název pro housle, které tzv. kontrují, hrají příznavky, většinou proti base.

⁷Záměrně používám pojmu basa jako lidového názvu pro kontrabas.

⁸Kolektiv autorů. *Slovník české hudební kultury*, Praha : Supraphon, 1997.

Moravský východní typ se vyznačuje řadou specifíků (moravská modulace, táhlé písně, tzv. slovácké pláče). Lyricismus se zde zdá být mnohdy daleko citově vypjatější. Nápěvy jsou jen zpola durového charakteru. Nápěv těsně spjatý s textem vede k rytmické rozmanitosti.⁹

2.3 Charakteristika národopisných oblastí podle daných kritérií

Pro charakteristiku národopisných oblastí jsem si zvolila tato kritéria: poloha oblastí, typické tance pro danou oblast, u některých oblastí zajímavosti, které se k danému území vážou, a příklady lidových písní z dané oblasti.

Jižní Čechy

Jižní Čechy zaujímají více než jednu čtvrtinu Čech. Rozlišujeme v této oblasti řadu menších regionů – Tábořsko-Kozácko, Blata, Doublebsko a Prácheňsko. Typické tance pro tuto oblast jsou kolečka ve 3/8, 3/4 nebo 2/4 taktu, celá řada figurálních tanců – rejdivák, hulán, dupák, mazurky, polky. Dodnes se zde udržely i starší projevy lidového umění.¹⁰

Příklady lidových písní: *Pásla ovečky v zeleném háječku; Okolo Třeboně; Jsou, jsou na potoce ráčata; Kdyby byl Bavorov.*

Jihozápadní a západní Čechy

Podle charakteristických rysů lidové kultury dělíme tuto oblast na Klatovsko, Plzeňsko, Chodsko a další. Většina písní má spíše veselejší, taneční ráz. Přebývá třídobé rytmické členění, protože nejtypičtějším tancem je zde opět kolečko a kolo¹¹. Z figurálních tanců jsou to – obkročáky, kalamajka, dupák, skočná, furiant, rejdivák, polky. Typické pro tuto oblast jsou mateníky (tance s proměnlivým taktem). Nejvýraznějším regionem této oblasti je Chodsko, rozprostírající se v okolí Domažlic. Pro Chodsko je typická variabilita textů na jednotlivé nápěvy. Pod vlivem dudáckého doprovodu jsou melodie bohatě zdobené.¹²

Příklady lidových písní: *Takhle v Rokycanech; Neťukej a neťukej; Sedlák; sedlák.*

⁹Kolektiv autorů. *Slovník české hudební kultury*, Praha : Supraphon, 1997.

¹⁰BINDEROVÁ, E. *České lidové tance*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1990, s. 9.

¹¹Viz kapitolu Lidové tance.

¹²BINDEROVÁ, E. *České lidové tance*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1990.

Střední Čechy

Centra živé folklorní tradice jsou hlavně Nymbursko, Mladoboleslavsko, Chrudimsko-Nasavrcko, Kouřimsko, Benešovsko-Vlašimsko-Sedlčansko, Berounsko, Rakovnicko-Slánsko, Mělnicko-Mšensko. V této oblasti se nachází velké bohatství především figurálních tanců: husar, hulán, kalamajka, rejdivák aj. V oblasti Polabí vznikla řada tanců s proměnlivým taktem (mateníků). V muzice v Polabí byly zastoupeny různé neobvyklé nástroje, jako např. lesní roh a malý cimbál.¹³

Příklady lidových písní: *Hajho husy ze pšenice; Na Bílé hoře; Měla jsem milého hulána; Ráda, ráda, můj zlatej Honzíčku.*

Severní Čechy

Bohatství lidových písní a tanců čerpáme v této oblasti zejména z Podještědí, Podkrkonoší a horního Pojizeří. Pohybový charakter tanců v této oblasti je velice svérázný. Některé tance jako moták, mlýn, dřevák se vyskytují pouze v této oblasti. Tančí se zde i mateníky a furiant. Muzika bývala doplněna harfou a citerou.¹⁴

Příklady lidových písní: *Durdi, durdi; Já jsem sedláků; Za vodou, za vodou, za vodičkou; Když jsem milou vyprovázel; Ztratila jsem kajdu.*

Východní Čechy

Ve východních, stejně jako v severních Čechách najdeme v lidové kultuře značné rozdíly vyplývající z geografické, ekonomické a sociální různosti. K nejbohatším oblastem patří Hronovsko, Policko, Náchodsko, Litomyšlsko, Podorlicko, Hradecko. České tance, které se nejvíce proslavily v této oblasti, jsou především polky, rejdivák a furiant.¹⁵

Příklady lidových písní: *Náchodský zámeček; Tluče bednář na obruče; Tancovaly dvě panenky; tancovaly ševce; Leze ráček přes potůček; Když jsem jel do Prahy pro hrách.*

Horácko

Název Horácko se používá pro celistvou oblast Českomoravské vrchoviny. Horácké písně a tance, stejně jako kroj, mají stopy tanců českých a na moravské straně i

¹³BINDEROVÁ, E. *České lidové tance*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1990.

¹⁴BINDEROVÁ, E. *České lidové tance*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1990.

¹⁵BINDEROVÁ, E. *České lidové tance*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1990.

hanáckých. Pochází odtud velké množství řemeslnických tanců, figurální tance jako polky, hulán, kalamajka, rejdoваčka. Na Jihlavsku hrávala tzv. dyndácká nebo skřipácká muzika ve složení čtyř muzikantů. Tři muzikanti hráli na dyndy¹⁶ a čtvrtý na malou basu.¹⁷

Příklady lidových písní: *Jedna, dva, tři, čtyři, pět, cos to Janku, cos to sněd; Myška leze na mezu, já tam za ňó polezu; Maličká su, huse pasu; Pásla husy pode dvorem.*

Haná

Podle B. Kose¹⁸ do folkloru Hané patří oblast Prostějova, Tovačova a Olomouce. Tanec v této oblasti nemá rychlé přechody, poskoky ani obraty. Tanec je jemný a klidný.

Příklady lidových písní: *Tovačov, Tovačov; Rostó, rostó, rostó, konopě za cestó; Šly panenky po silnici, potkali je dva myslivci.*

Záhoří

Oblast Záhoří vyplňuje severozápadní Morava - oblast Hostýnských vrchů až ke střednímu toku Bečvy po poslední výběžky Oderských vrchů. Je zde patrný vliv hranice mezi západní (českou) a východní (slovenskou) kulturní sférou.¹⁹

Příklady lidových písní: *Husičky, husičky, vysoko letíte; Kačena divoká.*

Lašsko

Oblast na moravsko-slezském pomezí v povodí řek Olše, Opavy, Odry a Ostravice. Kraj je obetkaný pověstmi o legendárních hrdinech tamějšího lidu (Ondráš, Juráš). Střízlivost a jednoduchost, která je vlastní tomuto kraji, se projevuje v prvcích lidové kultury. Lašské nářečí je charakteristické krátkou výslovností samohlásek a měkčením některých souhlásek, což dodává písním specifický ráz. Typický pro tuto oblast je zbojnický tanec Ondráš, svatební točivý tanec a celá řada figurálních tanců.²⁰

Příklady lidových písní: *Ach, co je, co je; Něžachod', slunečko; A v tej našej zahrádečce; Okolo Frýdku.*

¹⁶Vývojově starší typ houslí.

¹⁷BINDEROVÁ, E. *České lidové tance*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1990.

¹⁸KOS, B. *Lidové tance ve školní tělesné výchově*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1984.

¹⁹KOS, B. *Lidové tance ve školní tělesné výchově*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1984.

²⁰KOS, B. *Lidové tance ve školní tělesné výchově*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1984.

Valašsko

V pohoří Horní a Dolní Bečvy, v horské oblasti Beskyd se rozkládá Valašsko-Rožnosvsko, Valaškoklobúcko a Vizovicko. Tance jsou živé, tanečníci svou radost projevují občasným zajucháním. Nejcharakterističtějším tancem pro tuto oblast je mužský sólový tanec odzemek (tanec pastýřů a dřevorubců, kteří uměli dobře vládnout valaškou).²¹

Příklady lidových písní: *Beskyde, Beskyde; Dyby byla Morava, jako je Slezsko; Rožnovské hodiny.*

Slovácko

Oblast Slovácka se dělí na čtyři významné podoblasti – Kopanice, Hornácko, Dolňácko, Podluží. Tyto oblasti jsou každá velice odlišná, spojuje je však uplatnění většího žvilu v tanci mužském než ženském. Opravdový slovácký tanec je neodmyslitelně spjatý se zpěvem. Většinou se chlapci postaví před muziku, jeden začne zpívat a muzika je doprovází v rychlejším tempu. Tance se vyznačují živostí a velkým temperamentem. Chlapci juchají, vykřikují, tleskají do holínek. Patří sem sólový verbuňk a odzemok.²²

Verbuňk byl v roce 2005 zapsán do organizace UNESCO jako nehmotné kulturní dědictví lidstva.

Příklady lidových písní: *Javorník, Javorník; Zapomínaj šohaj; Žala jatelinku; Od Přěšpurka k Dunaju; Vrť sa, děvča, Tancuj, tancuj, vykrúcaj.*

Slezsko

Další pěkné rázovité tance se nám dochovaly z oblastí Opavska, Kravařska, Hlučínska. Polské vlivy se v tancích projevují nejvíce na Těšínsku.²³

Příklady lidových písní: *Dy sym chodil do školy, učil sym se litery; Naša Kača plače.*

²¹KOS, B. *Lidové tance ve školní tělesné výchově*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1984.

²²KOS, B. *Lidové tance ve školní tělesné výchově*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1984.

²³KOS, B. *Lidové tance ve školní tělesné výchově*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1984.

3 Lidové kroje

„Slovník spisovné češtiny vysvětluje pojem *kroj* závazně a jednoduše jako – oděv charakteristický pro určitý kraj, dobu, organizaci, apod.“

Jiřina Langhammerová²⁴

Podle J. Langhammerové²⁵ v naší řeči pojem *kroj* spojujeme s přívlastky národní a lidový. Každý z těchto přívlastků dává pojmu *kroj* trochu jiné zabarvení. V této kapitole hovořím o lidovém oděvu, který chápeme jako tradiční oblečení převážně venkovského obyvatelstva. Nejvíce dokladů o lidových krojích máme z doby 19. století, ve kterém se zvedla vlna zájmu o dokumentaci lidového kroje.

Ve folkloru jsou tance a kroje vzájemně propojeny, výtvarná složka dokresluje uměleckou jednotu lidové tvořivosti. Docela jiný bude pohyb při tanci chlapců ve vlněných nohavicích a krbcích, jiný šohaje z nížiny v holínkách a těsných nohavicích.²⁶

3.1 Kroje v regionech

Čechy

V českých krajích se kroje nenosily příliš dlouho, v průměru do poloviny 19. století. Podrobné informace o nich máme tedy až z pozdější fáze jejich vývoje. Zdají se proto do značné míry podobné (v siluetě, materiálech, celkovém pojetí).²⁷

Západní Čechy

Podle J. Langhammerové²⁸ se v západních Čechách nosil *kroj* dost dlouho. Centrum této oblasti je město Plzeň, kde se zachovalo několik typů *krojů*. Pro ženský *kroj* je typická široká silueta sukně, která je vyrovnána stejně širokým tvarem holubice²⁹ u čepce. Zbytek kroje je vyšívaný spoře. Na *kroji* dále dominuje široká červená zástěra. Červené jsou i stuhy a punčochy. Velké naškrobené rukávy byly převázané červenou stuhou. Šněrovačku³⁰ kryly rozměrné drahé hedvábné šátky. K tomu jemně laděné hedvábné doplňky a světlá sukně. Mužský *kroj* je typický český *kroj*. Světlé kalhoty,

²⁴LANGHAMMEROVÁ, J. *České lidové kroje*, Praha : Práce, 1994, s. 4.

²⁵LANGHAMMEROVÁ, J. *České lidové kroje*, Praha : Práce, 1994.

²⁶KOS, B. *Lidové tance ve školní tělesné výchově*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1984.

²⁷LANGHAMMEROVÁ, J. *České lidové kroje*, Praha : Práce, 1994.

²⁸LANGHAMMEROVÁ, J. *České lidové kroje*, Praha : Práce, 1994.

²⁹Plátěný úvaz k ženskému čepcečku, formovaný do vyduté mašle, obvykle vyšívaný.

³⁰Svrchní ženský oděv, vyztužený kosticemi, pomocí šněrování formuje hrudník.

bílá košile, modré vesty a kabáty, klobouky, čepice a punčochy do střeviců nebo vysokých bot.

Plaský kroj je pojmenován podle města Plasy ležícího na sever od Plzně. Typická pro tento kroj je červenožlutá výšivka na zástěrách. Osobitě pro plzeňský region jsou hustě vzorové pleny³¹. Na kroji jsou dále zajímavé staré typy měkkých čepců. Kolem poloviny 19. století kroj získal bílý styl. Pozoruhodné jsou však prolamované výšivky, které se zachovaly na zástěrách, čepcích, plenách. Tradice výšivky v této oblasti přetrvala až do 20. století v období první republiky. V obci Chotěšov se dochoval typ starobylého kroje. Stejně jako u plaského kroje se zde výšivka komponovala do celistvých ploch, měla však černou barvu. Dívky nosily vínek³² z široké černé stuhy s bílými vyšitými konci. Sukně se nosila skládaná, zvonového tvaru. Košile byla s dlouhým rukávem, zúžená k zápěstí.

V oblasti Karlovarska a Chebska dominuje chebský kroj. Staré tkané sukně, hedvábné zástěry, šátky na prsou i na hlavě, u vdaných žen zlaté čepce. Děvčata nosila vysoké šněrovačky a naškrobené rukávy. Kuriozitou této oblasti jsou některé úvazy šátků na hlavě, zavázané nad čelem do mašle. U mužů dominuje černá barva. Tyto kroje se nosily v českých i německých vsích. Důraz kladly ženy na stříbrné šperky (staré mince, granáty spojené řetízkem).

Významnou oblastí západních Čech je Chodsko (oblast v okolí Domažlic). Vývoj chodského kroje můžeme sledovat 200 let. Kroj má v podstatě dvě varianty. Jeden je bohatší a jeden chudší. Červená skládaná sukně, květovaná zástěra, naškrobené rukávy, živůtek³³, šátek přes prsa, černý šátek na hlavě, vykládané střevíce, červené punčochy. Vdané ženy nosily přes šátek o svátcích bíle vyšitou plenu. Charakteristická je silueta orientovaná nad pas. Znakem Choda je černý širák a „čakan“³⁴.

³¹Velký čtvercový šátek, který je v jednom rohu bohatě vyšíváný, nosí se přes ramena.

³²Úvaz kolem hlavy.

³³Ženská svrchní součást krycí a formující hrudník.

³⁴Dlouhá hůl nahoře opatřena sekerou.

Plzeňský lidový kroj³⁵

Chodský lidový kroj³⁶

Jižní Čechy

Jižně od Českých Budějovic se rozprostírá oblast Doudlebska. Díky obchodním cestám, které tudy vedly, se doudlebský kroj v průběhu vývoje značně měnil. Zpočátku měl mnoho znaků místní rukodělné výroby (tkaná sukně a zástěra, košile se zúženými rukávy, červené punčochy a šátky na hlavě), později docházelo k zevšeobecnování krojů. Na rozdíl od ostatních českých krojů, je tento kroj v podstatě bez výšivek. Muži mají kroj odlišný od jiných českých krajů. Je laděný v černém tónu - černé koženky³⁷ zastrčené do vysokých bot, sametová vesta, široký zdobený opasek z temné kůže, bílá košile s naškrobenými rukávy. Ženský kroj se v těchto oblastech nosil až do druhé světové války.³⁸

Směrem na sever od Českých Budějovic se rozprostírá oblast jihočeských Blat. Lidové kroje na tomto území vyjadřují bohatství úrodných nížin. Kroje jsou různých barev a tvarů s našitými cetskami, které dodávají oblečení honosný vzhled. Kroje symbolizují hojnost zdejších rybníků.³⁹

³⁵ *Kroj plzeňský*. Cit. 17. 10. 2011. Dostupné na <http://krojplzen.sweb.cz/kroj10.htm>.

³⁶ *Chodské kroje a keramika*. Cit. 17. 10. 2011. Dostupné na <http://web.quick.cz/chodsko1/kroj.htm>.

³⁷ Koženky - kožené kalhoty.

³⁸ LANGHAMEROVÁ, J. *České lidové kroje*, Praha : Práce, 1994.

³⁹ BŮHMOVÁ, J. *Kroje v Čechách*, Praha : Adult, 1968.

Doudlebský lidový kroj⁴⁰

Střední Čechy

Je to rozsáhlé území středních Čech na severu ohraničené Slánskem a Roudnicí, na západě Berounskem, na východě Kutnou Horou a Čáslaví, na jihu Benešovskem. V těchto oblastech se jedná o kroj ovlivněný kulturou měst. Kroje jsou sjednocené bílou výšivkou. Hedvábné, brokátové sukně, drahé šněrovačky, bílé čepčky a zlaté, stříbrné čepce. Nejhonosnější jsou kroje na středním Polabí a okolo Prahy. Muži mají kroje především z modrého nebo hnědého sukna, kožešinovou čepici, světlé kalhoty z jelenice a lněnou košili. I muži se přizpůsobují módě. Nosily se kabáty se šosy, límcové pláště a kožichy.⁴¹

Severovýchodní Čechy

Kroj se v této oblasti nosil kratší dobu, proto má jednodušší charakter. V Podkrkonoší byly typické ručně tkané látky, hlavně kanafasy⁴², ze kterých se šily sukně, živůtky. Nosily se zde ženské volné kabátky, šátky uvázané nad čelem. Muži nosili plátěné kazajky a kalhoty a vysoké čepice, klobouky a boty. Specialitou této oblasti byly vysoké dívčí účesy, okolo kterých si dívky vázaly hustě červeně vyšíváné vínky. I v této oblasti kroj časem získal městský charakter.⁴³

⁴⁰Mušský kroj doudlebský. Cit. 17. 10. 2011. Dostupné na <http://www.muzeumcb.cz/cz/?clanek=163>.

⁴¹LANGHAMMEROVÁ, J. *České lidové kroje*, Praha : Práce, 1994.

⁴²Bavlněná nebo pololněná látka, ze které se šijí zástěry nebo kanafasky (vrchní ženské sukně).

⁴³LANGHAMMEROVÁ, J. *České lidové kroje*, Praha : Práce, 1994.

Středočeský lidový kroj⁴⁴

Podkrkonošský lidový kroj⁴⁵

Východní Čechy

V této oblasti se uplatňuje podhorský kroj úplně odlišné atmosféry. Materiály jsou převážně domácí, hlavně na sukních a kabátcích. Kroje mají protáhlé linie s umírněnou barevností.⁴⁶

Podle J. Langhammerové⁴⁷ se v této oblasti více držela oděvní tradice. Zvláště litomyšlské krajky jsou cenná díla českého lidového umění. První období litomyšlského kroje je typické protáhlou siluetou a krátkým živůtkem. Zástěry jsou vyšívány hlavně na bílém plátně nebo ušité z hedvábí. Mohutné krajky jsou kolem límců a rukávů. Na šátcích je jemná žlutavá výšivka. Kroj mužů je typický širokým, podélně tvarovaným kloboukem. Vesty jsou krátké, zdobené výšivkou.

Z území východních Čech dále vyniká kroj u města Poličky. Sukně je napříč pruhovaná, nejčastěji v červenobílé kombinaci s temně modrou zástěrou, která bývá bíle vyšívána motivy květů vyrůstajících z květináčů. Kroj celkově působí velmi vkusně a umírněně.

Českomoravská vysočina – Horácko

Pozvolný přesun na Moravu charakterizuje na obou stranách pahorkatiny oblečení jednoho druhu. Slavnostní kroj žen má opět bílé vyšívání. Zajímavé jsou zde projevy tkalců. V utkané ploše vytvářeli tkalci zvláštní efekty. Nosily se starodávné

⁴⁴Co slušelo prababičkám – lidové kroje středních Čech. Cit. 17. 10. 2011. Dostupné na <http://www.pressweb.cz/zprava/44252-co-sluselo-prababickam-lidove-kroje-strednich-cech>.

⁴⁵Kroj podkrkonošský. Cit. 17. 10. 2011. Dostupné na <http://www.baracnici.qsh.cz/default.aspx?pg=583c4064-26d9-49fe-b301-56bf9abf0e34>.

⁴⁶BŮHMOVÁ, J. *Kroje v Čechách*, Praha : Adult, 1968.

⁴⁷LANGHAMMEROVÁ, J. *České lidové kroje*, Praha : Práce, 1994.

pestré čepce, přes ně se kolem tváře vázaly jako šál svinuté šátky. Kromě tkalců zde byly typické i projevy kožešníků. K jejich nejkrásnějším výtvorům patřily bělavé kožichy na zádech vyšívané, s černými huňatými límci z beraní kůže.⁴⁸

Horácký lidový kroj⁴⁹

Poličský lidový kroj⁵⁰

Morava

Jako představuje Českomoravská vysočina přechod mezi Čechami a Moravou geograficky, stejně tak tvoří i přechod mezi českými a moravskými kroji. Nejvýraznější a nejoriginálnější kroje se vyskytují ve východní části Moravy, a to díky vlivu Polska, Slovenska a Podunají.

Střední Morava

Hanácký kroj se nosil na širokém území Moravy. Nejvýraznější jsou kroje okolo Kroměříže a Olomouce. Ženský kroj se vyznačuje dlouhou bílou, široce našasenou sukni, zástěrou, rukávci⁵¹ s krejzlíky⁵², krátkým živůtkem. Typické jsou opléčky⁵³. Na hlavě se nosí výrazný červený šátek. Pro vzory na výšivkách jsou typické drobné kvítky. Muži mají kalhoty ze žluté nebo rezavé kůže. Nejzajímavější jsou kalhoty, které jsou nezvykle široké a stahují se ke kolenům. V pase je drží kožený opasek. Vesta do pasu je zelenavá nebo černá. Častá je košile s nabíranými rukávy,

⁴⁸LANGHAMMEROVÁ, J. *České lidové kroje*, Praha : Práce, 1994.

⁴⁹Národopisná expozice. Cit. 17. 10. 2011. Dostupné na http://www.muzeumdacice.cz/page.php?mx=4_expozice&ax=2_narodopisna-expozice.

⁵⁰Poličské kroje poprvé oživi českou besedu. Cit. 17. 10. 2011. Dostupné na http://svitavsky.denik.cz/kultura_region/policske-kroje-poprve-ozivi-ceskou-besedu20100702.html.

⁵¹Široké vyduté rukávy.

⁵²Nabíraný límec ke košilce, někdy i složitě skládaný.

⁵³Pruh plátna, obepínající tělo těsně pod živůtkem.

malý klobouk a vysoké boty. Nosily se i klobouky zformované do tvaru člunu. Existovala řada druhů hanáckých krojů, měnily se v závislosti na době a místě.⁵⁴

Hanácký lidový kroj⁵⁵

Severovýchodní Morava

Jde o východně položenou oblast v Beskydech. Nejznámější je kroj v okolí Vsetína. Ženy nosily dlouhé bílé sukně, na kterou se vážala modrotisková zástěra, červená kordulka⁵⁶, živůtek lemovaný zelenou stuhou, měkké bílé rukávce. Na nohou bývaly vlněné pletené ponožky a krbce⁵⁷. Dívky nosily vlasy svázané do copu, přes který se vázal bílý nebo červený šátek. Vdané ženy nosily pod šátkem čepec. Muži mívali temně modré nohavice⁵⁸, červenou, jednoduše zdobenou vestu, bílou košili s volnými rukávy, opasek, krbce, přes ramena režnou halenu a na hlavě nejčastěji vysoký klobouk. V této podobě zde kroje zpopulárněny, ve skutečnosti však měly ještě řadu různých variant.⁵⁹

Slezsko

Podle J. Langhammerové⁶⁰ je západní část charakterizovaná Opavskem. Kroj se zde přiklání k městskému stylu oblečení v českých krajích. Výrazný slezský styl má oblečení ve východním Slezsku kolem Těšína, Jablunkova a především v horách v tzv.

⁵⁴ LANGHAMMEROVÁ, J. *České lidové kroje*, Praha : Práce, 1994.

⁵⁵ *Hanácký kroj*. Cit. 17. 10. 2011. Dostupné na <http://atic.cz/encyklopedie/objekty1.phtml?id=133392>.

⁵⁶ Ozdobná vestička bez rukávů.

⁵⁷ Domácky vyráběná obuv z jednoho kusu hovězí nebo vepřové kůže, které jsou k noze připoutané řemínkem, někdy bývají i soukenné.

⁵⁸ Nohavice – kalhoty.

⁵⁹ LANGHAMMEROVÁ, J. *České lidové kroje*, Praha : Práce, 1994.

⁶⁰ LANGHAMMEROVÁ, J. *České lidové kroje*, Praha : Práce, 1994.

„guralských“ oblastech. Ženské kroje se dochovaly v podobě temné skládané sukně, úvazů rozměrných plachet na hlavě, zachoval se zde i „obrus“⁶¹. V oblečení mužů převažovaly vlněné kabáty, nohavice z režné a hnědé vlny, rovné lněné košile, hříbové klobouky a široké opasky. Obecně se nosily krbce a různé formy vlněných ponožek.

Těšínský lidový kroj⁶²

Valašský lidový kroj⁶³

Jižní Morava

Důležitým střediskem moderního života bylo Brno. Krojová tradice zde trvala skoro až do 20. století. Oblast na jih od Brna je označena jako Hanácké Slovácko. Ženský kroj se vyznačuje košatými tvary sukni, natuženým límcem, červeným šátkem s věncem, šněrovacími botami. Kroj vyniká vysokou originalitou úprav. Mužské kroje ozdobené stuhami stylem doplňují košaté oblečení žen. U svobodných jsou v červenobílé kombinaci. Obecně převažují dlouhé tmavé kabáty a klobouky.⁶⁴

⁶¹Odívací plachta z bílého plátna.

⁶²Těšínské Slezsko – kroje. Cit. 17. 10. 2011. Dostupné na <http://www.stare-hamry.cz/encyklopedie/objekty1.phtml?id=124613>.

⁶³Výroba Valašských krojů. Cit. 17. 10. 2011. Dostupné na <http://www.oblast.cz/encyklopedie/objekty1.phtml?id=131170>.

⁶⁴LANGHAMMEROVÁ, J. *České lidové kroje*, Praha : Práce, 1994.

Kroj z Hanáckého Slovácka⁶⁵

Jihovýchodní Morava

Slovácko je rozsáhlý region se složitým historickým vývojem.

Lidový kroj se na území Slovácka dochoval na poměrně velkém území nejdéle z celé České republiky. Slovácko se skládá z následujících oblastí: Kopanice, Hornácko, Dolňácko, Podluží.⁶⁶ Lidé dodnes v kroji částečně chodí. Staré ženy nosí zjednodušený kroj pro denní potřebu. Kroj se skládá z krátké sukně, jupky⁶⁷, zástěry a šátku na hlavu. Mládež nosí kroj při slavnostních příležitostech. Kroj v této oblasti je nejbohatší a nejzdobenější.

Hornácko a Kopanice

Hornácko tvoří deset obcí na severu a severovýchodě Slovácka. Toto území spolu s Kopanicemi se výrazně odlišuje od okolí nářečím, kroji, ale i jinými složkami lidové kultury. Zdejší kroj má podhorský charakter. Základem ženského kroje je červený rubáč⁶⁸, který utahuje hrudník, přes něj se oblékají rukávce, živůtek a v pase se uzavazují dvě zástěry, boty jsou vysoké, hladké. Sváteční zástěra je převážně bílá s kvítky. Na hlavu si ženy vážou šátky, nejčastěji bílé nebo červené, upravené do zvláštního hranatého tvaru, nebo tzv. šatku⁶⁹. Muži dotvářejí barevnou sestavu páru. Modrá barva dominuje na nohavicích i kabátku, který bývá podlouhlý, nosí se také bílá košile, přes kterou se obléká modrá nebo červená vesta. Ke kroji patří i malý klobouk, zdobený

⁶⁵*Hanácké Slovácko*. Cit. 17. 10. 2011. Dostupné na <http://www.fos.cz/encyklopedie/objekty1.phtml?id=130058>.

⁶⁶LANGHAMMEROVÁ, J. *České lidové kroje*, Praha : Práce, 1994.

⁶⁷Ženský kabátek s dlouhými rukávy upnutý ke krku.

⁶⁸Ženský spodní oděv typu košile, horní část utahuje poprsí.

⁶⁹Podélná rouška vázaná kolem hlavy.

stuhami a kohoutími pery (u svobodných mládenců). V zimě bývá součástí ženských i mužských krojů kožich.⁷⁰

Hornácký lidový kroj⁷¹

Kopianický lidový kroj⁷²

Dolňácko a Podluží

Dolňácké kroje a kroje z Podluží v sobě nosí bohatství, rozšafnost a tradici selského lidu a úrodného kraje. Kroje se precizují, ale ponechávají si starou ruční podstatu a barevnost. Výšivka má vlastní vyjadřovací schopnost a u těchto krojů hraje hlavní roli. Kroje jsou velmi košaté a tvarově nápadné (vrstvené sukně nad kolena, rukávce zvonové, pevně naškrobené, zdobené, vyšívané, různobarevné zástěry, vše doplněno šátky). Kolem hlavy si ženy vážou šátky s věnci přes čelo, cípy volně splývají na ramena. Téměř každá obec Slovácka má svůj specifický úvaz šátku, který málokdo zvládne uvázat. Specifické pro tuto oblast jsou vysoké kožené boty, které nosí muži i ženy. Stejně jako na Hornácku muži dotvářejí barevnost páru zdobenými kalhotami, klobouky, vyšívanými vestami a stuhami.⁷³

⁷⁰Slovácký – hornácký kroj. Cit. 17. 10. 2011. Dostupné na <http://www.fos.cz/encyklopedie/objekty1.phtml?id=111725>.

⁷¹Folklor. Cit. 17. 10. 2011. Dostupné na <http://www.hrubavrbka.cz/folklor/>.

⁷²Kopianický kroj. Cit. 17. 10. 2011. Dostupné na <http://www.xdavidok.estranky.cz/fotoalbum/kroje/kroje/kopianicky-kroj.tanecni.jpg.html>.

⁷³Slovácký – dolňácký kroj. Cit. 17. 10. 2011. Dostupné na <http://www.fos.cz/encyklopedie/objekty1.phtml?id=111733>.

Kroj z Podluží⁷⁴

Dolňácký kroj⁷⁵

⁷⁴*Lidový kroj*. Cit. 17. 10. 2011. Dostupné na <http://www.podluzi.cz/turistika/cs/turisticky-pruvodce/tradice-a-zvykoslovi/lidovy-kroj>.

⁷⁵*Fotogalerie*. Cit. 17. 10. 2011. Dostupné na <http://www.radovan.napajedla.net/foto.htm>.

4 Lidová píseň

„Zpěv je nejvěrnějším průvodcem lidu a hlasatelem jeho citu a myšlení.“

Zdeněk Nejedlý

Označení lidová píseň se v odborné terminologii začalo objevovat okolo roku 1773. V této době se zvedala vlna zájmu o lidové slovesné a hudební projevy. Představy o lidové písni se vyvíjely ruku v ruce s chápáním pojmu lid a lidovost, proto definice lidové písně jsou velice rozmanité.⁷⁶

Velmi případně ji charakterizují definice podle K. J. Erbena a J. Horáka.

Podle K. J. Erbena⁷⁷: *„Národní písní není každá píseň, kterou lid obecný zpívá, byť i se po staletí zpívala a byť i sebevíce byla v národu rozšířena. Musí z ní vanout národní duch a nesmí náležet jinému skladateli, nýbrž národ za skladatele držán býti musí.“*

Podle J. Horáka⁷⁸: *„V širším smyslu slova nazýváme lidovou písní každou píseň jakéhokoliv původu, která se ujala a zpívá se v lidu.“*

„Lidové písně v užším smyslu slova jsou písně, které vznikly v prostředí vesnickém a mají svůj osobitý obsah, výrazové prostředky i jazyk.“

4.1 Vznik a vývoj lidové písně

Podle J. Horáka⁷⁹ se počátky hudby a zpěvu datují až do dávných dob předhistorických. Již tehdy člověk projevoval pocity jako radost, hněv atd. bezděčnými výkřiky. Čím déle žil jednotlivec ve společnosti, tím lépe se naučil rozlišovat citové zabarvení výkřiků a ustaloval si je ve své paměti. Lidská řeč byla v počátcích svého vývoje o mnoho hudebnější než dnes, tento rys se projevoval i ve spojení řeči a hudby.

Zpěv pronikal do všech oblastí lidského života. Usnadňoval zejména práci. Jeho rytmus pomáhal udržovat jednotné tempo pracovních pohybů. Vedle všedních pracovních povinností působily na rozvoj zpěvů náboženské obřady. Zpěvem a tancem člověk sloužil dobrým duchům, děkoval jim za ochranu, úrodu, pomoc. Při všech těchto

⁷⁶Kolektiv autorů. *Slovník české hudební kultury*, Praha : Supraphon, 1997.

⁷⁷STANISLAV, J. *O lidové hudbě, písni, tanci, a lidové tvořivosti*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, n. p., 1958, s. 35.

⁷⁸HORÁK, J. *Naše lidová píseň*. Praha : Garamond Jos. R. Vilímek, 1946, s. 53.

⁷⁹HORÁK, J. *Naše lidová píseň*. Praha : Garamond Jos. R. Vilímek, 1946.

obřadech se recitovala různá zaříkadla, zaklínadla, zpěv a tanec tvořily nejpodstatnější část těchto obřadů.

V devátém a desátém století přijala většina slovanských národů náboženství křesťanské. Lidé však ještě delší dobu zůstávali věrni obřadům pohanským, tradičním obyčejům zemědělského roku a rodinným událostem (narození dítěte, svatby, pohřby). Čechové přijali křesťanství v poslední čtvrtině devátého století, ale přesto lidé lpěli na pohanských obřadech až do dvanáctého století.

V době rozmachu gotiky se pohanské zvyky z českých zemí vytratily, lidé se ale nevzdali některých starých obřadů, jen je přetvořili v duchu křesťanském. Rozvoj liturgického zpěvu a chrámové hudby měl velký vliv na středověký lidový zpěv. K nejznámějším písním, které se zachovaly ze světských lyrických písní čtrnáctého století, patří *Andělíku rozkochaný* a *Ztratila' jsem milého*. O vlastních písních lidových ze třináctého a čtrnáctého století nemáme mnoho zpráv. Většinou svým obsahem urážely ušlechtilější posluchače.

Podle Slovníku české hudební kultury⁸⁰ středověké prameny (Kosmova kronika atd.) svědčí o odporu církve k přežívajícím lidovým kultovním zvyklostem (d'ábelské písně, pohřební hry, rozkošnické písně při tanci atd.). Negativní postoj k těmto tradicím zaujímal také husitství. Kontinuitu vykazovaly písně kalendářního a rodinného typu.

Ze 14. a 15. století jsou dochovány zprávy o písňových textech *Pomni hody na Provody; Vele, vele stojí dubec prostřed dvora*. O české světské básnické lyrice 14. – 16. století se soudí, že zaznamenala ohlas evropské umělé poezie, která se v českých zemích mohla dostat do interakce s lidovou slovesností (jedná se o vliv umělé poezie na lidovou produkci, ne naopak). Ke světským hudebním aktivitám, které byly pěstované hudeci a píštcí, lze říci jen málo určitého. Výraz hudec jako nositel lidové tradice se začal používat až mnohem později (18., 19. století).

V období humanismu a renesance se formuje dostatek profánní hudební i písňové produkce, nesený venkovskou i městskou populací, prolínající se i do dvorského prostředí. Ve městech se rozvíjí pouliční zpěv. Výrazným faktorem obecné společenské zpěvnosti je široký repertoár duchovních písní v národním jazyce. Melodie profánního, mnohdy i folklorního charakteru začínají být přijímány pro duchovní písně.

⁸⁰Kolektiv autorů. *Slovník české hudební kultury*, Praha : Supraphon, 1997.

Odkazy v kancionálech na konci 15., 16. a počátkem 17. století dokazují obecnou oblibu takových písní (např. *Pěkná Káča trávu žala; Proč kalina v struze stojí*). Stačilo uvést text, aby zpěvák věděl, jaký nápěv má použít.

V 17. a 18. století se již prohlubuje syntéza lidové zpěvnosti s duchovní tvorbou i novými barokními a klasicistními typy. Hojně se začínají šířit kramářské písně. Objevují se písně s protirobotní tematikou, na Moravě pak písně zbojnické.

V 18. a 19. století se v Čechách rozvíjí repertoár ovlivněný několika generacemi sběratelů českých i německých lidových písní. Jazykově se česká písňová produkce rozděluje do dvou typů: do slohu instrumentálního (západ) a vokálního (východ). Jazykem písní českých je většinou hovorová čeština se stopami místních dialektů, větší nářeční rozdíly jsou typické pro Moravu. Od 19. století probíhá v Čechách integrační proces do širokého konglomerátu nové lidové zpěvnosti. Tradiční lidový repertoár se dostává často do konfrontace s písní zlidovělou, populární hudbou, městským folklorem atd.

Sběratelé lidové tvořivosti se dají velmi těžko rozdělit na sběratele lidové slovesnosti, lidové písně nebo lidového tance. Většinou spolu tyto oblasti úzce souvisely, a pokud se někdo zaměřoval na lidovou píseň, přihlížel i k lidovým tancům a naopak. Během vývoje sběratelské aktivity v českých zemích se problematice folkloru a etnografie věnovala celá řada sběratelů lidové slovesnosti. Vyjmenovat všechny by bylo velice obtížné a téměř nemožné. Dovolím si zde však jmenovat osobnosti, které svou sběratelskou aktivitou významně ovlivnily český folklor a podle mého názoru patří v této oblasti k nejvýznamnějším. Jsou to: K. J. Erben, F. L. Čelakovský, F. Sušil, F. J. Koželuh, E. Pecka, F. Bartoš, L. Janáček, Č. Holas, K. Weis, V. J. Novotný, F. Sládek, J. Jindřich, J. Š. Kubín, K. Plicka, J. Horák, F. Suchý, J. Stanislav, V. Vycpálek, O. Sirovátka a další.

V průběhu 19. století se v českých zemích objevily snahy o zformování vlastní novodobé národní kultury. Významní hudební skladatelé (B. Smetana, L. Janáček, A. Dvořák, B. Martinů, A. Hába a mnoho dalších) se inspirovali českým folklorem a svými skladbami podporovali národní identitu.

Po roce 1945 byl vyvolán široký zájem o folkloristické aktivity (folklorní soubory, skupiny). Vznikla tzv. nová lidová píseň, která měla tendenčně reflektovat proces kolektivizace a být nástrojem ideologického působení na venkovskou populaci.

4.2 Hlavní druhy lidových písní

Lidová píseň odráží lidský život a v dřívějších dobách doprovázela lid od narození do smrti. Tato provázanost lidové písně s životem umožňuje dělit písně podle jejich funkce a obsahu.

Dělení písně podle J. Horáka⁸¹ :

- A. písně světské
 - a. výpravné (balady)
 - b. historické
 - c. lyrické (milostného, rozjímavého, žertovného, výsměšného)
 - d. taneční
 - e. obřadní
- B. písně duchovní
 - a. výpravné (legendy)
 - b. lyrické
 - c. obřadní
- C. písně jarmareční, kramářské čili špalíčkové

Balady

Písně, které mají výpravný ráz a popisují dramaticky zabarvené události ze života lidu (nešťastná láska, rozpory mezi dětmi a rodiči, tragické události z denního života).

Např. *Osiřelo dítě; Milá v hrobě; Ej, vandrovali hudci; Zakleté děvčátko; Zavedený ovčák; Ženich umělec.*

Legendy

Legendy jsou písně výpravného rázu s náboženským námětem. Radíme je do písní duchovních (viz přílohu č. 1).

Např. *První hřích a pokuta; Maria a Alžběta; Umučení Páně; Hříšná duše.*

⁸¹HORÁK, J. *Naše lidová píseň*. Praha : Garamond Jos. R. Vilímek, 1946.

Historické

V těchto písních se odráží historické události místní ale i světové (viz přílohu č. 2).

Např. *Hrabě Valdštýn; Hrabě Špork; Prus před Prahou; Brandeburci.*

Lyrické písně světské

Do písní lyrických řadíme písně žertovné, vojenské, milostné, ukazují nám obraz lidu v práci při oddechu, při zábavě. Patří sem i písně o lásce mezi matkou a dítětem a ukolébavky (viz přílohu č. 3).

Např. *Kolíbavky; Dědkovi a bábě; Měl jsem hezkou milou; Já husarek malý; Horo, horo vysoká si.*

Lyrické písně duchovní

Lyrické písně duchovní jsou původně literárního původu (v kancionálech), lidé je však přijali a staly se písněmi znárodněnými.

Např. *Chtíc, aby spal* (Adam Michna z Otradovic)

Taneční

Taneční písně jsou písně určené k tancům (polky, sousedské, chodská kola a kolečka, mazurky, obkročáky a skočné, mateníky a furianty). V tanečních písních je důležitější nápěv a rytmus než text (viz přílohu č. 4).

Např. *Měla babka; Boleslav, Hulán; Vrták; Když jsem šel okolo; Kdyby byl Bavorov; Budějice, Budějice.*

Obřadní písně světské i duchovní

Písně spojené s různými obřady, zvyky a tradicemi, které se vázaly k událostem v roce, v životě. (posvícení, obžínky, narození dítěte, svatba, úmrtí, masopust, doba adventní, Vánoce). Obřadní písně duchovní jsou především koledy, písně doby adventní a písně spojené s úmrtím (viz přílohu č. 5).

Např. *Den přeslavný; O třech králich; Hromnice; Píseň obžínková; Slavná veselka.*

Písně kramářské, jarmareční, špalíčkové

Písně výpravného charakteru, které jsou kombinací zpěvu a vyprávění. Popisují nějaký konkrétní příběh nebo zážitek. Zpěv a vyprávění bývalo doprovázeno vizuální

složkou. Interpreti používali většinou tabuli pokreslenou obrázky, které poukazovaly na děj písně. Kramářské písně lze zařadit do tzv. městského folkloru.

Písně zlidovělé

Písně zlidovělé jsou písně, u kterých známe autora, ale ve všech jiných ohledech se chovají jako písně lidové.

Např. *Chtíc, aby spal* (A. M. z Otradovic); *Tluče bubniček* (slova: K. A. Vinařický, nápěv: F. Michl); *U panského dvora* (slova: F. J. Vacek, nápěv: lidový) a další.

5 Lidové tance

„Lidový tanec spolu s ostatními tanečními druhy – scénickými a společenskými tanci, z nichž některé v jejich historickém vývoji ovlivňoval a působí na ně i dnes, patří do oblasti společenského jevu označeného pojmem tanec, který je charakterizován emocionální rytmicizovanou pohybovou činností úzce spojenou s hudbou.“⁸²

„Každý národ má celou řadu typických, charakterově odlišných tanců. Jinak tančí lidé z nížin, jinak horalé, jinak přímořské národy. Jeden tančí lehce, jiný vážně a klidně, další temperamentně, bujaře a radostně.“⁸³

Lidový tanec je nositelem naší národní povahy a významným nositelem tradic. Podle F. Drdáckého⁸⁴ lidové tance vycházejí z přirozených pohybů – z běhu, chůze, skoků, obrátů, podupů, tleskání a jiných pohybů, které jsou tvarově, prostorově, dynamicky a rytmicky stylizovány pro zamýšlené vyjádření. Lidový tanec by měl být v souladu s hudbou (nápěvem i textem) a životním prostředím, ve kterém vznikl nebo se uplatňoval.

5.1 Charakteristika nejčastějších lidových tanců

Taneční hry

Taneční hry jsou především doménou dětí (dnes dětských folklorních souborů). V tanečních hrách můžeme sledovat, jakým způsobem si děti hrávaly, zpívaly, tancovaly.

Kroky nejsou v tanečních hrách příliš technicky náročné, jde spíše o jednoduchou chůzi, poskoky, podupy apod. Důležitější je námět, který je vázaný na roční období, každodenní život, řemesla atd. Dětské hry, které se zachovaly, jsou významnou složkou dětského folkloru.

Příklady tanečních her: *Čížeček; Zlatá brána; Pásla ovečky; Kolo, kolo; mlýnské.*

Polky

Tanec ve 2/4 taktu, který vznikl v Čechách. Polky jsou charakteristické tzv. přeměnným krokem poskočným.

⁸²DRDÁCKÝ, F. *Lidové tance*. Praha : Olympia, 1983, s. 5.

⁸³HÁJKOVÁ, T. *Lidové hry a tance pro mládež*, Praha : Mladá fronta, 1952, s. 8.

⁸⁴DRDÁCKÝ, F. *Lidové tance*. Praha : Olympia, 1983.

Mezi polky řadíme dvojpolku, dupák (*Nevdávej se, má panenko, až ti bude sto let*), polku na šest (*Tancovaly dvě panenky, tancovaly ševce*), čtyřpárovou polku (*Na kopečku, na dvorečku*), šotyš (*Jednou, dvakrát poskočím*), maděru.

Sousedské

Tance v třídobém taktu. Tyto tance jsou typické pro celou středoevropskou oblast. Z nich také vznikl třídobý společenský tanec - valčík. Sousedské tance jsou tance s první dobou přízvučnou a druhými dvěma nepřívučnými. Jejich pojmenování vzniklo nejspíš podle toho, že si je při tanečních zábavách nechávali zahrát starší lidé – sousedé. Při tanci se hodně improvizovalo. Sousedská se tančí ve dvojicích v různém postavení a držení, kroky se střídají, tvoří se různé obrazce v prostoru. Muzika může měnit písň v různém tempu, kterému odpovídá taneční projev.⁸⁵

Tance, které řadíme do této skupiny, jsou myslivecká (*Na tý louce zelený*), rejdivák a rejdivačka (*Učte se děvčátka, učte se rejdivat*), zahradník (*Dyž jsem jel do Prahy pro hrách*).

Kola a kolečka

Chodské kolo je skupinový tanec na písň v třídobém taktu. Vyvinul se v rozkvětu figurálních tanců z párového tance „do kolečka“. Kolo tančily převážně ženy, protože jich bylo u muziky více než mužů. Točivé tance se ve větší míře zachovaly na Valašsku (točená, kúlaná, danaj, sedlácká).⁸⁶

Příklady točivých tanců: chodské kolo v třídobém taktu (*Na rozloučení*), chodské kolo v dvoučtvrtečním taktu (*Já ráda miluju tekuvýho chlapce*), danaj (*Malučký sem já byl, keď jsem se narodil*), sedlácká (*Zahrej ně, hudečku, na tenkú strunečku*).

Mazurky

Třídobý tanec polského původu. V českých zemích si vytváří nové melodie i nový pohyb. Tančí se s nízkými skoky zakončenými dupavě.⁸⁷

Mezi mazurky řadíme taneční písň: *Měla babka čtyry jabka*; *Naše husa chodí bosa* a další.

⁸⁵DRDÁCKÝ, F. *Lidové tance*. Praha : Olympia, 1983.

⁸⁶DRDÁCKÝ, F. *Lidové tance*. Praha : Olympia, 1983.

⁸⁷DRDÁCKÝ, F. *Lidové tance*. Praha : Olympia, 1983.

Obkročáky a skočné

Patří mezi technicky velice obtížné tance. Tančí se převážně v 2/4 nebo 6/8 taktech. Tančily se ještě před polkou. Název obkročák je lidový a charakterizuje jeho provedení. Tanečník s tanečnicí se oběma rukama drželi na zádech a vzájemně se obkročovali při otáčení. Skočná dostala svůj název podle poskoků. Tancovala se s obraty o 180 stupňů a stala se vyvrcholením obkročáků. Skočná byla a je součástí mnoha tanců dodnes.⁸⁸

Mezi tyto zmiňované tance patří: ježek, pantoflíčky (*Škoda je těch pantoflíček*), hulán (*Měla jsem milého hulána*), motovidlo (*Půjč mi, holka, ňákou mošnu*), kalamajka (*Kalamajka mik, mik, mik*), oklepák (*Cibuláři jedou, cibulinku vezou*).

Mateníky a furianty

Mateník je tanec s proměnlivým taktem 2/4 a 3/4. Střídají se v něm sousedské a obkročáky. Patří mezi nejobtížnější lidové tance.⁸⁹

Příklady mateníků: talián (*Chodívá k nám Talián*), bublavá (*Eště mě nemáš, hopaj, šupaj*), vejr (*Vejr, vejr, vejr; Vebr, sedá v lese*).

„Pro furiant jsou charakteristickým znakem tři dvoudobě rytmizované skupiny objevující se ve dvou třídobých taktech, po nichž následují další dva třídobé takty v rytmu rychlé sousedské nebo valčíku. Stejně jako u mateníků mění takt uvnitř melodického celku, přičemž je tempo stále stejné.“⁹⁰

Příklady furiantů: *Sedlák, sedlák, sedlák; Poznám, poznám, poznám, která je panenka.*

⁸⁸DRDÁCKÝ, F. *Lidové tance*. Praha : Olympia, 1983.

⁸⁹DRDÁCKÝ, F. *Lidové tance*. Praha : Olympia, 1983.

⁹⁰DRDÁCKÝ, F. *Lidové tance*. Praha : Olympia, 1983, s. 204.

6 Folklorní soubory a skupiny

Pojem folklorní soubor a skupina podle Slovníku české hudební kultury⁹¹ charakterizuje označení pro rozmanitý kolektiv, jejich cílem je aktualizace a většinou veřejná prezentace folklorního repertoáru.

Z pozice folklorismu by bylo vhodnější hovořit o souborech folkloristických (o souborech jako oživovatelích tradic). Kolektiv většinou pochází ze stejné oblasti a na základě svých vlastních znalostí a zkušeností pódiově přetváří lidové písně, hudbu, tance, zvyky a obyčeje ve více či méně stylizované podobě.

Prezentace folkloru v mimofolklorních souvislostech se objevovala již za dob aristokratických slavností, na kterých lidoví tanečníci a hudebníci také vystupovali. Vznik folklorních souborů se však váže na situaci, kdy vlastní folklorní aktivity začaly ustupovat do pozadí, a rostl tak zájem uchovávat tyto tradice. Počátky aktivit folkloristických souborů a skupin můžeme datovat asi od poloviny 19. století, kdy se amatérští zájemci snažili shromažďovat a uchovávat lidové projevy a tradice. Organizovanější podobu nabylo hnutí koncem osmdesátých let v souvislosti s přípravami na Národopisnou výstavu československou. Zde nadšenci předváděli tradiční svatbu, jarní obchůzky královniček apod. Dokladem rozvíjejícího se pojetí stylizace folkloru nebo hudebních úprav jsou úpravy L. Janáčka, J. Vycpálka atd. Po první světové válce se o udržení tradic staraly slovácké, hanácké, chodské a další skupiny (kroužky). Vznikaly nejen v oblastech s folklorním zázemím, ale i ve městech, kde se organizovaně scházeli rodáci spolu se zájemci o příslušné etnické oblasti. Obecný zájem o folklor pak vznikl za okupace. Po roce 1945 se vlivem přehodnocení lidové tradice věnovala skupinám a zakládaným souborům velká pozornost. Rozvoj postupně zajišťovaly různé instituce ministerstva kultury. Kolektiv se obvykle skládal z orchestru hudebních lidových nástrojů, taneční skupiny (která byla současně i skupinou pěveckou), někdy byl součástí lidový vypravěč. Po roce 1945 se skupiny a kolektivy začaly soustřeďovat na přípravu tzv. slavností lidových písní a tanců, které později daly podnět k vzniku folklorních festivalů. Výrazného postavení dosáhl Mezinárodní folklorní festival ve Strážnici, který se koná každoročně od roku 1946.

⁹¹Kolektiv autorů. *Slovník české hudební kultury*, Praha : Supraphon, 1997.

Zvláštní postavení zaujala v celém folkloristickém hnutí profesionální tělesa, která se věnovala pouze folklorním stylizacím (např. Chorea Bohemica, Brněnský rozhlasový orchestr lidových nástrojů - BROLN, Hradišť'an atd.)

Podle webových stránek Folklorního sdružení České republiky⁹² se o živost folkloru a folkloristiky v dnešní době starají organizace, jako je např. Folklorní sdružení České republiky. Jedná se občanské sdružení dětí a mládeže, které se zaměřuje na rozvíjení a uchovávání lidových tradic, národních kulturních hodnot v oblastech lidové hudby, zpěvu a tance. Z dalších je to Národní ústavu lidové kultury ve Strážnici, Valašské muzeum v přírodě, Česká národní sekce CIOFF a jiné.

Podle mého názoru a zkušeností folklorním souborem rozumíme skupinu lidí, kterou spojuje láska k lidovému umění, tradicím, lidovým písním, tancům, zvykům a obyčejům. Snaží se zachovat lidové umění neustále živé a v různých podobách ho předávat lidem. Nejčastěji se skládá z hudební a taneční složky. Většinou zpracovává lidovou slovesnost (písně, přísloví, pořekadla, hádanky, zaříkadla, zaklínání, zažehnávání, pranostiky) a lidové tance z vybraných oblastí. Reliktnost folklorních souborů podtrhují lidové kroje, které jsou pro zpracovávanou oblast specifické.

⁹²Co je FoS ČR. Cit. 10. 10. 2011. Dostupné na <http://www.folklornisdruzeni.cz/co-je-fos-cr>.

PRAKTICKÁ ČÁST

7 Výzkum problému

7.1 Předmět a cíl výzkumu

V praktické části své diplomové práce zjišťuji a sepisuji, jaké dětské folklorní soubory v Praze působí, jakou činností se konkrétně zabývají (tanec, muzika), jaký folklor z národopisných oblastí České republiky zpracovávají. Také shromažďuji informace ohledně organizačního zajištění souboru. Dalším cílem mého výzkumu je zkoumání motivace dětí k folkloru. Zjišťuji, jakou činnost děti v souboru dělají (tanec, zpěv, hra na nástroj), co děti do souboru přivádí, co je pro ně ve folklorním souboru nejzajímavější, co je v něm „drží“. Také zkoumám, zda mají děti k lidové hudbě kladný vztah, zda ji rádi poslouchají, kde se s ní nejčastěji setkávají a zda se aktivně věnují i jiným hudebním žánrům. V neposlední řadě mě zajímá, zda se děti hodlají folkloru věnovat i v budoucnu. Zajímají mě konkrétní důvody, proč někdo v dnešní době dvacátého prvního století zakládá dětský folklorní soubor. Dále mě zajímají subjektivní názory vedoucích na folklor, na to, jak je vedení dětského folklorního souboru obohacuje, co je na vedení souboru nejobtížnější a co folklor podle jejich názoru dětem přináší.

7.2 Metodika a organizace výzkumu

Ve své práci využívám výzkumné metody dotazník (určený pro děti) a rozhovor, který jsem uskutečnila s vedoucími dětských folklorních souborů.

7.2.1 Motivace dětí k folkloru

K zjišťování motivace dětí k folkloru jsem se rozhodla využít metodu dotazníku. Snažila jsem se otázkami pokrýt všechny oblasti, které považuji za důležité při zkoumání motivace k danému kroužku a folkloru samotnému. Otázky k dané problematice jsem použila ze Sborníku příspěvků *Dětský folklor dnes (proměny funkce)*⁹³.

Originál dotazníku přikládám k nahlédnutí (viz přílohu č. 6).

⁹³Sborník příspěvků. *Dětský folklor dnes (proměny funkce)*, Strážnice : Národní ústav lidové kultury 2007.

Výzkumné otázky k dotazníkům

- Jakou činnost vykonáváš ve folklorním souboru?
- Jak dlouho ve folklorním souboru působíš?
- Navštěvuješ kromě folklorního souboru také základní uměleckou školu? Pokud ano, jakou činnost zde vykonáváš?
- Kdo tě přivedl do souboru?
- To nejdůležitější, proč ve folklorním souboru působíš, je:
- Jaký máš vztah k lidové hudbě?
- Při jaké příležitosti nejčastěji posloucháš lidovou hudbu?
- Poslouchá někdo ve tvé rodině lidovou hudbu?
- Provozuješ aktivně jako muzikant, zpěvák či tanečník i jiné hudební žánry? Jaké?
- Chtěl by ses lidové hudbě věnovat i v budoucnu?

7.2.2 Motivace vedoucích folklorních souborů

K zjištění informací od uměleckých vedoucích souborů jsem se rozhodla využít metodu polostandardizovaného rozhovoru, protože se mi zdála pro tento účel nejvhodnější. Při sestavování otázek k rozhovorům jsem vycházela z toho, jakou oblast jsem chtěla zmapovat, a také ze své letité zkušenosti s účinkováním v dětském folklorním souboru.

Výzkumné otázky k rozhovorům

- Co Vás vedlo k tomu, že jste se rozhodl/a založit dětský folklorní soubor?
- Kdo Vám vymýšlí choreografie, úpravy a aranžmá písní? (Podle toho, zda se jedná o rozhovor s vedoucí muziky, nebo taneční složky.)
- Kde čerpáte inspiraci?
- Co Vás na práci v dětském folklorním souboru nejvíc baví?
- Co si myslíte, že návštěva dětského folklorního souboru může přinášet dětem?
- Co je podle Vašeho názoru na vedení dětského folklorního souboru nejtěžší?

Často se stalo, že se vedoucí rozhovořili a otázka nebyla vždy jasně zodpovězena. Proto jsem se rozhodla pro přehlednost a jednodušší srovnání rozhovorů vytvořit jednotlivé kategorie. Odpovědi respondentů jsem pak vlastními slovy převyprávěla a zasadila do daných kategorií.

- Důvody vedoucí k založení dětského folklorního souboru.
- Choreografie, úpravy, aranžmá a inspirace.
- Co vedoucí/vedoucího na práci v dětském folklorním souboru nejvíc baví.
- Co si vedoucí myslí, že dětem folklorní soubor přináší, nabízí.
- Co je pro vedoucího na práci v dětském folklorním souboru nejtěžší.

Pro úplnost uvádím v příloze přímé transkripce rozhovorů (viz přílohu č. 7).

7.2.3 Organizační zajištění

Většinu kontaktů na dětské folklorní soubory, o kterých se v diplomové práci zmiňuji, jsem našla na webových stránkách Folklorního sdružení České republiky. Soubory dětské i dospělé jsou zde rozdělené podle krajů a je možné zde najít potřebné kontakty. Nejsou tu však uvedené všechny aktuální informace, některé soubory již neexistují, jiné soubory zde nemají zastoupení, některé soubory mají jiné internetové stránky, než jsou uvedené apod.

Výzkum probíhal od října roku 2011 do dubna 2012 v místě, kde soubory zkouší. Nejdříve jsem oslovila všechny pražské dětské soubory, které jsem na těchto stránkách našla, nebo jsem o jejich existenci věděla, s žádostí o rozhovor a možnost navštívit soubor během zkoušky. Kladně mi odpovědělo deset souborů ze čtrnácti. Do pražských souborů jsem nepočítala soubor Notičky, který je z Řevnic, Pramínek z Černošic a Voničku z Čestlic, a tudíž jsem je do své práce nezařadila. Čtyři soubory mě odmítly, nechtěly spolupracovat, nebo se s nimi nebylo možné spojit.

Dotazníky děti většinou vyplnily rovnou na zkoušce, někdy si je vzaly domů a donesly na následující zkoušku, v jednom souboru jsem použila elektronickou variantu dotazníku, abych děti nezdržovala při jejich práci.

Rozhovory s vedoucími jsem realizovala buď před zkouškou, nebo po zkoušce souboru. Během rozhovorů jsem pokládala předem připravené otázky, jejich pořadí jsem ale vždy nedodržovala, otázky jsem přizpůsobovala jednotlivým respondentům. Rozhovory jsem zaznamenávala na videokameru bez obrazu čili pouze zvukovým záznamem, následně jsem je přepisovala a dále zpracovávala. Informace, které se respondenti rozhodli nezveřejnit, jsem vypustila. Interpretaci rozhovorů jsem zařadila až do následující kapitoly k portrétům jednotlivých folklorních souborů.

Základní informace o dětských folklorních souborech jsem zpracovávala podle daných kritérií, která jsem si předem zvolila.

Z těchto deseti souborů mám také natočené krátké videozáznamy, které jsem natočila ve stejné době, jako probíhal výzkum. Videozáznamy přikládám jako přílohu ke své práci.

7.3 Interpretace výsledků výzkumu

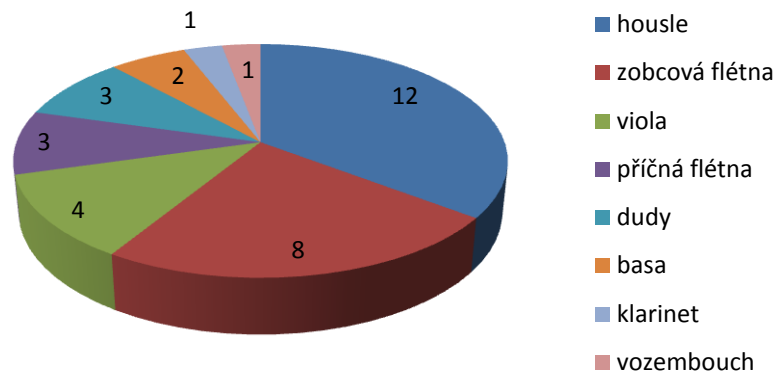
7.3.1 Motivace dětí k folkloru - vyhodnocení

Výzkumu se zúčastnilo 72 respondentů (28 chlapců a 44 dívek) z 8 dětských folklorních souborů (Kolíček 7 respondentů, Kytice 14 respondentů, Modřenec 14 respondentů, Osminka 6 respondentů, Rosénka 13 respondentů, Valášek 7 respondentů, Viola 5 respondentů, Vrbina 6 respondentů) ve věku od 7 do 17 let. 3 z 8 těchto souborů pracují pod základní uměleckou školou. Z folklorního souboru Lučinka a Motáček se děti výzkumu nezúčastnily, protože většina z nich ještě nechodí do školy a neumí psát. Ze 72 respondentů je 32 muzikantů a 40 tanečnicků. Tyto dvě skupiny jsem se rozhodla vyhodnotit kvůli odlišnosti zaměření zvlášť.

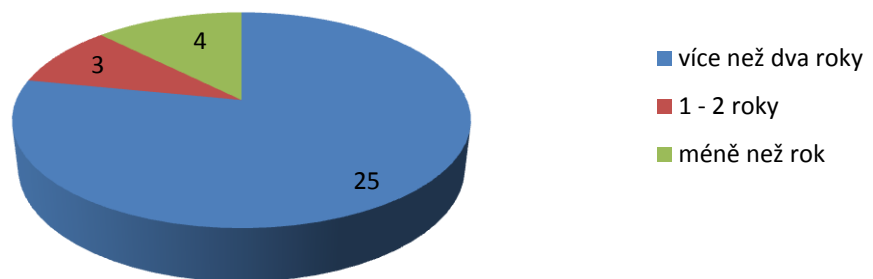
Odpovědi muzikantů

Ve folklorních souborech z 32 muzikantů 32 dětí hraje i zpívá. Některé děti hrají v souboru na více nástrojů. Z těchto muzikantů, kromě hraní na hudební nástroj, aktivně tancuje v souboru 14 dětí. Věk muzikantů v souborech se pohybuje od 8 do 17 let. Na otázky odpovídalo 18 chlapců a 14 dívek. U otázek 4 až 9 měly děti možnost zaškrtnout více odpovědí, proto čísla přesně nekorrespondují s počtem respondentů.

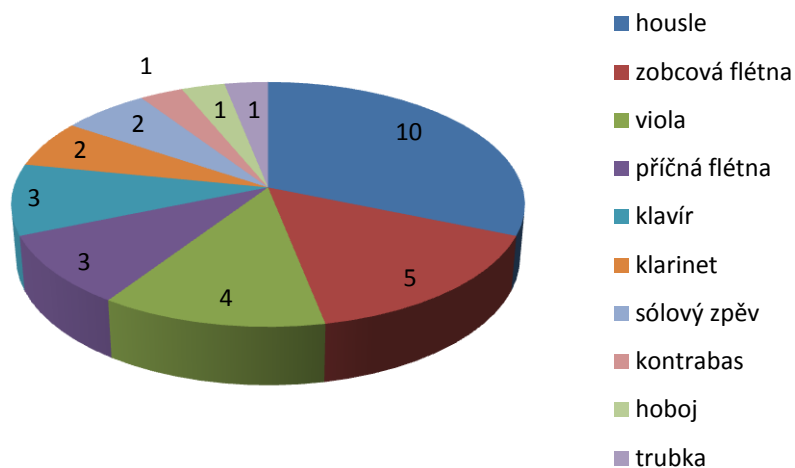
Zastoupení hudebních nástrojů v souborech

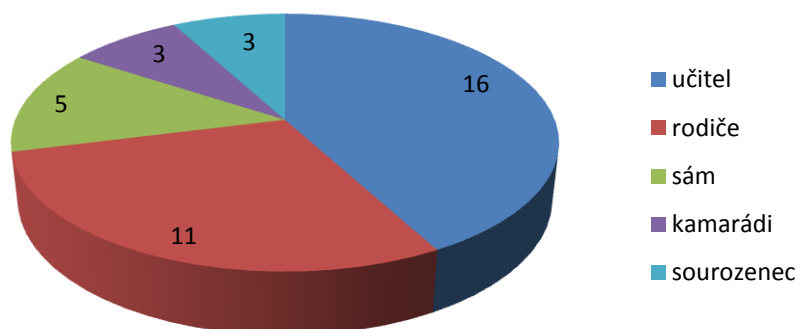
Jak dlouho ve folklorním souboru působíš?

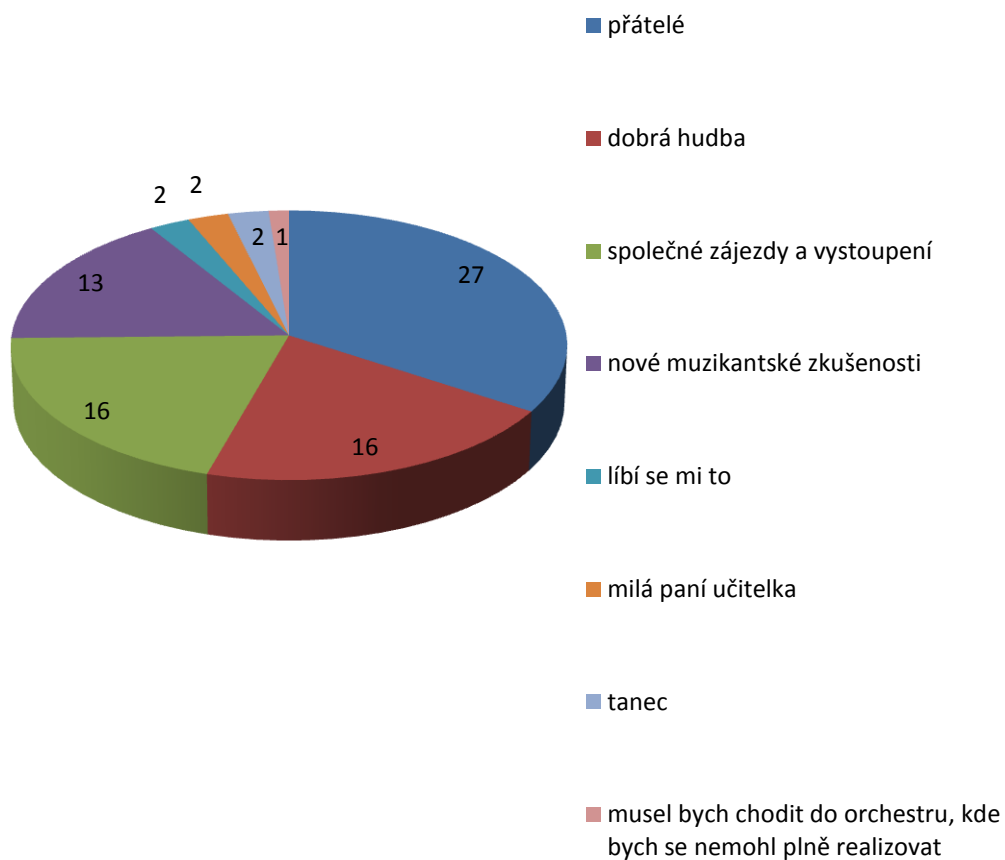
Navštěvuješ kromě folklorního souboru také základní uměleckou školu? Pokud ano, jakou činnost zde vykonáváš?

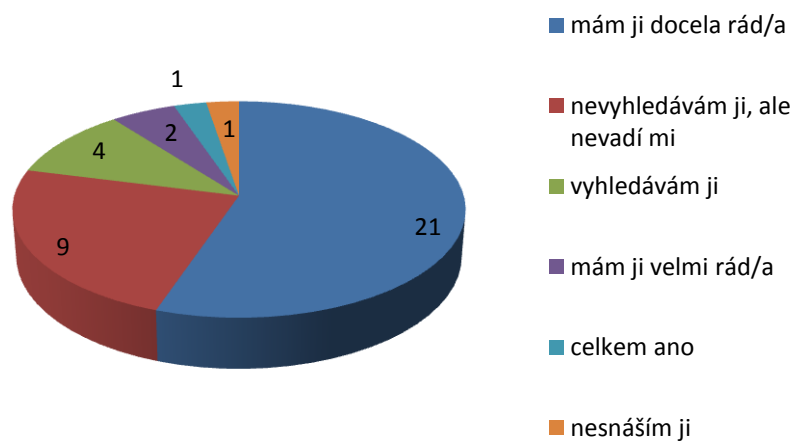
Kdo Tě přivedl do souboru?

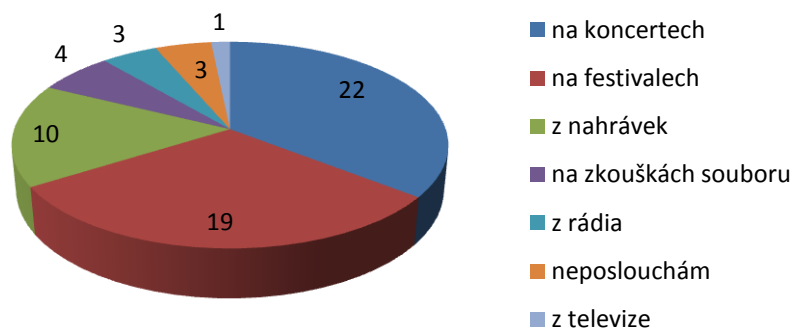
To nejdůležitější, proč ve folklorním souboru působíš, je:

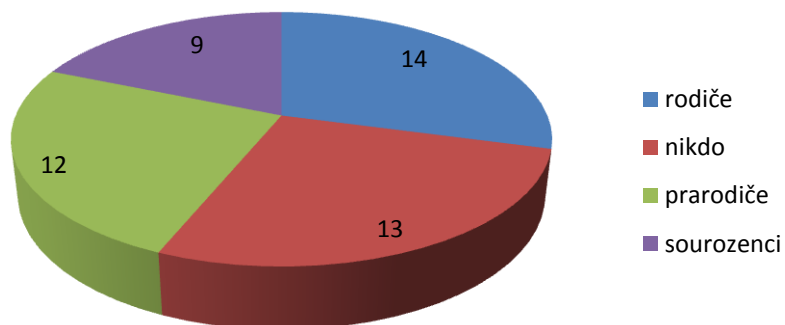
Jaký máš vztah k lidové hudbě?

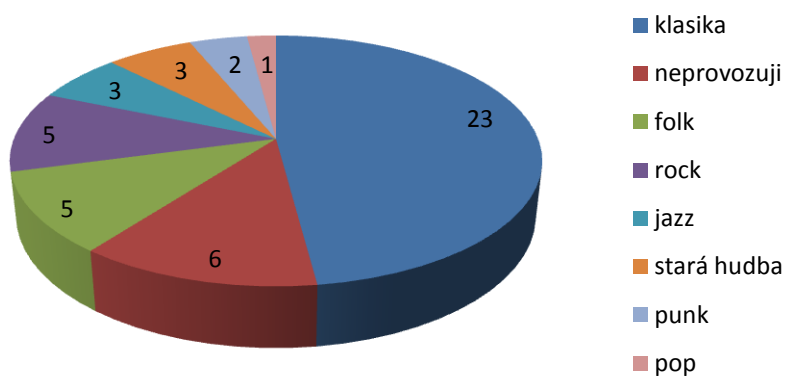
Při jaké příležitosti nejčastěji posloucháš lidovou hudbu?

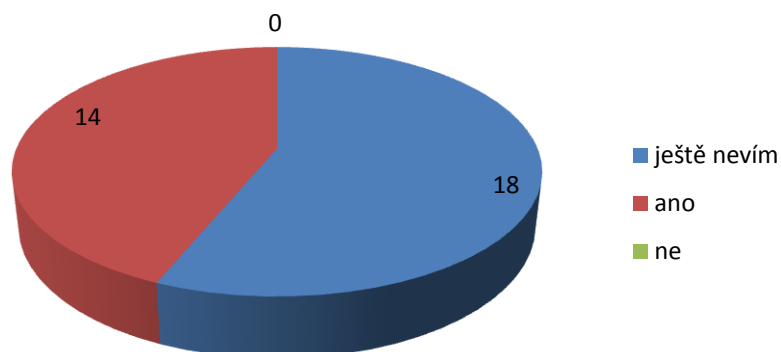
Poslouchá někdo ve tvé rodině lidovou hudbu?

Provozuješ aktivně jako muzikant, zpěvák či tanečník i jiné hudební žánry? Jaké?

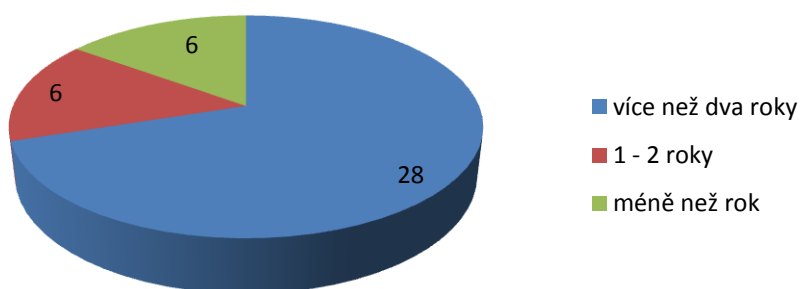
Chtěl by ses lidové hudbě věnovat i v budoucnu?

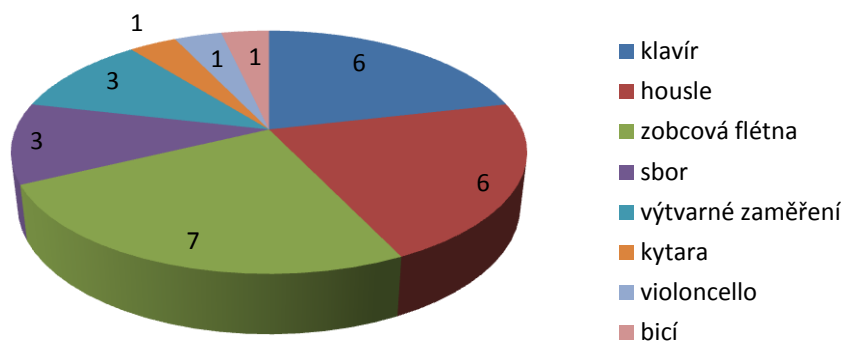
Odpovědi tanečníků

Ve folklorních souborech ze 40 tanečníků 40 dětí tancuje i zpívá. Věk tanečníků, kteří v souboru nehrají na žádný hudební nástroj, se pohybuje od 7 do 13 let. Na otázky odpovídalo 30 dívek a 10 chlapců. U otázek 4 až 9 měly děti možnost zaškrtnout více odpovědí, proto čísla přesně nekorrespondují s počtem respondentů.

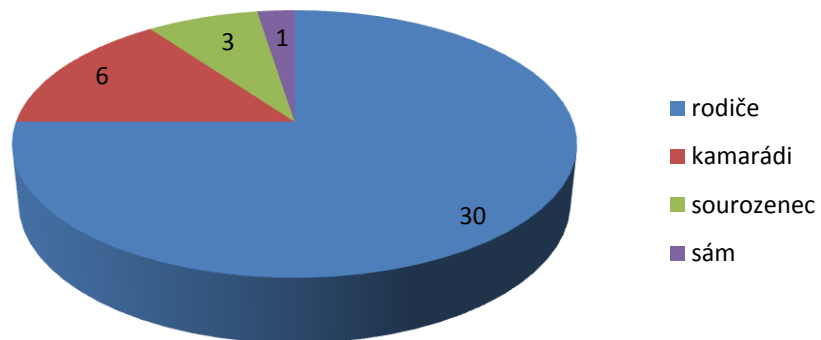
Jak dlouho v souboru působíš?

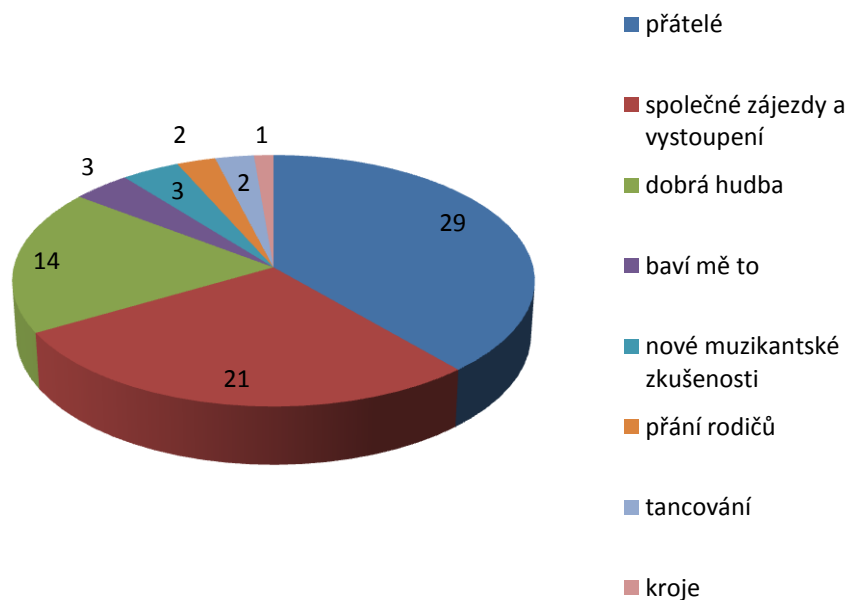
Navštěvuješ kromě folklorního souboru také základní uměleckou školu? Pokud ano, jakou činnost zde vykonáváš?

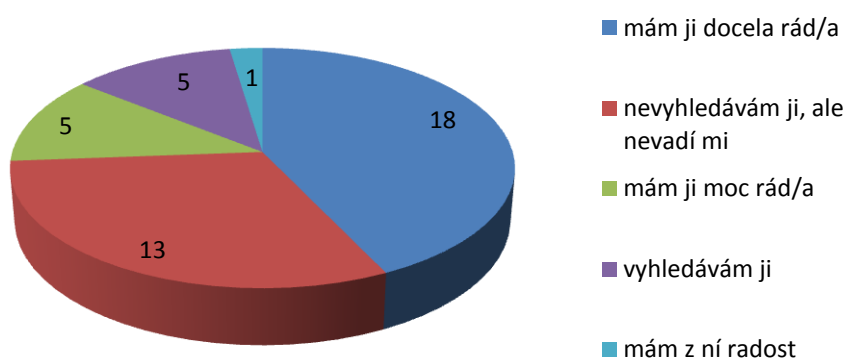
Kdo tě přivedl do souboru?

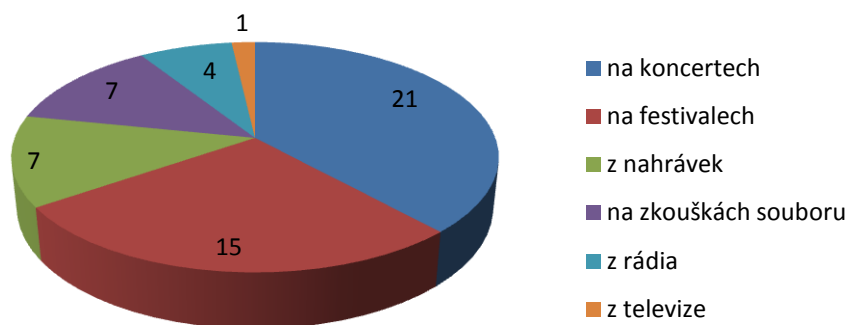
To nejdůležitější, proč ve folklorním souboru působíš, je:

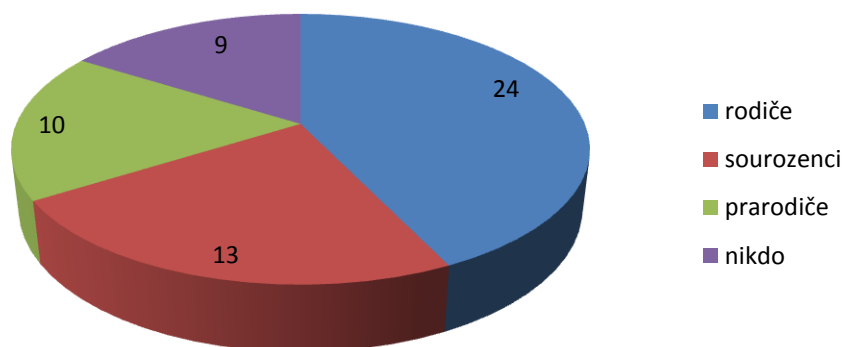
Jaký máš vztah k lidové hudbě?

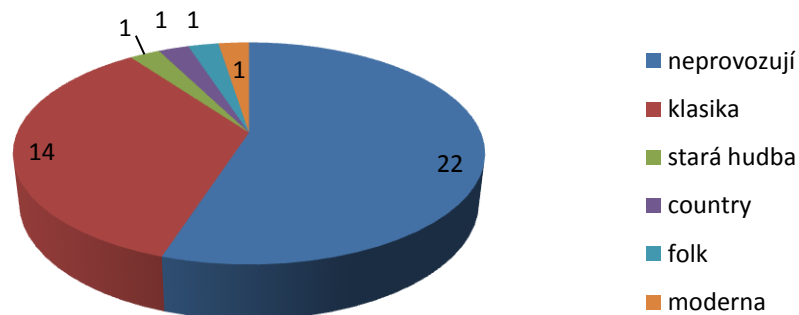
Při jaké příležitosti nejčastěji posloucháš lidovou hudbu?

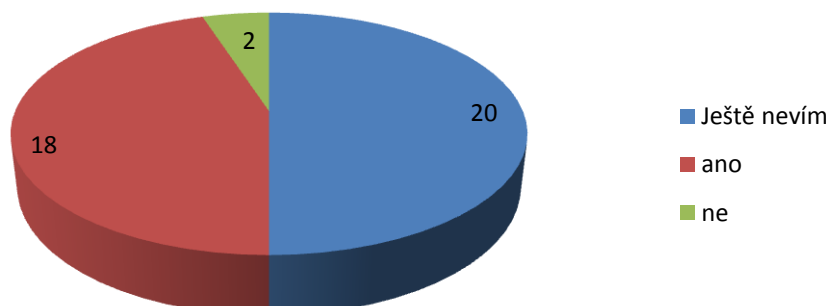
Poslouchá někdo ve tvé rodině lidovou hudbu?

Provozuješ aktivně jako muzikant, zpěvák či tanečník i jiné hudební žánry? Jaké?

Ctěl by ses lidové hudbě věnovat i v budoucnu?

Zhodnocení dotazníkového šetření

Vzhledem k omezenému vzorku respondentů se nedají z výzkumu vyvozovat stoprocentní výsledky. Přesto však můžeme rozeznat některé důležité ukazatele, které významně ovlivňují podobu pražských dětských folklorních souborů.

Objektivní výsledky

Z výsledků je jasné, že folklor je činností různorodou. Všichni muzikanti v souboru zpívají. Všichni tanečníci kromě tance také zpívají. Z 32 muzikantů, kteří ve folklorním souboru hrají na hudební nástroj, k tomu 14 aktivně v souboru i tancuje. Ze 40 dětí, které ve folklorním souboru pouze tančí, většina chodí do základní umělecké

školy, ve které hraje na nějaký hudební nástroj. Dovolím si tedy říct, že folklor podporuje hudebně pohybové činnosti, vokální i instrumentální činnosti. Všechny tyto hudební činnosti jsou ve folkloru navzájem provázané a dají se jen těžko oddělit.

Z jiných hudebních žánrů, kterým se děti aktivně věnují, k nejčastěji jmenovaným patří klasická hudba. Je to dané tím, že chodí do základních uměleckých škol, kde se klasické hudbě věnují.

Z výsledků dotazníků se jednoznačně potvrdilo, že nejdůležitější, co děti v souboru drží, jsou přátelé a společné zájezdy a vystoupení.

Většina dětí je ve folklorním souboru déle než dva roky, což potvrzuje kladný vztah k této mimoškolní aktivitě. Větší část z dotazovaných dětí má k lidové hudbě kladný vztah. Někteří ji nevyhledávají, ale nevadí jim. Nejčastěji děti poslouchají lidovou hudbu na koncertech, festivalech, z nahrávek nebo na zkoušce souboru.

Z výsledků dotazníků se potvrdilo, že většina dětí pochází z rodin, kde má folklor rodinnou tradici a vztah k němu se předává přirozeně z generace na generaci.

Na poslední otázku, zda se děti chtějí v budoucnu věnovat folkloru, odpovědělo kladně 32 respondentů, 38 ještě neví a 2 děti odpověděly negativně.

Subjektivní a překvapující výsledky

Některé výsledky mě velice překvapily, jiné potvrdily moje dosavadní zkušenosti a názory. Potvrdilo se mi, že v dětských folklorních souborech tancuje více děvčat než chlapců, zato mě překvapilo, že u muzikantů je počet chlapců a děvčat celkem vyrovnaný, dokonce v mém vzorku je počet chlapců větší.

Výsledek otázky ohledně vstupu dětí do folklorního souboru mě velice překvapil. Většina muzikantů vstoupila do folklorního souboru na výzvu učitele základní umělecké školy. U tanečníků na výzvu učitele nevstoupil do folklorního souboru ani jeden člen. Myslím si, že je to dáno tím, že většina muzikantů chodí do základní umělecké školy, kde je hra v souboru povinná, nebo se učitel na základní umělecké škole zná s vedoucím folklorního souboru. Může to být dáno také tím, že tančící respondenti jsou oproti muzikantům mladší, proto jejich volný čas řídí rodiče víc.

Dále mě velice mile překvapilo, že i u tanečníků hraje roli dobrá hudba a nové muzikantské zkušenosti, i když samozřejmě méně než u muzikantů.

Ze všech respondentů uvedli pouze dva, že se folkloru v budoucnu věnovat nechtějí. Myslím si, že folklor tedy dělají z donucení nebo kvůli přání rodičů. Velice mě potěšilo zjištění, že by se folkloru chtělo v budoucnu věnovat 32 dětských respondentů. Můžeme z toho usoudit, že folklor bude mít své pokračovatele a úsilí všech vedoucích dětských folklorních souborů není zbytečné. Za to jim patří veliké poděkování.

7.3.2 Dětské folklorní soubory v hlavním městě Praze

Jednotlivé portréty k dětským folklorním souborům jsem zpracovala podle předem zadaných kritérií.

Základní kritéria

- a) Vznik souboru.
Vedoucí souboru.
Kde soubor zkouší.
Záštitu souboru -základní umělecká škola / občanské sdružení.
Složení souboru (věkové, muzika, tanečníci).
- b) Zaměření folklorního souboru.
- c) Vystoupení a úspěchy.
- d) Zajímavosti.

Po zpracování portrétů, následují interpretace rozhovorů s vedoucími souborů.

7.3.2.1 Kolíček⁹⁴

Ad a) Dětský folklorní soubor vznikl v roce 1990 v Modřanech pod vedením paní učitelky Boženy Novotné. Pod názvem Kolíček působí od roku 1992. Svůj název dostal podle houslového kolíčku. Od září 1996 začal soubor fungovat pod hlavičkou Základní umělecké školy Ilji Hurníka v Praze 2. Dětský folklorní soubor se skládá ze dvou skupin: starších dětí a těch úplně nejmenších, které hrají pod názvem Malý Kolíček. Muzika se skládá z basy, několika houslí, viol a zobcové flétny.

Ad b) Repertoár Kolíčku je opravdu velice pestrý a není přímo pevně spojen s žádným folklorním regionem. Je sestaven nejen z moravských, slovenských, maďarských, rumunských i cikánských lidových melodií a popěvků, ale také ze skladeb klasických a moderních, které vycházejí z lidových písní. Cílem muziky je vlastní osobitá interpretace, která stojí na aranžmá a instrumentaci folklorních témat.

Ad c) Folklorní soubor se zúčastňuje celé řady celostátních folklorních přehlídek a soutěží, kde získává přední ceny. Můžeme ho také vidět na celé řadě vystoupení, např. v KC Novodvorská, PKO Výstaviště-Holešovice, v klášteře Emauzy, na Brumlovce, v Pálfyho paláci, v Divadle u hasičů a na různých dalších místech v Praze. Pořádá také samostatná koncertní turné do zahraničí, např. do Německa, Slovenska, Itálie, Chorvatska, Dánska, Francie.

⁹⁴Zpracováno podle informací získaných od vedoucí souboru a podle *Dětský folklorní soubor Kolíček*. Cit. 25. 11. 2011. Dostupné na http://www.kolicek.cz/frame_cz.htm.

Interpretace rozhovoru s Boženou Novotnou (vedoucí dětského folklorního souboru Kolíček)

▪ **Důvody vedoucí k založení dětského folklorního souboru**

Božena Novotná pochází z Valašska. Láskyplný vztah k folkloru má již od malička, kdy poslouchala Jarmilu Šulákovou a své rodiče, kteří hráli v cimbálové muzice. Když se přestěhovala do Prahy a přišla na setkání Domoviny, tak si přála hrát ve folklorní kapele a založit dětský soubor. A to se jí také podařilo.

▪ **Choreografie, úpravy, aranžmá a inspirace**

Výběr písní probíhá tak, že vedoucí nebo děti přinesou píseň, a protože Božena Novotná velice dobře vychází s Ing. Milanem Ortem, tak ten jí pak napíše úpravu tzv. „do prstů“, podle potřeb a schopností dětí.

▪ **Co vedoucí na práci v dětském folklorním souboru nejvíc baví**

Boženu Novotnou nejvíc těší seznamovat děti s folklorem, lidovou muzikou, otvírat jim srdce, aby k tomu měly vztah. Také ji baví navazovat vztahy s dětmi a humor na zkouškách.

„Samozřejmě folklor samotný, to je poklad.“

Božena Novotná

▪ **Co si vedoucí myslí, že dětem folklorní soubor přináší, nabízí**

Božena Novotná si myslí, že to dětem přináší vztah k muzice, toleranci, pokoru, kamarádství. Učit se rychle, dobře a z paměti, rychle a pohotově číst notový zápis. Každý je tam svým sólistou, protože každý hraje svůj part. Myslí si, že to děti motivuje, protože jako žáci školy nemají možnost sólového uplatnění. Někteří na to nemají z hlediska manuálního, někteří z hlediska psychického. Nedokážou se postavit na pódium a hrát samy. V kolektivu jim to jde snáz.

▪ **Co je pro vedoucího na práci v dětském folklorním souboru nejtěžší**

Pro Boženu Novotnou je nejtěžší mít trpělivost a začínat pořád od nuly. Každý rok jí někdo odejde a někdo jiný se musí konkrétní hlas učit znovu. Přirovnává soubor k rozjetému vlaku. Ti, co ve vlaku sedí a jedou, už někam dospěli, ale ti, co přistupují, se vše musí učit úplně od začátku. Na práci jí tedy připadá nejtěžší, že musí začínat každý rok znovu.

7.3.2.2 Kytice⁹⁵

Ad a) Dětský folklorní soubor Kytice vznikl v roce 1994 v Praze v Letňanech jako pokračování stejnojmenného dospělého folklorního souboru Kytice. Dětský soubor pracuje jako občanské sdružení asi s šedesáti dětmi nejrůznějšího věku. Taneční složka zkouší ve třech skupinách podle věku a schopností dvakrát v týdnu pod vedením umělecké vedoucí Mileny Pitterové. Od ledna 2012 se taneční složka dětského folklorního souboru Kytice stěhuje z Letňan do Karlína, kde již mnoho let zkouší muzika tohoto folklorního souboru.

Muziku souboru Kytice vede Milena Kmentová-Pitterová, která připravuje většinu hudebních úprav. V muzice hrají muzikanti ve věku od 9 do 34 let, které spojuje láska k folkloru a cíl připravit tanečnickům co nejlepší taneční podmínky. Muzikanti hrají ve složení: klarinet, dudy, příčná flétna, zobcová flétna, troje housle a basa. Muzika vytvořila několik samostatných hudebních pásem, které prezentovala na Setkání lidových muzik.

Ad b) Kytice se ve svém repertoáru věnuje jižním, středním Čechám a Chodsku. Umělecká vedoucí materiál sestavuje do pásem nebo připravuje choreografii k jednotlivým tancům.

Ad c) Dětský folklorní soubor Kytice za svou dobu existence uskutečnil mnoho vystoupení jak pro školy, tak i pro veřejnost. Soubor se pravidelně zúčastňuje folklorních festivalů v České republice. Pořádá také zájezdy do zahraničí, např. Chorvatska, Polska, Francie, Slovenska. K největším úspěchům patří účast na 60. Strážnici a festivalu Rožnovská valaška v roce 2005. Dále účast na Zemské přehlídce dětských souborů v letech 2000, 2002 a 2005.

⁹⁵Zpracováno podle informací získaných od vedoucích souboru, ze zkušeností s účinkováním v souboru Kytice a podle *Kytice*. Cit. 12. 12. 2011. Dostupné na <http://www.kytice-praha.cz>.

Interpretace rozhovoru s Milenou Kmentovou (vedoucí muziky dětského folklorního souboru Kytice)

▪ **Důvody vedoucí k založení dětského folklorního souboru**

Milena Kmentová muziku nezaložila. Po sametové revoluci, když Kytice přestala být cimbálovou muzikou, tak dospělá taneční složka spolupracovala částečně s dechovkou a částečně s Malou českou muzikou. Postupně vznikla muzika složená z vysokoškoláků, kterou vedl basista z Pardubic Aleš Luňáček. Milena Kmentová muziku asi po dvou letech převzala a vede ji asi od svých osmnácti nebo devatenácti let. Muzika nejprve fungovala ve studentském složení, později začala pracovat s dětmi ve větším věkovém rozmezí a takto funguje dodnes.

▪ **Choreografie, úpravy, aranžmá a inspirace**

Úpravy písní si vedoucí dělá většinou sama, při svých úpravách se inspiruje posloucháním ostatních lidových muzik. Zlomek úprav dělal bývalý klarinetista Radim Lněnička. Také spolupracuje kvůli nově připravovanému pásmu s Jaroslavem Krčkem.

▪ **Co vedoucí na práci v dětském folklorním souboru nejvíc baví**

„Nejvíc mě baví vždycky ten okamžik, když ty noty přinesu a slyším, jak to zní.“

Milena Kmentová

Vedoucí také těší, když vidí, jak se děti zlepšují. Snaží se noty psát individuálně každému podle jeho schopností. Někdy má pocit, že by se dala vystoupení přirovnat k adrenalinovému sportu, když ví, jak kdo má nebo nemá „nacvičeno“.

▪ **Co si vedoucí myslí, že dětem folklorní soubor přináší, nabízí**

Milena Kmentová si myslí, že dětem hra v souboru přináší muzikantskou pohotovost, dovednost poslouchat ostatní, hrát s ostatními, spolupracovat, přizpůsobit se, ztišit, dát kamarádovi nástup.

▪ **Co je pro vedoucího na práci v dětském folklorním souboru nejtěžší**

Milena Kmentová si myslí, že nejtěžší je dělat to trpělivě a vytrvale. Nesmí očekávat, že vždy bude vše optimální, že vždycky budou mít všichni čas nebo budou všichni zdraví. Nemyslí si ale, že je to specifikum dětské muziky.

Interpretace rozhovoru s Milenou Pitterovou (vedoucí taneční složky dětského folklorního souboru Kytice)

▪ **Důvody vedoucí k založení dětského folklorního souboru**

Milena Pitterová soubor nezaložila. Po roce 1989, když se dospělý soubor Kytice začal rozpadat, tak se s organizační vedoucí Helenou Harčarikovou rozhodly, že založí dětský soubor, aby Kytice pokračovala dál.

„Já vlastenec jsem toho nechtěla nechat, kdo to bude dělat, když ne já.“

Milena Pitterová

▪ **Choreografie, úpravy, aranžmá a inspirace**

Choreografie si vymýšlí Milena Pitterová sama. Inspirovala ji hodně Alena Skálová, která spolupracovala s Choreou Bohemicou, se souborem písní a tanců Josefa Vycpálka, kde Milena Pitterová tancovala. Snaží se to však dělat jinak, přizpůsobovat se tanečně dětem.

▪ **Co vedoucí na práci v dětském folklorním souboru nejvíc baví**

Vedoucí nejvíc těší, že i z dětí, které jsou neohrabané, se soustavnou a důslednou prací stávají dobří tanečníci.

▪ **Co si vedoucí myslí, že dětem folklorní soubor přináší, nabízí**

Milena Pitterová si myslí, že děti chodí do souboru především za partou. Myslí si, že některé děti baví tancování, protože je náročné jako sport, a když odcházejí ze zkoušky, tak jsou příjemně unavené jako ze sportu.

▪ **Co je pro vedoucího na práci v dětském folklorním souboru nejtěžší**

Milena Pitterová nedokáže přesně odpovědět, co je pro ni nejtěžší.

„Ta radost, ta radost potom z toho, tak to těžký pak se hned zapomene.“

Milena Pitterová

Milena Pitterová v souboru vidí svoji životní náplň.

7.3.2.3 Lučinka⁹⁶

Ad a) Folklorní soubor Lučinka vznikl roku 1987 v městské části Praha 13. Uměleckými vedoucími jsou Šárka Adamová a Tereza Hrazdírová, které v souboru

⁹⁶Zpracováno podle informací získaných od vedoucích souboru a podle *Folklorní soubor Lučinka*. Cit. 28. 11. 2011. Dostupné na <http://www.fslucinka.wz.cz/>.

vyrostly a soubor převzaly od bývalé vedoucí Bohuslavy Kaucké. Folklorní soubor Lučinka je zaštitěn občanským sdružením Klub Lučinka. Skládá se z přípravného oddělení, kam chodí děti od 4 let, Malé Lučinky, kterou navštěvují děti od 6 let a Lučinky, kam docházejí mladí lidé od 15 let i dospělí. Jednotlivé skupiny zkouší jedenkrát týdně dvě hodiny v Kulturním domě Mlejn v Praze 13. Folklorní soubor je momentálně bez muziky.

Ad b) Soubor se zaměřuje na zpracovávání folkloru z různých koutů Čech, hlavně středních a jihozápadních. Choreografie tanců se skládá z různých tematických pásem (např. Ševci, Kominické tance, Jarmark, Masopust, Vynášení Mařeny, Jak se chodí do Betléma).

Ad c) Více než dvacet let se Lučinka účastní domácích i zahraničních festivalů např. Strážnice, Jízda Králů Vlčnov, Tuchlovická pouť, Kunovické léto, Praha Srdece Národů, Pražský jarmak, v zahraničí se zúčastnila festivalů v Litvě, Slovinsku, Polsku, Maďarsku, Slovensku, Rakousku, Řecku, Chorvatsku. Lučinka také vystupuje na charitativních akcích, např. Děti dětem na Žofíně. Pořádá vánoční koncerty, výchovné koncerty pro žáky základních škol, tradiční dětský folklorní ples a zahradní slavnost. Zástupci souboru se již několikrát zúčastnili celostátní přehlídky zpěváčků ve Velkých Losinách.

Ad d) Malé děti vystupují v krojích středočeských, starší děvčata v krojích mladoboleslavských, které vznikly pod dohledem dr. Jiřiny Langhammerové, ředitelky Národopisného oddělení Národního muzea v Praze.

Interpretace rozhovoru s Terezou Hrazdírovou (vedoucí dětského folklorního souboru Lučinka)

- **Důvody vedoucí k založení dětského folklorního souboru**

Tereza Hrazdírová se svojí kolegyní dětský folklorní soubor nezaložily, ale převzaly ho po bývalé vedoucí. V Lučince vyrostly, pak pokračovaly v jiném, dospělém souboru, který se přestěhoval na Moravu. Nakonec se vrátily k Lučince a staly se vedoucími.

- **Choreografie, úpravy, aranžmá a inspirace**

Choreografie si vedoucí vymýšlejí buď samy, nebo převzaly původní choreografie od bývalé vedoucí souboru. V jejich práci je inspirují písničky a básničky. Vždy vědí, do jakých knih pro ně sáhnout.

- **Co vedoucí na práci v dětském folklorním souboru nejvíc baví**

„To už je historie. Už si to nedovedu bez toho představit.“

Tereza Hrazdírová

- **Co si vedoucí myslí, že dětem folklorní soubor přináší, nabízí**

Tereza si myslí, že holčičky mají hodně rády kroje. Zároveň věří tomu, že je baví tance jako takové, taky proto, že si zde můžou vybit energii. Také si myslí, že o folklorní soubor mají zájem rodiče, kteří už mají dost jiných kroužků.

- **Co je pro vedoucího na práci v dětském folklorním souboru nejtěžší**

Pro Terezu Hrazdírovou je nejtěžší skloubit administrativu s uměleckým vedením.

7.3.2.4 Modřenec⁹⁷

Ad a) Dětský folklorní soubor Modřenec vznikl v roce 2002 v Praze 4 Modřanech při Základní umělecké škole Adolfa Voborského pod vedením umělecké vedoucí Evy Špačkové. V červnu roku 2010 soubor ukončil svou činnost pod základní uměleckou školou a dále pokračuje jako občanské sdružení Modřenec. Zkouší pravidelně v Mateřské škole Jahůdka v Praze 4 Modřanech. Děti jsou rozdělené do tří skupin podle věku, zaměření (tanečníci, muzika) a schopností. Ve velké muzice souboru Modřenec hrají dvoje housle, violoncello, kontrabas, dva klarinety, zobcová flétna, troje

⁹⁷Zpracováno podle informací získaných od vedoucí souboru a podle *Lidový soubor Modřenec*. Cit. 17. 1. 2012. Dostupné na <http://www.modrenec.cz/>. *Lidový soubor Modřenec*. Cit. 17. 1. 2012. Dostupné na <http://www.praha12.cz/lidovy-soubor-modrenec/d-12453/p1=11444>.

dudy. Malá muzika hraje ve složení dvoje housle a dvě zobcové flétny. Obě muziky spolupracují a vypomáhají si.

Ad b) Dětský folklorní soubor zpracovává lidové písně, říkadla, hry s tematikou blízkou dětem z celých Čech.

Ad c) Modřenec se pravidelně účastní mezinárodních folklorních festivalů v Čechách i zahraničí, např. Mělnický vrkoč, Tuchlovická pouť, Pražský jarmark, Setkání lidových muzik, Strakonice atd. Děti z muziky se každoročně úspěšně zúčastňují celostátní soutěže Zpěváčků lidových písní a jezdí na zahraniční zájezdy do Itálie, Polska a Bulharska. V roce 2007 Modřenec pokřtil své první CD k 5. výročí založení souboru.

Ad d) Měla jsem možnost dělat rozhovor s Evou Špačkovou, která vedla dětský folklorní soubor pod základní uměleckou školou a poslední dva roky vede Modřenec jako občanské sdružení. Zeptala jsem se jí, jestli může posoudit, co má své výhody a nevýhody. Odpověděla mi, že oboje má své. Základní umělecká škola má daný rozpočet a nemůže přispět na vše. O granty mohli žádat přes sdružení rodičů školy nebo formou sponzorského daru. Jako občanské sdružení si vše hradí sami nebo můžou požádat o grant městskou část. Pokud by chtěli nějakou větší částku, tak mohou rok dopředu žádat Magistrát hlavního města Prahy.

Interpretace rozhovoru s Evou Špačkovou (vedoucí dětského folklorního souboru Modřenec)

- **Důvody vedoucí k založení dětského folklorního souboru**

Eva Špačková hrávala v muzice souboru Gaudeamus. Při příležitosti padesátiletého výročí souboru, se jeho vedoucí Věra Fenclová rozhodla založit dětský soubor jako pokračování dospělého. Určila, že dětskou muziku povede Eva Špačková a dětské tanečnice Martina Krajská. Obě vedoucí nějakou dobu spolupracovaly a zkoušely na Žižkově. Soubor vystupoval pod názvem Vrbina. Později se Eva Špačková odstěhovala do Modřan a nebylo možné spolupráci udržet. Eva Špačková začala pracovat na základní umělecké škole v Modřanech, kde založila dětskou muziku. Po pár letech fungování se nepohodli s novým panem ředitelem, proto se Eva Špačková rozhodla založit občanské sdružení. Prostory mateřské školy, kde zkouší, jsou kousek od základní umělecké školy, proto jsou rádi, že se nemuseli nikam daleko stěhovat. Problémem občanského sdružení je finanční nejistota. Pokud nedostanou grant, vše musí pokrýt z vlastních zdrojů.

- **Choreografie, úpravy, aranžmá a inspirace**

Eva Špačková si sama vymýšlí choreografie tanců i úpravy písní. Tancování se nikdy nevěnovala, takže si není jistá tím, co je nebo není správně. Chce, aby se děti hýbaly a cítily rytmus. Inspiraci čerpá z toho, co vidí, z lidových písniček, které má v repertoáru muzika, nebo si dopředu řekne, že se do příštího roku zaměří na nějaké téma. Někdy jsou pro ni inspirací samotné děti, když vidí, jak se na konkrétní písničku pohybují.

- **Co vedoucí na práci v dětském folklorním souboru nejvíc baví**

„Že jsou ty děti takový bezvadný.“

Eva Špačková

Nejvíc ji těší, když vidí, že to děti baví a jsou spokojené. Pro Evu Špačkovou je folklor čistá srdeční záležitost.

- **Co si vedoucí myslí, že dětem folklorní soubor přináší, nabízí**

Eva Špačková si myslí, že každé dítě je stavěné na jednoduchou muziku a právě folklor má v sobě jak jednoduchost, tak i hloubku a radost. Eva Špačková má v souboru hodně dětí, jejichž rodiče pocházejí z Moravy. Myslí si, že lidé z Moravy mají k folkloru bližší vztah než lidé, kteří žijí v Praze. Eva Špačková dělá s dětmi folklor také proto, že při náboru do předškolní hudební výchovy, kterou učí na základní umělecké škole, často zjišťuje, že děti v mateřské škole nezaspívají jednoduchou

lidovou písničku. Také si myslí, že kolektiv dětem pomáhá se rozvíjet. Do sedmi, osmi let jsou velice tvárné, a když se jim někdo věnuje a podporuje je, tak dokážou zázraky. „Aspoň to málo, co může člověk nějak rozesít, tak udělám.“

Eva Špačková

▪ **Co je pro vedoucího na práci v dětském folklorním souboru nejtěžší**

Pro Evu Špačkovou je nejtěžší organizace, promýšlet věci dopředu a stanovovat si postupné cíle. Je pro ni těžké skloubit organizaci zkoušek. Zkoušet zvlášť s tanečnický, muzikou, písničky, pak to dát dohromady. Dříve měla problém s tím, že rodiče nebyli dostatečně tolerantní. Musela jim vysvětlit, že když je potřeba, tak se zkouší déle. Také je pro ni těžké přijít na způsob, jak dětem hudbu podat.

7.3.2.5 Motáček⁹⁸

Ad a) Folklorní soubor Motáček vznikl v září 2010 pod vedením umělecké vedoucí Kateřiny Schreiberové a organizační vedoucí Zdenky Müllerové. Zkoušky probíhají jedenkrát týdně po 60 minutách ve dvou skupinách (mladší a starší děti) na Barrandově pod záštitou SZUŠ Music Art. Děti, které folklorní soubor navštěvují, jsou ve věku od 3 do 7 let. Dětský folklorní soubor Motáček spolupracuje stejně jako dospělý soubor Moták s dospělou muzikou Kvítek, která působí v Hradci Králové.

Ad b) Dětský folklorní soubor zpracovává dětské hry a říkadla ze středních Čech, které umělecká vedoucí sestavuje do pásem.

Ad c) Dětský folklorní soubor vystupoval na Staročeském mikulášském jarmarku a Velikonočním jarmarku v Toulcově dvoře.

99

⁹⁸Zpracováno podle informací získaných od vedoucí souboru.

Interpretace rozhovoru s Kateřinou Schreiberovou (vedoucí dětského folklorního souboru Motáček)

▪ **Důvody vedoucí k založení dětského folklorního souboru**

Kateřina Schreiberová se rozhodla založit dětský folklorní soubor proto, že hodně členů dospělého souboru mělo své děti. Dětský folklorní soubor Motáček vznikl tedy z potřeb dospělého souboru, aby maminky měly kam dávat své děti.

▪ **Choreografie, úpravy, aranžmá a inspirace**

Choreografie si umělecká vedoucí vymýšlí sama. Inspirace čerpá z dospělého souboru, ve kterém tancuje.

▪ **Co vedoucí na práci v dětském folklorním souboru nejvíc baví**

Kateřině Schreiberové se na folkloru líbí, že dokáže bavit děti i dospělé. Uvědomuje si, že v Praze se k folkloru děti nedostanou jiným způsobem než prostřednictvím folklorního souboru, a velice ji těší, že zrovna ona do něho může děti uvést.

▪ **Co si vedoucí myslí, že dětem folklorní soubor přináší, nabízí**

Cílem Kateřiny Schreiberové je, aby byly děti v souboru jedna parta, která bude hodně založena na kamarádství a společných zážitcích, ve které budou poznávat folklorní tradice. Dále si myslí, že děti folklor obohacuje po stránce fyzické, zlepšuje hrubou motoriku, koordinaci, rytmické cítění, ale také po stránce psychické působí příznivě na celou osobnost člověka.

▪ **Co je pro vedoucího na práci v dětském folklorním souboru nejtěžší**

Kateřina Schreiberová si myslí, že to závisí na tom, jaký si člověk stanoví cíl. Pro ni je nejtěžší zajistit, aby byly děti dobrá parta, aby se měly mezi sebou rády a aby je bavilo do souboru chodit.

⁹⁹Velikonoční jarmark. Cit. 20. 1. 2012. Dostupné na <http://www.toulcuvdvur.cz/>.

7.3.2.6 Osminka¹⁰⁰

Ad a) Dětská lidová muzika Osminka vznikla v roce 1999. Působí při Základní umělecké škole Taussigova v Praze 8 pod vedením umělecké vedoucí Jany Pavlíčkové. Původně šestičlenná skupina se rozrostla do dnešní podoby 45 členů ve věku od 4 do 24 let. Děti se scházejí ve třech skupinách, do nichž jsou rozděleny podle věku a zkušeností. Nejstarší složka má své nástupce v podobě přípravné muziky Malé Osminky, kde hrají děti ve věku od 6 do 12 let. Malá Osminka hraje ve složení čtvery housle, basa, dvě zobcové flétny, dudy. Velká osminka hraje ve složení troje housle, basa, příčná flétna, klarinet, dvě zobcové flétny. Druhým rokem má Osminka i taneční složku složenou převážně z muzikantů. Vedoucí taneční složky je Bára Dastychová, která vede i taneční a pěveckou přípravku dětí od 4 do 8 let.

Ad b) Dětský folklorní soubor čerpá z písní, říkadel, tanců a her zejména z oblastí Chodska, Klatovska, Prácheňska, Budějovicka a Berounska.

Ad c) Dětský folklorní soubor Osminka se účastní mnoha festivalů, kulturních akcí a soutěží v České republice, ale i v zahraničí (Bulharsko, Slovensko, Island). Každý rok v červnu pořádá Osminka folklorní festival Dětská folklorní zahrada. V květnu 2009 na celostátním kole soutěže lidových souborů při ZUŠ získala Malá Osminka 1. místo.

Ad d) V roce 2010 dětský folklorní soubor Osminka pokřtil své druhé CD *Vlaštovička lítá*.

¹⁰⁰Zpracováno podle informací získaných od vedoucí souboru a podle *Dětská lidová muzika Osminka*. Cit. 27. 1. 2012. Dostupné na <http://www.osminka.cz>.

Interpretace rozhovoru s Janou Pavlíčkovou (vedoucí dětského folklorního souboru Osminka)

▪ **Důvody vedoucí k založení dětského folklorního souboru**

Janu Pavlíčkovou vedlo k založení dětského folklorního souboru několik důvodů. Jana Pavlíčková měla pro folklor slabost už od dětství, přála si hrát v lidovém souboru Písečan, ale k tomu nedošlo. Když byla na konzervatoři, začala hrát v souboru lidových písní a tanců Škoda Plzeň. Tehdy si splnila svůj sen. Když se přistěhovala z Písku do Prahy a začala učit na základní umělecké škole na housle, tak zjistila, že děti neznají lidové písničky. Proto se rozhodla s dětmi scházet a hrát je, aby si nezošklivily housle přes stupnice a etudy. Původně to bylo jen seskupení s houslemi, později se k tomu přidal dědeček jedné žákyně na basu a takto postupně soubor vznikl. Před rokem nebo dvěma oslavil soubor desetileté výročí.

▪ **Choreografie, úpravy, aranžmá a inspirace**

Na začátku si vymýšlela úpravy Jana Pavlíčková sama. Teď má na starost ještě přípravnou složku a organizaci obou souborů, proto má některé upravovatele. Něco si upravuje podle Jaroslava Krčka sama podle potřeb a obsazení. V poslední době noty upravuje také primáš souboru. Jana Pavlíčková si myslí, že je dobré, když si upravuje vedoucí souboru noty sám podle potřeb souboru. Ale zároveň dodává, že větší počet upravovatelů přispívá k rozmanitějšímu hudebnímu ztvárnění.

▪ **Co vedoucí na práci v dětském folklorním souboru nejvíc baví**

Janu Pavlíčkovou baví na vedení folklorního souboru v podstatě všechno, protože se jedná o různorodé činnosti - od hraní na nástroj, přes zpěv, dramatický projev k tanečnímu provedení. U malých dětí se nejedná o tanec jako takový, ale spíš o poznávání starých zvyků přes hry, říkadla, rozpočítadla, slovní projevy, přes které se řízenými pohyby dostanou k tanci. Osminka původně začínala jako muzika, ale po určité době se všichni rozhodli hraní pohybově obohatit. Proto si začali říkat tančící muzikanti. Chvilku se hrálo, pak někteří hráli, jiní k tomu tancovali, bylo náročnější to zorganizovat. Poté Osminka získala taneční lektorku, která končí studia na Hudební a taneční fakultě AMU, obor pedagogika tance a folklor je pro ni životní náplní.

▪ **Co si vedoucí myslí, že dětem folklorní soubor přináší, nabízí**

Jana Pavlíčková si myslí, že folklor nabízí činnost, která v sobě kloubí více složek. Myslí si, že když se dětem povede něco nacvičit, postavit se na jeviště, říct něco z paměti, tak jim to zvyšuje sebevědomí. Myslí si, že pro folklor je důležitý hlavně dobrý kolektiv. Kolektiv děti podrží, ale zase naopak by děti neměly partu zklamat, když na ně spoléhá. Myslí si tedy, že vychovává děti k zodpovědnosti ke kolektivu, ale i za sebe, aby se svůj part zodpovědně naučily. Jana Pavlíčková věří, že se s dětmi obohacují navzájem.

„Prostě je to náplň života. Myslím si, že to není jen tak bokem. To se nedá dělat bokem.“

Jana Pavlíčková

▪ **Co je pro vedoucího na práci v dětském folklorním souboru nejtěžší**

Pro Janu Pavlíčkovou je nejtěžší skloubit organizaci a umělecké vedení souboru. Také je pro ni těžké vymyslet každému dítěti takovou činnost, aby se zabavilo. Protože věková skladba souboru je velice široká a v každém věkovém období děti baví něco jiného, je to velice náročné. Nejdůležitější pro Janu Pavlíčkovou je do toho dávat srdce.

7.3.2.7 Rosénka¹⁰¹

Ad a) Dětský folklorní soubor Rosénka vznikl v Praze 6 Břevnově na podzim roku 1982 pod vedením umělecké vedoucí Jarmily Baborákové. Od září roku 2011 je uměleckou vedoucí souboru Zuzana Cílová. Soubor zpracovával hry, rozpočítadla a písně z oblasti Uherskohradištska a okolí. Pro velký zájem dětí Rosénka postupně vytvořila další skupiny a vznikla i cimbálová muzika. V roce 1996 vznikla dospělá skupina Velká Rosénka. V současnosti je soubor součástí obecně prospěšné společnosti Dejvické divadlo. Sídlí v prostorách zkušebny Dejvického divadla Brouček, kde se při pravidelných zkouškách střídají dvě cimbálové muziky, šest dětských přípravků a tři taneční skupiny. Soubor je rozdělen podle věku, zaměření a schopností dětí na Střední Rosénku, kde tancují děti ve věku od 14 do 17 let a na malou Rosénku, kde tancují děti ve věku od 9 do 12 let. Tyto složky souboru má na starosti umělecká vedoucí Zuzana Cílová. Jejich choreografická pásma jsou efektní a tanečně náročná. Soubor má vlastní dospělou cimbálovou muziku. Muzička Rosénky je složena z devíti muzikantů ve věku od 9 do 15 let.

Ad b) Repertoár souboru je převážně zaměřen na oblast hradištského Dolňácka, ale rozšířil se také o Uherskobrodsko, Kopanice a moravsko-slovenské pomezí.

Ad c) Dětský folklorní soubor se pravidelně účastní Mezinárodního folklorního festivalu Strážnice a Rožnov pod Radhoštěm, dále pak středoevropského dětského folklorního festivalu v Luhačovicích, festivalů v Tuchlovicích, Kroměříži, Zábřehu na Moravě, Veselí nad Moravou apod. Folklorní soubor uspořádal řadu zájezdů pro děti i dospělé. Rosénka navštívila města jako Hamburk, Norimberk, Otmuchow, Řím, Terni, Pavullo, Trenčín, Martin, Východná, Nitra, Ismailia, Salo, Badajoz atp. O úspěšnosti souboru svědčí mnoho ocenění, které dětský i dospělý soubor získal. Trenčín – Hlavní cena festivalu, Martin – Cena diváka, Rožnov Pod Radhoštěm – 3x hlavní cena festivalu, Cena ředitele Valašského muzea v přírodě, Cena poroty, Cena Armádní folklorní asociace, Hlavní cena za choreografii, Cena města Rožnova, Cena Folklorního sdružení ČR, Kroměříž – Cena festivalu, Zábřeh na Moravě – Cena festivalu, Praha – Laureát přehlídky apod.

¹⁰¹Zpracováno podle informací získaných od vedoucí souboru a podle *Rosénka*. Cit. 20. 2. 2012. Dostupné na <http://www.rosenka.cz>.

Interpretace rozhovoru se Zuzanou Cílovou (vedoucí dětského folklorního souboru Rosénka)

▪ Důvody vedoucí k založení dětského folklorního souboru

Zuzana Cílová vystudovala státní taneční konzervatoř a už tehdy se rozhodla, že se bude věnovat lidovému tanci. Nejprve tancovala v Československém státním souboru písní a tanců, později v Armádním uměleckém souboru. Když se jí narodil syn, tak přemýšlela, co dál, a zároveň pro něj hledala uplatnění. Kolega z Armádního uměleckého souboru jí doporučil Rosénku, kterou tehdy vedla Radka Baboráková. Spolupracovat s Rosénkou tedy začala jako rodič, který tam vodil své dítě. Později začala více spolupracovat s Radkou Baborákovou, zaskakovala, když to bylo potřeba, a nakonec ji vedoucí Rosénky zaměstnala jako pedagožku a choreografku. Na konci minulého školního roku se paní Baboráková rozhodla odejít do důchodu. Zuzana Cílová se stala vedoucí souboru. V nynější době vede sedm tanečních skupin z devíti.

▪ Choreografie, úpravy, aranžmá a inspirace

Choreografie tanců si vymýšlí Zuzana Cílová sama. V souboru se uplatňují také starší choreografie bývalé vedoucí Radky Baborákové.

▪ Co vedoucí na práci v dětském folklorním souboru nejvíc baví

▪

Zuzana Cílová nemůže říct, že by ji práce s dětmi bavila víc než s dospělými. Velice ji ale těší, že děti jsou bezprostřední. Hned je na nich vidět, že je něco nebaví. Proto musí být neustále ve střehu, prostřídávat činnosti, aby to děti zaujalo a bavilo. Pro nejmenší děti musí vymýšlet takovou formu, aby se něco

naučily, ale zároveň to pořád chápaly jako hru. Filozofie souboru je, aby děti účast v něm obohatila, ale především je těšila.

- **Co si vedoucí myslí, že dětem folklorní soubor přináší, nabízí**

Zuzana Cílová si myslí, že v dnešní přetechizované a moderní době by děti měly poznávat hodnotu skrz národní kořeny a tradice, aby si uvědomily, odkud pocházejí. Také si myslí, že folklor rozvíjí celkovou muzikálnost a tanečnost člověka a že je důležité vychovávat děti komplexně. Zuzana Cílová klade také důraz na kolektiv. Myslí si, že děti učí respektovat se navzájem a uvědomit si, že jsme jedno velké společenství a vzájemně si vážíme své práce.

- **Co je pro vedoucího na práci v dětském folklorním souboru nejtěžší**

Zuzanu Cílovou velice baví umělecká práce. Všechno okolo, administrativní práce, seznamy a veškeré organizační věci jsou pro ni nejméně zábavné a tím pádem i nejobtížnější.

7.3.2.8 Valášek¹⁰²

Ad a) Dětský folklorní soubor Valášek vznikl v roce 1976. Od té doby dosáhl vysoké profesionality. Zakladatelkou a duší souboru je Hana Dolejší. Za 35 let, které Valášek vede, vychovala asi tři generace dětí, kterým otevřela oči ke kráse lidového umění. Do souboru chodí děti od 3 do 18 let. Malé i větší děti zkusí čtyřikrát týdně v kulturním centru Ládví v Praze 8. Protože již některé děti dospěly a nechtěly folklorní soubor opustit, vznikla dospělá složka souboru mladých lidí nad 18 let. Soubor nemá vlastní muziku, proto vystupuje na nahrávky cimbálových muzik.

Ad b) Umělecká vedoucí souboru Hana Dolejší pochází ze Vsetína, proto se soubor také věnuje zpracovávání lidových zvyků z této oblasti Moravy.

Ad c) Za dobu svého působení Valášek dosáhl celé řady ocenění. Procestoval mnoho zemí světa -USA, Čínu, Jižní Ameriku, Finsko, Turecko, Francii apod., a zapsal se tak do mnoha srdcí lidí na celém světě.

¹⁰²Zpracováno podle informací získaných od vedoucí souboru a podle *Folklorní soubor Valášek*. Cit. 13. 3. 2012. Dostupné na <http://www.fsvalsek.cz>.

Ad d) Dětským folklorním souborem prošlo mnoho známých osobností jako například Richard Genzer, Veronika Genzerová, Radek Šula, Karolína Pospíšilová, Tereza Voříšková a další.

Děti z folklorního souboru Valášek účinkují v mnoha pražských muzikálech.

Interpretace rozhovoru s Hanou Dolejší (vedoucí dětského folklorního souboru Valášek)

▪ Důvody vedoucí k založení dětského folklorního souboru

Hana Dolejší pochází z Valašska a k folkloru má velice kladný vztah už od dětství. Celá její rodina se věnovala folkloru a velice ji v tom podporovala. Již jako malé děvče byla sólistkou souboru Malá Jesenka, a když dospěla, stala se vedoucí tohoto souboru. Když se Hana Dolejší vdala, odstěhovala se do Prahy, ale folkloru se věnovala i zde. Chodila na konzultace k paní Líbě Hynkové, choreografce Státního souboru písní a tanců. V Praze založila dětský folklorní soubor Valášek a již po roce své existence začali slavit první úspěchy. Letos oslaví soubor 36. výročí své existence. Hana Dolejší věnuje souboru všechn svůj čas, proto je soubor na velmi dobré technické úrovni.

▪ Choreografie, úpravy, aranžmá a inspirace

Hana Dolejší je umělecká vedoucí, choreografka, dramaturgyně a režisérka v jedné osobě. Protože pochází z Valašska a od tří let se věnuje folkloru, výborně zná region, který zpracovává. Maminka ji stále velice podporuje a pro soubor vyšívá kroje. Hana Dolejší spolupracuje s Františkem Brabcem, Filipem Renčem a dalšími režiséry, proto děti z folklorního souboru Valášek často účinkují v muzikálech a filmech.

- **Co vedoucí na práci v dětském folklorním souboru nejvíc baví**

Hana dolejší nemá vlastní děti, proto ji práce v dětském souboru tolik těší. Velice ji baví všechno vymýšlet a tvořit. Někdy se jí zdají i barevné sny o choreografiích.

- **Co si vedoucí myslí, že dětem folklorní soubor přináší, nabízí**

Hana Dolejší děti učí nářečí, učí je správnému držení těla, dýchání a rytmům. S dětmi začíná říkadly a dikcí, teprve pak s nimi začíná tančit.

- **Co je pro vedoucího na práci v dětském folklorním souboru nejtěžší**

Pro Hanu Dolejší je nejobtížnější administrativa a práce s počítačem. Ale má šikovné asistenty, kteří jí pomáhají.

7.3.2.9 Violka¹⁰³

Ad a) Dětská folklorní muzika Violka pracuje pod záštitou Základní umělecké školy Klapkova v Praze 8 Kobylisích od roku 2007. Muziku vede umělecký vedoucí František Staněk. Děti, které do souboru docházejí, jsou ve věku od 11 do 16 let. V muzice hraje 8 členů jako hudecká muzika bez cimbálu - housle, violy, basa, klarinet. Violka vznikla jako následovník dětské folklorní muziky Malá muzika a Hudecká muzika, které vznikly v roce 2002 a jejíž členové již odrostli dětskému věku.

Ad b) Soubor se zaměřuje na prezentaci lidových písní z Valaška, Luhačovického zálesí a moravských Kopanic. Úpravy lidových písní si vymýšlí umělecký vedoucí sám a často s dětmi také v kapele hraje.

Ad c) Violka vystupuje převážně na večírcích Základní umělecké školy Klapkova. Několikrát účinkovala na dětském divadelním festivale v divadle Karla Hakkera v Kobylisích. Zúčastnila se festivalu Setkání lidových muzik v Praze v roce 2010. Další vystoupení absolvovala muzika na soutěži Zpěváčků v Praze a dalších koncertech. Ceny, které František Staněk se svými soubory získal, jednoznačně

¹⁰³Zpracováno podle informací získaných od vedoucího souboru a podle *Účinkující muziky*. Cit. 12. 10. 2011. Dostupné na <http://www.folklornisdruzeni.cz/ucinkujici-muziky-201>.

prokazují kvalitu a úspěšnost jeho folklorních souborů. V roce 2006 získala Malá muzika v krajském kole soutěže lidových muzik při základních uměleckých školách druhé místo. V roce 2009 na stejné soutěži to již bylo místo první. Druhé místo v ten samý rok získala Viola.

Interpretace rozhovoru s Františkem Staňkem (vedoucím dětské folklorní muziky Viola)

- **Důvody vedoucího k založení dětského folklorního souboru**

František Staněk žil dvacet let na Moravě, kde vedl patnáct let cimbálovou muziku s tanečníky. Když přišel do Prahy a začal učit na základní umělecké škole, tak založil na popud pana ředitele dětskou folklorní muziku.

- **Choreografie, úpravy, aranžmá a inspirace**

Všechny úpravy písní si dělá František Staněk sám. Když začal vést folklorní soubor, tak inspiraci čerpal z gramodesek nebo chodil na živé koncerty. Inspirovali ho například Jan Rokyta, BROL, „Čechovci“. Dále studoval harmonii moravských lidových písní a lidovou muziku na Valašsku, ze které se leccos přiučil a těží z toho dodnes.

- **Co vedoucího na práci v dětském folklorním souboru nejvíc baví**

„Všechno, já nevím. Všechno od první chvíle, když jim přinesu noty a oni v podstatě loví, neví nic, a když je to hotový, krásný a povede se nám to někde na vystoupení.“

František Staněk

František Staněk si myslí, že je nejdůležitější děti nedemotivovat. Myslí si, že je důležité správně jim hudbu podat, aby se to rychle naučily a měly z hudby radost.

- **Co si vedoucí myslí, že dětem folklorní soubor přináší, nabízí**

František Staněk si myslí, že jim to přináší radost z muziky jako takové, což ale není specifikum folkloru, stejně to přináší i jiné hudební žánry. Důležité je, aby se muzice aktivně věnovali. Dále si myslí, že to dětem může přinášet smysl pro kolektiv, zodpovědnost a lásku k vlasti. Že si děti uvědomí, že lidé bez vzdělání kdysi dokázali napsat tak skvostné texty a melodie. Domnívá se, že je poetický jazyk lidových písní, určitým způsobem kultivuje.

- **Co je pro vedoucího na práci v dětském folklorním souboru nejtěžší**

„Já si myslím, že to zas tak úplně těžký není.“

František Staněk

Pro Františka Staňka je těžké uvědomit si, že to jsou děti a nerozčilovat se na ně. Myslí si, že je důležitá upřímnost, a protože s nimi také často hraje, tak se snaží být jedním z nich, aby děti věděly, že jsou na stejné lodi. V žádném případě si v souboru nemůže držet odstup. Snaží se nestavit hradbu mezi sebe a děti. Snaží se vést děti k tomu, že je v lidové muzice nejdůležitější výraz. Aby věděly, co zpívají - musí to být v jejich projevu slyšet. Snaží se děti učit sdělovat obsah písničky obecně. Chce, aby bylo vidět, že si to užívají.

7.3.2.10 Vrbina¹⁰⁴

Ad a) Dětský folklorní soubor Vrbina vznikl v roce 1999. Soubor založili členové folklorního souboru Gaudeamus. Taneční a uměleckou vedoucí dětského folklorního souboru je Martina Krajská, která se dětem snaží folklorní zvyky a tradice předávat. Soubor až do roku 2011 pracoval pod záštitou ŠSK Lobkowicz na Praze 3. Počátkem školního roku 2011 se soubor přestěhoval a začal pracovat pod záštitou Základní umělecké školy Dunická na Spořilově v Praze 4. V současné době v souboru tancují děti ve věku od 5 do 10 let. Vrbina spolupracuje s muzikou folklorního souboru Gaudeamus a s Lidovou muzikou z Chrástu z Plzně.

Ad b) Soubor se zaměřuje na zpracovávání folkloru z oblastí středních, východních a západní Čech.

¹⁰⁴Zpracováno podle informací získaných od vedoucího souboru a podle *Dětský folklorní soubor Vrbina*. Cit. 20. 12. 2011. Dostupné na <http://www.vrbina.cz>.

Ad c) Děti se účastní mnoha vystoupení vázaných na lidové zvyky, jako jsou Vánoce, masopust, Velikonoce, letnice. Zúčastňují se přehlídek a festivalů pořádaných folklorním sdružením České republiky - Mezinárodní festival Tuchlovická pouť, Folklorní slavnosti ve Veličné u Dolního Kubína, Havelské posvícení v Kouřimi, Dožínky v ekologickém centru Toulcův dvůr, Folklorní setkání souborů v Zadní Třebáni. Folklorní soubor se pravidelně účastní i celostátní soutěže Zpěváček lidových písní, ve které byl nejednou oceněn.

Interpretace rozhovoru s Martinou Krajskou (vedoucí dětského folklorního souboru Vrbina)

▪ Důvody vedoucí k založení dětského folklorního souboru

Martina Krajská od malička tancovala a k folkloru má velice kladný vztah. Dětský folklorní soubor se rozhodla založit, protože si říkala, že jednou přijde čas, kdy přestane aktivně tancovat, a chtěla by u folkloru zůstat a předávat ho dál.

▪ Choreografie, úpravy, aranžmá a inspirace

Choreografie si Martina Krajská vymýšlí sama. Inspiraci čerpala a čerpá od Aleny Skálové a Martina Packa, kteří spolupracovali s folklorním souborem Gaudeamus, kde Martina Krajská tancuje.

▪ Co vedoucí na práci v dětském folklorním souboru nejvíc baví

Martinu Krajskou nejvíc těší, když se povede vystoupení nebo zkouška tak, že jsou spokojeni vedoucí i děti - vedoucí, že se udělalo hodně práce a že se něco naučily, děti, že si něco odnesly a mají dobrou náladu. Martina Krajská má radost, když vidí, že to, co s dětmi dlouho nacvičovala, vypadá na jevišti nebo otevřeném prostoru dobře a že

to má nějaký smysl. Také ji těší, když děvčata, která tancovala v jejím dětském souboru, pokračují v dospělém souboru a je vidět, že jim to něco dalo a tancují dál.

- **Co si vedoucí myslí, že dětem folklorní soubor přináší, nabízí**

Martina Krajská si myslí, že je důležitá parta. Myslí si, že když je dobrý kolektiv dětí i rodičů, tak to umožňuje společnou práci na společném díle a přináší to kolektivního ducha, snahu udělat něco společně. Myslí si, že děti by měly poznávat české a lidové říkačky a písničky, tedy ty úplné prvopočátky, ze kterých vycházíme.

- **Co je pro vedoucího na práci v dětském folklorním souboru nejtěžší**

„Tak to tedy nevím.“

Martina Krajská

Martina Krajská si myslí, že nejtěžší je přesvědčit děti, aby vnímaly soubor podobně jako ona. Aby si nepřišly jednou, dvakrát týdně popovídat a zatancovat, ale aby vnímaly soubor jako kolektivní záležitost a věděly, že to, co dělají, je dobré.

S následujícími čtyřmi folklorními soubory, které ve své práci uvádím, se mi nepodařilo navázat spolupráci. Ať už z důvodu odmítnutí, či nereagování na mé výzvy. Proto o nich nemám všechny potřebné informace. Některé soubory mají vlastní internetové stránky, kde bylo možné většinu informací najít, jiné soubory však takové stránky nemají, proto nebylo možné získat všechny potřebné údaje.

7.3.2.11 Taneční škola Betty¹⁰⁵

Ad a) Taneční škola Betty byla založena v roce 1990 v Praze 4 Modřanech. Z nejlepších tanečníků vznikl folklorní soubor. Ve folklorním souboru tančí tanečníci ve věku od 4 do 30 let pod vedením Betty Jitky Šváchové, která je současně i choreografkou souboru. Tanečníci jsou rozděleni do několika skupin podle věku a schopností. Folklorní soubor Betty spolupracuje s muzikou Jaro z Ústí nad Orlicí pod vedením Jana Dostála.

Ad b) Folklorní soubor zpracovává folklor z oblasti Čech i Moravy.

Ad c) Soubor má za sebou celou řadu vystoupení. Pravidelně se účastní mezinárodního festivalu Pražský jarmark. Pravidelně také vystupuje v Praze na Křižíkově fontáně, na Staroměstském a Václavském náměstí při vánočních a velikonočních trzích. Mezinárodních festivalů se účastní nejen v Čechách ale i v Maďarsku, Polsku, Rakousku, Itálii, Francii apod. S úspěchem reprezentoval soubor Českou republiku i v Kanadě, Brazílii, Mexiku a USA.

¹⁰⁵Zpracováno podle *Taneční škola Betty*. Cit. 15. 3. 2012. Dostupné na <http://www.folklornisdruzeni.cz/betty0>.

7.3.2.12 Taneční soubor Jaro¹⁰⁶

Ad a) Taneční soubor Jaro byl založen v roce 1983 při Lidové škole umění v Praze 5 Radotíně. Dnes Taneční soubor Jaro pracuje při Základní umělecké škole v Praze 5 ve Štefánikově ulici pod vedením umělecké vedoucí Živany Vajsarové, která soubor založila a je tvůrkyní metody taneční výchovy založené na spojení školy Jarmily Jeřábkové, představitelky českého novodobého tance, ke které sama chodila tančit, a folkloru. Tanečníkům hraje dospělá muzika Jara pod vedením Karla Mezera. Muzika Jara patří k předním interpretům českého hudebního folkloru.

Ad b) Soubor vychází z folkloru českého, moravského, ale i slovenského. Umělecká vedoucí čerpá ze sběratelské, pedagogické, publikační a choreografické činnosti svého otce Františka Bonuše. Živana Vajsarová zpracovává tance tak, aby odpovídaly věku tanečníků. Do souboru chodí děti i dospělí, kteří jsou rozděleni do 4 skupin podle věku: Taneční příprava do 6 let, „Pramínek“ 6 až 9 let, „Studánka“ 9 až 14 let a „Kalina“ 15 let a více.

Ad c) Folklorní soubor získal řadu ocenění v krajském kole celostátní soutěže tanečního oboru základních uměleckých škol v Praze. Pravidelně se účastní festivalů doma i v zahraničí. Folklorní soubor navštívil země jako Francie, Švédsko, Dánsko, Německo, Španělsko, Turecko, Japonsko, Hong Kong apod.

¹⁰⁶Zpracováno podle *Taneční soubor Jaro*. Cit. 15. 3. 2012. Dostupné na <http://www.jaro-dance.cz/>.

7.3.2.13 Javorový Količek¹⁰⁷

Ad a) Dětský folklorní soubor Javorový Količek pracuje pod centrem tance studia DAG v Praze 4 Nuslích. Dětský taneční folklorní soubor vede umělecká vedoucí Lucie Pečená. Do tanečního přípravného oddělení chodí děti ve věku od 4 do 8 let, do souboru pak děti desetileté.

Ad b) Soubor nabízí základy lidového tance. Prostřednictvím tanečních a pohybových her se děti seznamují s lidovou slovesností a zpěvem lidových písniček.

7.3.2.14 Limborka¹⁰⁸

Ad a) Dětský folklorní soubor Limborka patří pod Slovenské folklorní sdružení Limbora, což je dobrovolné zájmové sdružení občanů, jehož hlavním cílem je uchování a rozvíjení různých forem tradičního slovenského folkloru a jeho prezentace doma i v zahraničí. Sdružení je samostatným právním subjektem. Dětský folklorní soubor Limborka začal svoji činnost v roce 1992. S dětmi pracovali Mária a Jaroslav Miňovci, Janka Dobrocká-Slabejová, Jaroslav Vereb. Do souboru chodí děti ve věku od 4 do 16 let. Cílem souboru je rozvíjet talent dětí a vztah k slovenskému folkloru. Děti zkoušejí na Praze 2 v Dittrichově ulici. Všem složkám souboru hraje vlastní cimbálová muzika ve složení dvoje housle, kontry, basa, klarinet, cimbál. Soubor spolupracuje i s jinými muzikami.

¹⁰⁷Zpracováno podle *Tanečně hudební příprava - Folklorní soubor Javorový Količek*. Cit. 15. 3. 2012. Dostupné na <http://www.dagcentrum.cz>. *Javorový Količek*. Cit. 15. 3. 2012. Dostupné na <http://www.folklornisdruzeni.cz/javorovy-kolicek>.

¹⁰⁸Zpracováno podle *Limbora a Limborka*. Cit. 15. 3. 2012. Dostupné na <http://www.folklornisdruzeni.cz/limbora>. *Slovenské folklorne zdruzenie Limbora*. Cit. 15. 3. 2012. Dostupné na <http://www.limbora.cz>.

Ad b) Vedoucí souboru Mária a Jaroslav Miňovci zpracovávají folklor do tanečně hudebních her a pásem hlavně z oblastí Zemplín, Spiš, Goralská oblast', Podpoľanie, Myjava, Trenčín, Tekov.

Ad c) Limborka prezentovala slovenskou kulturu na mezinárodním festivale Riva del Garda, na festivalech v Bratislavě, ve Zvoleni, v Dulovcích, v Likavce a Podpolianské slavnosti v Detvě, v Tuchlovicích, Rožnově pod Radhoštěm, ve Velkých Losinách, v Praze apod.

Ad d) V posledních letech má soubor i pedagogickou úlohu. Stává se centrem výuky slovenštiny pro děti, které žijí v Čechách a jsou ze slovenských nebo československých rodin.

7.3.2.15 Motivace vedoucích folklorních souborů - vyhodnocení

Většina dětských folklorních souborů působí pod záštitou základních uměleckých škol, některé jiné organizace nebo jako občanské sdružení. Dětské folklorní soubory, které pracují pod základní uměleckou školou, mají ulehčenou práci se sháněním muzikantů. Na většině základních uměleckých škol je totiž povinná hra v orchestru, a pokud má škola folklorní soubor, umožňuje tuto alternativu.

Během svého výzkumu jsem se setkala s různými osobnostmi, které vedou folklorní soubor různým způsobem, různými metodami. Tito lidé mají však jedno společné, a to je láska k folkloru jako takovému. Důvody, které je vedly k založení souboru, jsou různorodé, všichni však vedou dětský folklorní soubor proto, že mají k folkloru velice kladný vztah a chtějí ho předávat dětem. Byla jsem velice mile překvapená, jaké osobnosti folklorní soubory vedou, většina z nich byla neuvěřitelně vstřícná a ochotná. U mnohých z nich bylo poznat, že berou folklor jako svůj největší

koníček, někteří i jako své životní poslání. Tento postoj se samozřejmě promítá do jejich práce.

Téměř všichni se shodli na tom, že pro soubor je tím nejdůležitějším kolektiv. Kolektiv, jehož součástí jsou děti i vedoucí, každý v něm má svoje místo, svoji úlohu a je za své místo zodpovědný. Děti se zde učí zodpovědnosti samy k sobě, ale i ostatním.

Vedoucí si většinou píší úpravy písní nebo vymýšlí choreografie sami podle věku a schopností dětí. Je to z toho důvodu, že vědí, jaké děti v souboru mají, co umí, co zvládnou, v čem se potřebují zlepšit. Tento způsob je nedocenitelný, protože rozvíjí každé dítě individuálně. Někteří vedoucí mají své upravovatele, choreografy, pracují i s úpravami písní od Jaroslava Krčka. Většina vedoucích prošla nějakým folklorním souborem nebo v něm ještě aktivně působí. Tyto folklorní soubory je hodně inspirují a ovlivňují v jejich práci.

Pro vedoucí souboru je velice náročné skloubit dohromady organizaci a umělecké vedení souboru, pokud nemají svého organizačního vedoucího. Někteří vedoucí považují za velmi obtížné to, že musí s dětmi často začínat od začátku. Děti vyrostou, odcházejí, přicházejí jiné. Musí počítat s tím, že nikdy nebude vše optimální. Nejvíce mě ale překvapilo, že někteří vedoucí na moji otázku, co je na vedení folklorního souboru nejtěžší, neuměli odpovědět nebo museli hodně dlouho přemýšlet, než je něco napadlo. Tato reakce svědčí o tom, že to co dělají, dělají s láskou, že je to velice baví, naplňuje, a jak mi řekla Milena Pitterová z dětského folklorního souboru Kytice „*Ta radost, ta radost z toho, a to těžké se pak hned zapomene.*“

8 Závěr

Má diplomová práce je zaměřena na folklor a působení dětských folklorních souborů v Praze. Mně samotné přinesla řadu zajímavých poznatků jak v teoretické části, kde šlo především o utřídění informací ohledně folkloru, folklorismu, lidových písní a tanců, národopisných oblastí aj., tak i v praktické části, jejíž těžiště spočívalo v kontaktu s konkrétními dětskými folklorními soubory, uměleckými vedoucími a dětmi, které do souboru docházejí.

Přínos své práce vidím v tom, že jsem doplnila důležité informace o konkrétních dětských folklorních souborech, protože ne všechny jsou vždy k dispozici na internetových stránkách nebo v jiných informačních materiálech. Za podstatné považuji i zjištění, že folklor v dnešní době v hlavním městě není zdaleka přežitým žánrem a má i nadále kladnou odezvu nejen u dětí.

Má práce, především v praktické části, mi pomohla pochopit celou řadu otázek ohledně pojetí folkloru jednotlivými soubory v dnešní době. Překvapilo mě, kolik dětských folklorních souborů v hlavním městě působí a kolik dětí a rodičů v dnešní uspěchané době folklor vyhledává. Toto zjištění, že naše národní hodnoty nebudou zapomenuty, mě naplnilo velkým optimismem.

Ne vždy byla spolupráce s vedoucími souborů jednoduchá, pokud jsem ale dostala možnost navštívit jejich soubor, vždy byla moje snaha odměněna. Viděla jsem různé pojetí folkloru uměleckými vedoucími, různé vedení, různé metody. Všichni vedoucí mají však společné to, že chtějí udržovat folklor živý. Ukazují dětem naše kořeny a to krásné, odkud pocházíme.

Sama jsem šest let hrála v době dospívání v souboru Kytice. Možnost setkat se s vedoucími, udělat s nimi rozhovor a nahlédnout tzv. „pod pokličku“, byla pro mě velice cenná. V době svého dospívání jsem byla leckdy k pojetí folkloru i vedení souborů přehnaně kritická. Tato práce mi pomohla přehodnotit některé názory a přispěla k tomu, že dnes práci všech, kteří se folkloru věnují, velice oceňuji a ctím.

Jako budoucí pedagog si kladu za cíl, že se budu snažit děti od malička seznamovat s lidovými písněmi, říkadly a dalšími hudebně slovesnými útvary a alespoň

trochu se jim budu snažit folklor přiblížit a ukazovat to krásné, co se v něm skrývá. Na zkouškách dětských folklorních souborů jsem k tomuto cíli načerpala spoustu podnětů a nápadů, za které děkuji.

Dospěla jsem k názoru, že dětský folklorní soubor není kroužek jako každý jiný. Děti, které v něm vyrůstají, se stanou jeho součástí a pokud u něj zůstanou, tak je ovlivní na celý život. Mě samotnou folklor ovlivnil natolik, že po odchodu ze souboru jsem měla potřebu se k němu vrátit. Dnes si nedovedu představit, že v mém životě nebude hrát roli. V současné době hraji v muzice folklorního souboru Laskavec. Z deseti muzikantů, kteří v souboru působí, sedm našlo cestu k folkloru přes dětské soubory Kytice, Osminka, Modřenec, Lučinka. Za to, že dnes hrajeme a snažíme se společně předávat folklor a radost z něj lidem, mohou právě tyto soubory, a patří jim proto velké poděkování.

Těším se na všechny další výzvy a zážitky, které mi folklor přinese.

Použitá literatura

- BINDEROVÁ, E. *České lidové tance*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1990. ISBN 80-04-23947-1.
- BŮHMOVÁ, J. *Kroje v Čechách*, Praha : Adult, 1968.
- BOHUŠ, F. *Lidová píseň a její tradice*. Praha : Osvěta, 1952.
- DRDÁCKÝ, F. *Lidové tance*. Praha : Olympia, 1983.
- ERBEN, K. J. *Prostonárodní písně a říkadla*. Praha : Evropský literární klub, 1937.
- HÁJKOVÁ, T. *Lidové hry a tance pro mládež*, Praha : Mladá fronta, 1952.
- HORÁK, J. *Naše lidová píseň*. Praha : Garamond Jos. R. Vilímek, 1946.
- Kolektiv autorů Encyklopedického institutu Československé akademie věd. Vědecký redaktor Štěpánek, M. *Ilustrovaný encyklopedický slovník – Díl. 1. A – I* Praha : ACADEMIA, 1980.
- Kolektiv autorů. *Československý hudební slovník osob a institucí A – L*, Praha : Státní hudební nakladatelství, 1963.
- Kolektiv autorů. *Nový slovník cizích slov pro 21. století*. Praha : Plot, 2008. ISBN 978-80-86523-89-7.
- Kolektiv autorů. *Sborník příspěvků z mezinárodního kolokvia. Od folkloru k world music*. Náměšť nad Oslavou : Městské kulturní středisko v Náměšti nad Oslavou, 2003. ISBN 80-903416-0-8.
- Kolektiv autorů. *Slovník české hudební kultury*, Praha : Supraphon, 1997. ISBN 80-7058-462-9.
- KOS, B. *Lidové tance ve školní tělesné výchově*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1984.
- LANGHAMMEROVÁ, J. *České lidové kroje*, Praha : Práce, 1994. ISBN 80-208-0328-9.
- LINHART, J. a kolektiv. *Slovník cizích slov pro nové století*. Litvínov : Dialog, 2002. ISBN 80-85843-61-7.
- PROCHÁZKOVÁ, J. *Janáčkovy záznamy hudebního a tanečního folkloru I*. Praha : Etnologický ústav AV ČR, 2006. ISBN 80-85010-83-6; 80-7239-194-1.
- REJMAN, L. *Slovník cizích slov*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1966.
- Sborník příspěvků. *Dětský folklor dnes (proměny funkcí)*. Strážnice : Národní ústav lidové kultury 2007. ISBN 978-80-86156-93-4.

STANISLAV, J. *O lidové hudbě, písni, tanci, a lidové tvořivosti*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, n. p., 1958.

SUCHÝ, F. *Lidové písně a tance z Polabí na Králově-městecku*. Praha : Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1955.

ŠPIČKOVÁ – MATOUŠKOVÁ, M., *České lidové tance*, Praha : Komenium, 1950.

ZÍDKOVÁ, P. *Sbírky a sběratelé lidových písní a tanců v Čechách*. Praha : Informační a poradenské středisko pro místní kulturu, 2003. ISBN 80-7068-174-8.

Použité internetové odkazy

Kroj plzeňský. Cit. 17. 10. 2011. Dostupné na <http://krojplzen.sweb.cz/kroj10.htm>.

Chodské kroje a keramika. Cit. 17. 10. 2011. Dostupné na <http://web.quick.cz/chodsko1/kroj.htm>.

Mužský kroj doudebský. Cit. 17. 10. 2011. Dostupné na <http://www.muzeumcb.cz/cz/?clanek=163>.

Co slušelo prababičkám – lidové kroje středních Čech. Cit. 17. 10. 2011. Dostupné na <http://www.pressweb.cz/zprava/44252-co-sluselo-prababickam-lidove-kroje-strednich-cech>.

Kroj podkrkonošský. Cit. 17. 10. 2011. Dostupné na <http://www.baracnici.qsh.cz/default.aspx?pg=583c4064-26d9-49fe-b301-56bf9abf0e34>.

Národopisná expozice. Cit. 17. 10. 2011. Dostupné na http://www.muzeumdacice.cz/page.php?mx=4_expozice&ax=2_narodopisna-expozice.

Poličské kroje poprvé ožíví českou besedu. Cit. 17. 10. 2011. Dostupné na http://svitavsky.denik.cz/kultura_region/policske-kroje-poprve-ozivi-ceskou-besedu20100702.html.

Hanácký kroj. Cit. 17. 10. 2011. Dostupné na <http://atic.cz/encyklopedie/objekty1.phtml?id=133392>.

Těšínské Slezsko – kroje. Cit. 17. 10. 2011. Dostupné na <http://www.stare-hamry.cz/encyklopedie/objekty1.phtml?id=124613>.

Výroba Valašských krojů. Cit. 17. 10. 2011. Dostupné na <http://www.oblast.cz/encyklopedie/objekty1.phtml?id=131170>.

Hanácké Slovácko. Cit. 17. 10. 2011. Dostupné na <http://www.fos.cz/encyklopedie/objekty1.phtml?id=130058>.

Slovácký – hornácký kroj. Cit. 17. 10. 2011. Dostupné na <http://www.fos.cz/encyklopedie/objekty1.phtml?id=111725>.

Folklor. Cit. 17. 10. 2011. Dostupné na <http://www.hrubavrbka.cz/folklor/>.

Kopanický kroj. Cit. 17. 10. 2011. Dostupné na http://www.xdavidek.estranky.cz/fotoalbum/kroje/kroje/kopanicky-kroj_tanecni.jpg.html.

Slovácký – dolňácký kroj. Cit. 17. 10. 2011. Dostupné na <http://www.fos.cz/encyklopedie/objekty1.phtml?id=111733>.

Lidový kroj. Cit. 17. 10. 2011. Dostupné na <http://www.podluzi.cz/turistika/cs/turisticky-pruvodce/tradice-a-zvykoslovi/lidovy-kroj>.

Fotogalerie. Cit. 17. 10. 2011. Dostupné na <http://www.radovan.napajedla.net/foto.htm>.

Co je FoS ČR. Cit. 10. 10. 2011. Dostupné na <http://www.folklornisdruzeni.cz/co-je-fos-cr>.

Dětský folklorní soubor Količek. Cit. 25. 11. 2011. Dostupné na http://www.kolicek.cz/frame_cz.htm.

Kytice. Cit. 12. 12. 2011. Dostupné na <http://www.kytice-praha.cz>.

Folklorní soubor Lučinka. Cit. 28. 11. 2011. Dostupné na <http://www.fslucinka.wz.cz/>.

Lidový soubor Modřelec. Cit. 17. 1. 2012. Dostupné na <http://www.modrelec.cz/>.

Lidový soubor Modřelec. Cit. 17. 1. 2012. Dostupné na <http://www.praha12.cz/lidovy-soubor-modrelec/d-12453/p1=11444>.

Velikonoční jarmark. Cit. 20. 1. 2012. Dostupné na <http://www.toulcuvdvur.cz/>.

Dětská lidová muzika Osminka. Cit. 27. 1. 2012. Dostupné na <http://www.osminka.cz>.

Rosénka. Cit. 20. 2. 2012. Dostupné na <http://www.rosenka.cz>.

Folklorní soubor Valášek. Cit. 13. 3. 2012. Dostupné na <http://www.fsvalsek.cz>.

Účinkující muziky. Cit. 12. 10. 2011. Dostupné na <http://www.folklornisdruzeni.cz/ucinkujici-muziky-201>.

Dětský folklorní soubor Vrbina. Cit. 20. 12. 2011. Dostupné na <http://www.vrbina.cz>.

Taneční škola Betty. Cit. 15. 3. 2012. Dostupné na <http://www.folklornisdruzeni.cz/betty0>.

Taneční soubor Jaro. Cit. 15. 3. 2012. Dostupné na <http://www.jaro-dance.cz/>.

Tanečně hudební příprava - Folklorní soubor Javorový Količek. Cit. 15. 3. 2012. Dostupné na <http://www.dagcentrum.cz>.

Javorový Količek. Cit. 15. 3. 2012. Dostupné na <http://www.folklornisdruzeni.cz/javorovy-kolicek>.

Limbora a Limborka. Cit. 15. 3. 2012. Dostupné na <http://www.folklornisdruzeni.cz/limbora>.

Slovenské folklorne združenie Limbora. Cit. 15. 3. 2012. Dostupné na <http://www.limbora.cz>.

Přílohy

Příloha č. 1- Duchovní píseň - legenda

Příloha č. 2- Historická píseň světská

Příloha č. 3- Lyrická píseň světská

Příloha č. 4- Taneční píseň světská

Příloha č. 5- Obřadní píseň světská i duchovní

Příloha č. 6- Dotazník

Příloha č. 7- Přímé transkripce rozhovorů s vedoucími dětských folklorních souborů

Příloha č. 8- Sestřih audiovizuálních záznamů z dílčích zkoušek jednotlivých folklorních souborů

Příloha č. 1

*Narození Kristovo
Stála panenka Maria,
jako růžička červená.
Přišel k ní anděl Páně,
dal pozdravení té panně.
Andělského pozdravení,
ulekla se hvězda denní.
Nebyla to hvězda jasná,
ale byla panna krásná.
Nelekej se, panno čistá!
máš porodit pána Krista.
Pána Krista porodila,
do jesliček položila.
Kristus pán, maličké dítě,
panuje po celém světě.*

Karel Jaromír Erben¹⁰⁹

¹⁰⁹ERBEN, K. J. *Prostonárodní písně a říkadla*. Praha : Evropský literární klub, 1937, s. 411.

Příloha č. 2

*Z francouzské války
Kam se nám poděli mládenci?
kam se nám poděla chasa?
páni je pobrali,
na vojnu ji dali –
Francouz z ní udělal masa.*

Karel Jaromír Erben¹¹⁰

¹¹⁰ERBEN, K. J. *Prostonárodní písně a říkadla*. Praha : Evropský literární klub, 1937, s. 381.

Příloha č. 3

*Ráda, ráda,
můj zlatej Honzíčku!
ráda, ráda,
ráda tě mám!
Jestli to je pravda,
že mě máš tak ráda?
Ráda, ráda,
ráda tě mám.*

Karel Jaromír Erben ¹¹¹

¹¹¹ERBEN, K. J. *Prostonárodní písně a říkadla*. Praha : Evropský literární klub, 1937, s. 112.

Příloha č. 4

*Sedlák, sedlák, sedlák, je velkej furiant,
sedlák, sedlák, sedlák, je velkej pán.*

*On má pás přes břich,
na vrchu kožich.*

Sedlák, sedlák, sedlák, je velkej pán.

František Drdáký¹¹²

¹¹²DRDÁCKÝ, F. *Lidové tance*. Praha : Olympia, 1983, s. 205.

Příloha č. 5

*To je zlatý posvícení,
to je zlatá neděle:
máme maso a zas maso,
K tomu kousek pečeně.
To je zlatý posvícení,
to je zlatý pondělí:
máme maso a zas maso,
jako včera v neděli.*

Karel Jaromír Erben¹¹³

¹¹³ERBEN, K. J. *Prostonárodní písně a říkadla*. Praha : Evropský literární klub, 1937, s. 81.

Příloha č. 6

Dotazník

Ahoj,

jsem studentka pedagogické fakulty a potřebovala bych Tvou pomoc při psaní diplomové práce. Diplomovou práci píšu na téma Dětské folklorní soubory v Praze. Tím, že vyplníš následující dotazník, mi velice pomůžeš.

Děkuji.

Kateřina Řeháková

1. Doplně:

Věk: _____

Pohlaví: _____

Název souboru: _____

2. Jakou činnost vykonáváš ve folklorním souboru?

- hru na hudební nástroj, jaký? _____
- zpěv
- tanec

3. Jak dlouho ve folklorním souboru působíš?

- méně než rok
- 1 -2 roky
- více než 2 roky

4. Navštěvuješ kromě folklorního souboru také základní uměleckou školu?

Pokud ano, jakou činnost zde vykonáváš?

5. Kdo tě přivedl do souboru?

- učitel
- rodiče
- sám
- kamarádi
- sourozenec
- jiná možnost,
jaká? _____

6. To nejdůležitější, proč ve folklorním souboru působíš, je:

- přátelé
- dobrá hudba
- nové muzikantské zkušenosti
- společné zájezdy a vystoupení
- jiná možnost, jaká? _____

7. Jaký máš vztah k lidové hudbě?

- mám ji docela rád/a
- nevyhledávám ji, ale nevadí mi
- vyhledávám ji
- nesnáším ji
- nemám ji rád/a
- jiná možnost, jaká? _____

8. Při jaké příležitosti nejčastěji posloucháš lidovou hudbu?

- na festivalech
- na koncertech
- z nahrávek
- z rádia
- z televize
- neposlouchám
- jiná možnost, jaká? _____

9. Poslouchá někdo ve tvé rodině lidovou hudbu?

- prarodiče
- rodiče
- sourozenci
- nikdo

10. Provozuješ aktivně jako muzikant, zpěvák či tanečník i jiné hudební žánry?

Jaké?

- klasika
- folk
- pop
- jazz
- country
- rock

- elektronická hudba
- etno
- punk
- blues
- stará hudba
- neprovozují
- jiná možnost,
jaká? _____

11. Chtěl by ses lidové hudbě věnovat i v budoucnu?

- ano
- ne
- ještě nevím

Příloha č. 7

Přímé transkripce rozhovorů s vedoucími dětských folklorních souborů

Přepis rozhovoru s Boženou Novotnou (vedoucí dětského folklorního souboru Kolíček)

Kateřina Řeháková: „Na začátek rozhovoru bych se Vás chtěla zeptat, co Vás vedlo, k tomu, že jste se rozhodla založit dětský folklorní soubor nebo kapelu, muziku?“

Božena Novotná: „No, tak já začnu úplně z daleka. Já jsem se přestěhovala do Prahy, jsem z Moravy, z Valašska. A vždycky ta láska a vztah tam k tomu byl už od Šulákové, když jsem ji poslouchávala. Doma se muzicírovalo, rodiče taky dělali cimbálovku. No, a když jsem se přestěhovala do Prahy, tak jsem přišla na setkání Domoviny, to bylo ve starém kině v Holešovicích a náhodně jsem se tam dostala, vyslechla jsem koncert a říkala jsem si, tady bych chtěla jednou hrát, za rok už jsem tam stála a hrála, a když se mi to podařilo, tak jsem si říkala, kdybych tak založila dětský soubor a mohli bychom tady taky hrát. Tak se mi to taky podařilo. Takže od té doby to dělám, no.

Kateřina Řeháková: „To jste založila tady na škole?“

Božena Novotná: „Já jsem založila Kolíček v Modřanech. Začali jsme tak jenom dvojhlasně písničky. Pak se to rozrůstalo podle schopností žáků. Prvním primášem byl František Souček, ten už je dneska profesorem na konzervatoři. Bohunka Domnosilová, ta učí, hraje s Vojtou Spurným taky, no, hodně dětí, co se tomu už dneska věnují jako profesionálně, prošlo Kolíčkem.“

Kateřina Řeháková: „Tak děkuji a kdo Vám vymýšlí různé úpravy a aranžmá?“

Božena Novotná: „Tak společně vybíráme vždycky písničku nebo já přinesu, nebo i děti někdy, třeba tu Lipku si přinesly. A úpravy mi dělá pan Ing. Milan Ort. A protože jsme spolu dlouhodobě hrávali s cimbálovkou a já jsem mu učila i děti, tak jsme v takovém dobrém vztahu a kontaktu, takže on mi to píše takzvaně do prstů, takže mu řeknu, potřebuju to tak, děti umějí tohle, tóninu, že. Takže asi tak.

Kateřina Řeháková: „Co Vás konkrétně na práci v dětském folklorním souboru nejvíce baví?“

Božena Novotná: „No, to jste asi viděla na zkoušce, ten humor a takové ty vztahy a já ty děti pořád vychovávám i po jiné stránce než hudební. Co mě baví, no,

seznamovat je s tím folklorem, s lidovou muzikou, otvírat jim srdce a aby měly k tomu vztah a aby časem přivedly nejenom svoje mladší sourozence, kamarády, ale jednou třeba i své děti, což už taky se mi stává, že už učím děti bývalých žáků.

Kateřina Řeháková: „ Tak to musí být krásný.“

Božena Novotná: „ No, a samozřejmě folklor samotný, to je poklad.“

Kateřina Řeháková: „A co si myslíte, že to jim přináší, že chodí do folklorního souboru?“

Božena Novotná: „Tak za prve vztah k muzice, kamarádství, toleranci, pokoru, ta tam musí být u té muziky a co ještě. No, učit se rychle, učit se dobře a z paměti, rychle a pohotově číst notový zápis, což v jiné té hudbě tak není. Vlastně každý je tam svým sólistou, každý hraje ten svůj part, jste viděla dneska, že jo, v té Lipce, každý hraje něco jiného.

Kateřina Řeháková: „ Pro sebe konkrétně napsané.“

Božena Novotná: „ A právě ten pan Ort Milan mi to píše tak, že opravdu ty děti se tam vyžijí a oni nemají všechny šanci jako žáci školy se sólově uplatnit, někdy na to nemají z takového toho hlediska schopností manuální, někdy na to nemají třeba psychicky. Nedokážou se postavit na to pódium a hrát samy, už jim to dělá problém, ani se třeba nestačí toho tolik naučit a tady v tom kolektivu jim to jde snáz. Takže to si myslím, že je to pro ně úžasná jako motivace a vůbec mít vztah k tomu všemu.

Kateřina Řeháková: „Tak děkuju a na poslední otázku se Vás zeptám, co si myslíte, že je nejtěžší na vedení dětského folklorního souboru?“

Božena Novotná: „ Nejtěžší, mít trpělivost, mít trpělivost a začínat pořád od nuly. Každý rok se mi stane, že mi někdo odejde. A musím ten hlas učit úplně znova. Ty ostatní jsou už v tom rozjetém vlaku, já vždycky říkám: Soubor to je vlak, ti kteří nastoupili ve stejný den, ti v tom vlaku sedí, jedou a už jsou někde, ale ti co tam teprve přistupují, tak se to musí učit úplně od začátku. A zase se ti ostatní učí té toleranci vůči těm novým, anebo jim i pomoci, že jo, dneska jste viděla, jak jsme se učili kontrovat s tou Kačenkou nebo i to cifrování, ta technika, no zkrátka, to je na tom asi úplně to nejtěžší, že se začíná každý rok úplně znova.

Kateřina Řeháková: „ Tak já Vám mockrát děkuju za rozhovor.“

Božena Novotná: „Za málo.“

Přepis rozhovoru s Milenou Kmentovou (vedoucí muziky dětského folklorního souboru Kytice)

Kateřina Řeháková: „Chtěla bych se Tě zeptat, co Tě vedlo k tomu, že ses rozhodla založit dětskou kapelu nebo dětskou folklorní muziku?“

Milena Kmentová: „Tak dětskou muziku jsem nezakládala ani muziku jsem vlastně nezakládala, protože když Kytice přestala být cimbálovka, vlastně nějak po sametový revoluci, tak potom nějakou dobu k tomu fungovala dospělácká taneční složka, ta spolupracovala částečně s Malou českou muzikou, částečně s nějakou dechovkou a potom k ní vznikla z vysokoškoláků kapela, kterou vedl Aleš Luňáček, basista z Pardubic. A pod jeho vedením to fungovalo rok nebo dva a já jsem to potom vzala po něm. Takže jsem nic nezakládala, jo. A od té doby to vedu já, to jsem byla mezi, buď před maturitou těsně, nebo po maturitě, jo. Buď od nějakých osmnácti, nebo devatenácti. A pak to teda nějakou dobu fungovalo v tom jakoby studentském složení. A pak to začlo částečně fungovat, my a naše děti jo, a tak nějak v tom širším věkovém rozptylu to jako funguje doteďka. Takže asi takhle. Takže jsem nezakládala, vlastně jsem to převzala.“

Kateřina Řeháková: „Převzala, tak děkuji. A úpravy ty si vymýšlíš sama, že jo. To vím.“

Milena Kmentová: „Úpravy, no, ty dělám sama, většinu toho dělám sama. Teďka jsme domluvený, kvůli nějakému novému pásmu, že můžeme použít od Josefa Krčka částečně úpravu, a co si s tím uděláme, je na nás. A několik věcí dělal Radim Lněnička. Ale jako to je prostě jenom zlomek.“

Kateřina Řeháková: „A inspiruješ se někde, když vymýšlíš úpravy?“

Milena Kmentová: „Tak posloucháním, no. (smích) Posloucháním ostatních, jako jo. Asi jo, no.“

Kateřina Řeháková: „A co Tě nejvíc baví na práci tady s tím souborem?“

Milena Kmentová: „Nejvíce mě baví vždycky ten okamžik, když ty noty přinesu a slyším, jak to zní. Jo a jinak bych spíš řekla, že je to adrenalinovej sport. (smích) Jo, protože občas jako no, občas některý ty vystoupení, když vím, jak kdo má nebo nemá nacvičeno, tak je to opravdu spíš jako horolezectví než jako nějaký koníček, no. Ale tak jako. Jo, ještě mě baví, když vidím, jak ti muzikanti na třídletých notách rostou. Třeba ta naše houslistka momentálně nebo Ríša nebo.“

Kateřina Řeháková: „Nebo vlastně úplně my všichni, co jsme tím tady prošli.“

Milena Kmentová: „Jo, jo, to je fakt, že jsem se vždycky snažila ty noty psát tak nějak, aby to pro ně bylo tak nějak přiměřeně těžký, aby se tím posouvali. Nebo Vojta teďka. Vojta je houslista, dobrej a na basu hraje, já nevím, druhej, třetí rok, chodí i do hudebky. A já vidím, že některý ty noty jsou tak jako akorát. Že je potřeba, aby na tom doma trochu pocvičil a že si to, že to sedne no. Tak to mě na tom baví.

Kateřina Řeháková: „A co si myslíš, že to přináší dětem, když sem chodí?“

Milena Kmentová: „Hm, takovou bych řekla muzikantkou pohotovost. Pokud nemají v hudebce, protože ne v každý hudebce funguje orchestr nebo nějaký komorní sdružení. Tak prostě to, poslouchat ostatní, hrát s ostatníma, přizpůsobit se, ztišit (smích). Dát kamarádovi nástup a tak. No, prostě ta společná práce na tom.

Kateřina Řeháková: „Děkuji a ještě se Tě zeptám na poslední otázku. Co je podle Tebe nejtěžší na vedení dětské folklorního souboru nebo muziky?“

Milena Kmentová: „Dělat to za všech okolností. (smích) To je takový. Jako nečekat, že to bude optimální, jo. Nečekat, že všichni budou najednou zdraví, protože všichni nebudou zdraví. Nečekat, že všichni budou moct. Prostě asi to nějak dělat trpělivě a vytrvale no. Jo, ale já si nemyslím, že to je specifikum dětský muziky. Možná jsou děti občas nemocnější, ale u těch dospělejch zase jsou jiný problémy, že jo. Dospělí se zase musej najednou starat o babičky, o dědečky a taky najednou nemůžou. Jo, a nemá smysl na to čekat, to chce prostě dělat průběžně furt dál.“

Kateřina Řeháková: „Tak to je asi všechno. Děkuji Ti mockrát za rozhovor.“

Milena Kmentová: „Rádo se stalo.“

Přepis rozhovoru s Milenou Pitterovou (vedoucí taneční složky dětského folklorního souboru Kytice)

Kateřina Řeháková: „Můžu se Tě na začátek zeptat, jak ses dostala k tomu, že ses stala vedoucí dětského folklorního souboru?“

Milena Pitterová: „No, protože po osmdesátém devátém, já ti to řeknu přesně, jo. Po osmdesátém devátém, když začali všichni podnikat, tak vlastně se začal rozpadat dospělej soubor, nebo soubor dospělých. A my jsme, na to přišla Helena vlastně, co kdybychom založili dětskej soubor. No, tak já jsem říkala, že jo. No, a tak jsme založili dětskej soubor, aby to pokračovalo dál, že jo. To by byla škoda. Já vlastenec jsem nechtěla toho nechat, kdo to bude dělat, když ne já. Takže takhle vznikl vlastně ten dětskej soubor. Tím, že po revoluci se to všechno, každej začal honit peníze.“

Kateřina Řeháková: „Tak děkuju a kdo Ti vymýšlí choreografie?“

Milena Pitterová: „Já.“

Kateřina Řeháková: „Jasně a inspiruješ se třeba ještě někde ohledně těch choreografií, nebo je to všechno vymyšlený z vlastní hlavy?“

Milena Pitterová: „Tak je to, třeba Vánoce jsou, inspirací pro mě byla Chorea Bohemica, kde jsem teda deset let vlastně byla sólistkou.“

Kateřina Řeháková: „Vidíš, to já třeba vůbec nevím.“

Milena Pitterová: „No, já jsem zakládající člen Chorey Bohemicy a s Alenou Skálovou jsem dělala už předtím, jako pod jejím vedením jsem dělala už u Vycpálkoviců. A v podstatě ty její choreografie mě oslovily, takže i někteří lidi cizí říkali, že jim to připomíná Choreu Bohemicu. No, tak snažím se to dělat jinak, přizpůsobit to jako jinak tanečně, přizpůsobit to těm dětem, ale třeba ten vánoční koncert jako byl hodně inspirovaný tou Alenou.“

Kateřina Řeháková: „Děkuju a co Tě nejvíc baví na práci s dětmi v dětském folklorním souboru?“

Milena Pitterová: „No, že z nich můžu vytřískat nevytřískatelné.“ (smích)

Kateřina Řeháková: „No, to je pravda, to je neuvěřitelný.“

Milena Pitterová: „Jo, to mě prostě těší, když je prostě nějaký kopyto a někdo nad ním mávne rukou, zrovna jedna maminka mi říkala: Myslíš, že ten Petr, je to k něčemu? Já říkám: Neboj, to přijde. A přišlo. Ale soustavnou prací no. Musí to bejt důsledný a dupat na paty.“

Kateřina Řeháková: „A co si myslíš, že to může dětem přinášet, ta návštěva dětského folklorního souboru?“

Milena Pitterová: „No, především sem choděj asi za partou, stane se z nich parta. Někomu dělá potěšení to, že vlastně odtud jde a je prostě úplně unavenej hrozně. Tak jako ve sportu, že jo. Jako ten tanec je náročnější než sport, že jo. To si jako leckdo myslí, že ne, ale není to pravda. Je to prostě fakt náročný. A nedělám s nima jako nenáročný věci, když není těsně před koncertem, tak děláme rozcvičky pořádný. Jako to třeba dneska neviděla, ale my když mají dvouhodinovku, tak dvacet minut cvičej. Jo, a i ty malý prostě cvičej, i ty nejmenší, ty pidi děti už musej vědět, že se musí postavit a jet no.“

Kateřina Řeháková: „Tak děkuju a na poslední otázku se Tě zeptám. Co si myslíš, že je nejtěžší na vedení dětského folklorního souboru?“

Milena Pitterová: „Nejtěžší. No, leckdy je teda těžký přesvědčit maminky, že je potřeba občas zkoušet víc. Někdy je, já nevím no, co je nejtěžší. Já v tom vidím svoji náplň jako takovou. Jako vždycky si říkám, Ježišmarja, ale jako chci, aby to dělali, aby se to naučili. Ta radost, ta radost potom z toho, tak to těžký pak se hned zapomene no. Na to nedokážu odpovědět, protože potom mi to přinese. Jsou zkoušky, kdy teda by člověk, já teda praštím tady dveřma a odcházím, ale jsou zase zkoušky, kdy jdu domů úplně nadšená a tak. Takže nedokážu říct, co je nejtěžší.“

Kateřina Řeháková: „Tak já Ti moc děkuju za rozhovor a za vstřícnost a krásné přijetí.“

Přepis rozhovoru s Terezou Hrazdírovou (vedoucí dětského folklorního souboru Lučinka)

Kateřina Řeháková: „Můžu se Vás zeptat, co Vás vedlo k tomu, že jste se rozhodly založit dětský folklorní soubor?“

Tereza Hrazdírová: „Abych to uvedla na pravou míru, my jsme ho nezaložily. My jenom pokračujeme, protože jsme v něm vyrůstaly a potom vlastně už do něj nechodily žádné děti, my jsme chodily do jinýho dospělýho souboru, který se odstěhoval úplně na Moravu, a my jsme se vrátily k naší Lučince, kde jsme vyrůstaly.“

Kateřina Řeháková: „Takže vy jste vlastně soubor získaly.“

Tereza Hrazdírová: „No, od naší vedoucí, která nás vedla těch cirká dvacet let.“

Kateřina Řeháková: „Takže jste vlastně vyrostly v tomto dětském souboru.“

Tereza Hrazdírová: „Jo.“

Kateřina Řeháková: „A kdo vám vymýšlí ty různé choreografie, jestli se můžu zeptat?“

Tereza Hrazdírová: „Částečně čerpáme i z těch jakoby původních od původní vedoucí a část vymýšlíme my.“

Kateřina Řeháková: „A inspiraci čerpáte i z nějakých příruček nebo knih?“

Tereza Hrazdírová: „Inspirujou nás hlavně různé básničky a písničky. To jsou prostě knížky, kde to je všechno sepsaný, tam prostě vždycky když šáhneme, tak tam zaručeně něco najdeme a pak to nějak poskládáme za sebe.“

Kateřina Řeháková: „A co děti na práci v dětském folklorním souboru podle vašeho názoru nejvíce baví?“

Tereza Hrazdírová: „Těžko říct, myslím, že holky určitě ten kroj. Protože to je vždycky velký haló, když jdeme rozdávat kroje. Ale věřím tomu, že ty tanečky jako takový je baví, zároveň nejsme jak balet, že by to muselo být přesně pintlich takhle a ne nijak jinak, že se tu tak nějak vyblbnou no. Trošku je teda musíme organizovat, protože by to tu rozbořili celý jinak. A přijde mi, že teď se to naopak líbí čím dál tím víc rodičům, že už mají dost fotbalů a všech těch gymnastik a baletů, že je to takový něco mezi tím no. Není to na úplně nějaké nejvyšší úrovni, ale zároveň je to víc než prostě nějaké tanečky ve školce.“

Kateřina Řeháková: „Co Vás na tom všem konkrétně nejvíce baví?“

Tereza Hrazdírová: „No to už je historie prostě. Už si to nedovedu bez toho představit.“

Kateřina Řeháková: „Jasně, a co je podle vašeho názoru nejtěžší na vedení dětského folklorního souboru?“

Tereza Hrazdírová: „Zkorigovat ty děti a k tomu i všechny ty administrativy, ty papíry. Mít jenom ty děti, tak by to bylo super, ale musel by ještě někdo dělat ty papíry.“

Kateřina Řeháková: „Tak já Vám děkuji mockrát za rozhovor.“

Tereza Hrazdírová: „Není zač.“

Přepis rozhovoru s Evou Špačkovou (vedoucí dětského folklorního souboru Modřelec)

Kateřina Řeháková: „Na začátek bych se Vás chtěla zeptat, co Vás vedlo k tomu, že jste se rozhodla založit dětský folklorní soubor?“

Eva Špačková: „Co mě k tomu vedlo, no byla jsem k tomu dovedena. Teda víceméně. Protože jsem hrála v muzice Gaudeamu a ve chvíli, kdy měl Gaudeamus padesátileté výročí, tak jsme říkali ano a musíme založit dětské podhoubí, tak založíme dětské soubor. A Věra Fenclová teda takhle prstem ukázala a říkala: a muziku bys mohla vést ty a tanečnický ty. Jo, takže teda já, že muziku a Martina Krajská tanečnický, takže jsme začínali vlastně jako Vrbina a já nevím, dva nebo tři roky jsme působili vlastně tam na tom Žižkově a my jsme se potom jako rodina přestěhovali do Modřan a začlo to bejt teda, mysleli jsme, že to udržíme, jenomže prostě jako, aby se stěhovala muzika každej tejdenn na Žižkov, prostě to bylo nějak neproveditelný, takže nakonec Martina zůstala pod Gaudeamem a já jsem si říkala, když už jsem se jako do toho zakousla, tak jsem vlastně. Takhle tady jsem začala učit na gymplu hudební výchovu, vedla jsem pěveckej sbor a pak jsem se nějak dozvěděla, že by hudebka jako docela stála o folklorní soubor, takže jsem se tam šla zeptat a oni říkali, jo, tak bude folklorní soubor, takže mě vlastně vzali na hudebku jenom kvůli tomu folkloru, tak jsem učila na gymplu a tady jsem měla rok jenom folklor. No, a pak teda zase přišlo k situaci, že teda odešla kolegyně a já jsem musela vzít celej úvazek houslí, takže jsem měla celej úvazek houslí plus ten folklor k tomu, to bylo za starého pana ředitele. A když přišelovej ředitel, tak na začátku říkal velkoryse, tak dobře, tak Vám to dáme do úvazku, jako souborovou hru a řekněte si, kolik hodin na to chcete. Takže jsem měla jeden rok šest hodin na soubor placenejch od školy, což bylo úžasný. No, ale postupně to začal seškrtávat, seškrtávat, až to dopadlo tak, jak to dopadlo. To mě teda docela namíchlo, protože říkali, že za žádných okolností to nesbíraj ty odměny, proto že ten člověk učí nebo dělá něco špatně, ale že to je z finančních motivů školy. Ale tohle tam napsali jako odůvodnění, tak jsem si říkala, že tohle ne. A vlastně jsem řekla, že teda odcházím, a založili jsme to občanské sdružení. A tady ty prostory zkoušecí zase jsou díky tomu, že jedna maminka, co mi pomáhala, tak tady měla děti ve školce a s paní ředitelkou byly zadobře, tak vlastně nám dovolila bejt tady takhle, vlastně v místě, že jsme se nemuseli nikam stěhovat. I tu komůrku tam máme na kroje. Takže to je bezvadný, akorát že už,

že to co nám nepřispějou třeba na grant nebo to, tak nemáme. Takže si vlastně všechno musíme pokrejt z vlastních zdrojů no, a když zbyde nějaké peníze, tak já s tou paní Svobodovou něco za to máme, když ne, tak ne.

Kateřina Řeháková: „Můžete posoudit, když jste byli pod základní uměleckou školou a teď jako občanské sdružení, co má své výhody a nevýhody?“

Eva Špačková: Jako každý má svoje. Ta škola jako taky nemůže přispět na všechno, protože má nějaký rozpočet a hlavně ještě ze začátku fungování souboru. Na kroje jsme mohli žádat o grant přes sdružení rodičů školy, ale pak to sdružení se rozpadlo, a jakmile nebylo to sdružení, tak my jsme neměli vůbec žádnou možnost, jakéhokoliv jiného příjmu pod tou školou, což teda bylo taky. Nedá se říct rodičům, aby přispěli. A když jsme někam jeli, tak si to děti museli zaplatit jako dovolenou a o příspěvek jsme nemohli žádat, jediné formou nějakého sponzorského daru. No, takže.

Kateřina Řeháková: „A jako občanské sdružení si to musíte hradit všechno sami? Nebo dáváte nějaké žádosti o nějaké granty?“

Eva Špačková: „No, jediné žádost o grant, tady přes tu městskou část a nebo kdybychom měli nějaký velký výjezd, ale to se musí vždycky vědět rok dopředu, tak bychom ještě mohli žádat magistrát hlavního města Prahy. Na jeden zájezd jsme takhle dostali asi třicet tisíc na autobus, takže. No, ale to teďka s tímhletem na výjezdy moc není. Je fakt, že zase takhle zatím se drží taková parta, která ještě zase přešla vlastně z té hudebky, jo, ale že by to jako mělo nějaký zvuk, že by to táhlo cizí lidi nebo prostě jiný rodiče. Sem tam se někdo ozve přes internet, nebo se ozvou, zeptají se co a jak. A pak řeknou, my se přijdeme podívat a nepřijdou. Nebo většinou takhle zase z té školky, tak si přivedou holčičky nějakou kamarádku.“

Kateřina Řeháková: „Je to asi těžší získávat i muzikanty.“

Eva Špačková: „No, a s těma muzikantama to taky. Vlastně ti tři houslisti jsou právě taky převedení a flétnisti se úplně vyklubali náhodou, jako že jedni bydlej v téhle ulici, co bydlím já, vlastně v baráku vedle nás, a když o tom slyšeli, tak jako hurá. A jeden chlapec, ten zase chodí na stejnou školu s mým synem, kterej teda, tak jestli se tam tak nějak domluvili a on že teda má hrozně rád, že se strašně rád jakoby hrabe ve zpěvnících a prohlíží starý písničky, tak sem chodí. Nejdřív chodil jen tak na výpomoc, protože jak chodí na Žižkov na gymnázium, tak má školu do šesti. A může sem prostě přijet nejdřív v těch půl sedmý, když to dobře dopadne, že jo. Nebo ve třičtvrtě na sedm.“

No, ale říkám, kdyby se to rozpadlo, nebo až někdo odejde, tak i když jsem vypisovala třeba jako náborový inzerátiky, tak je to těžký. Ještě chci říct, že asi musí být nějaký širší tým a tu propagaci toho souboru a nějaký ty návody, to si musí vzít nějaký ten rodič nebo prostě někdo na starost a věnovat se jenom tomu, protože já nevím no, tohleto si asi neumím zařídit, protože dřív mi hodně pomáhal teda můj manžel, takže jsme to dělali jako tým a teďka už, vede schůzi nebo něco, ale už to nebere jako svoji záležitost, že by se tomu souboru věnoval, a když teda sem opravdu na to všechno takhle sama, tak je toho hodně a tu propagaci a ty další věci už teda víceméně nestíhám no. Teďka na Vánoce, že jo rozesílat PFka, jééé, tak to už po mně nemůže nikdo chtít.(smích)

Kateřina Řeháková: „Tak já se Vás ještě zeptám, kdo Vám vymýšlí úpravy a choreografie?“

Eva Špačková: „Říkám no, s tím tancem to je takový, že prostě jen tak, aby se hejbal, aby cejtili rytmus, ale jako, co je správně, není správně.“

Kateřina Řeháková: „A kde čerpáte inspiraci, co Vás motivuje?“

Eva Špačková: „No, takhle když někde něco vidím, tak se mi prostě třeba zalíbí nějaké téma nebo něco a nebo vycházím třeba z písniček, který má muzika buď nacvičený nebo si řeknu, tak a do příštího roku jako se zaměříme na tohle téma. No, a někdy jsou inspirací opravdu ty děti, že teda jako mám v hlavě písničku a teď teda když je vidím, jak se hejbou, tak mě něco napadne, co by na to mohly dělat. Ale že bych prostě dělala vyloženě jako nejdřív choreografii, nebo stavěla pásmo a pak teda se držela jízdního pořádku a to nacvičila, to ne. To spíš je opačně. Mám nějakou představu, teď začneme něco dělat a ono se to nějak poskládá.

Kateřina Řeháková. „Tak děkuju a co Vás nejvíce baví na práci s dětmi ve folklorním souboru?“

Eva Špačková: „Že jsou ty děti takový bezvadný. (smích) Jako nějaký ambice nebo tohle nemám, ale když vidím, že je to baví a že jsou spokojený, tak mě to baví taky. A je to taková, prostě, ten folklor je taková srdeční čistá záležitost.

Kateřina Řeháková: „A co si myslíte, že jim to přináší, že sem chodí?“

Eva Špačková: „No, já myslím, že každý malý dítě je stavěný opravdu na jednoduchou muziku a ten folklor má jak tu jednoduchost, tak i nějakou tu hloubku a tu radost, kterou vlastně ale oni pocítěj, až to začnou dělat. Ale říkám, tahle parta je, že

tam opravdu chodili od nějakých čtyř, pěti let, takže jsme začínali opravdu prostě nějakým takovým cinkáním a ťupáním. No, a teďka už prostě vydrželi, tak už i trochu tancujeme. A musím říct, že hodně rodičů je tady třeba z Moravy. Že prostě v těch Moravácích je to nějak víc nasáklý ten vztah k té lidový muzice. No, tady u Pražáků jsem se opravdu setkala s názorama, že třeba teďka mám v Jesenici, co ještě učím přípravku, kde taky chtějí zakládat soubor. A přišla maminka, strčila dítě, nevěděla kam. A teprve po prvním vystoupení jako říkala, aha, tak konečně jsem viděla, co je ten folklor. A ono to bylo hezký (smích). Nebo zase když chodím po mateřských školkách, protože v hudebce učím jako předškolní hudební výchovu, tak chodím po náborech po mateřských školkách. Ty děti oni nezaspívají jednoduchou lidovou písničku. Travička zelená, oni to prostě neumějí. No, takže jsem z toho někdy úplně celá špatná. Aspoň to málo, co může člověk nějak rozesejt, tak udělám no. Kočka leze dírou, nebrdeli pršet a takový, jo. Hlavně že matlaj někdy nějakýho Svěráka, Uhlíře, že tam něco recitujou, ale opravdu matlaj, že to jsou písničky komplikovaný rytmicky, melodicky, všecko. No, a obyčejnou písničku nezaspívají. A je fakt, že jako i ty, kteří na začátku třeba jako vůbec se nechytali, tak jako jak je to v tom kolektivu, tak jsou vyloženě tažený, že se do toho dostanou. No, málokdo zůstane jako úplně dřevíčko, že by nemohl. A ty děti jako jsou opravdu tvárný a jsou takový opičky, takže v tomhleto předškolním věku, já si fakt myslím, že do těch sedmi let, jo. Sedmi, osmi, můžou udělat v podstatě zázraky, když se jim někdo věnuje, nebo je v tom aspoň podporuje. No, pak už se to prostě, už je to na rodičích, jo. Já to teďka беру ze své hudebkový praxe, jestli je u toho udržej a podporujou, tak ty děti třeba do těch dvanácti, tak to tak furt hezky jde. No, pak přijde puberta. A většinou je to. Neříkám, že je konec, jo, ale pak se to tak nějak zastaví. Takže i tenhle věk to je takový nejživější podhoubí. A je fakt, že zase taky choděj sem děti, ono to chce opravdu takový jako osobní nadšení, protože mi sem chodí spousta dětí, které učím na housle nebo v té přípravce nebo takhle. Že rodiče pozvu se někam podívat, co to ten folklor je teda, aby viděli, nebo i lidový písničky hodně dělám s dětma na té přípravce. A pak, když máme teda nějaký vystoupeníčko před Vánocema nebo na konci roku, tak rodiče řeknou. Jé, to bylo hezký. Tak řeknu dobře, tak přijďte do Modřence. Tak je to takový provázaný, no. Asi kdybych dělala úplně jinou práci, ne v muzice, tak si to nedovedu představit. To zase obdivuju ty vedoucí souboru, který dělají normálně třeba účetního nebo něco a vedou ten soubor. To jako. To je úžasný.

Kateřina Řeháková: „Na závěr se Vás zeptám, co je podle Vašeho názoru nejtěžší na vedení dětského folklorního souboru?“

Eva Špačková: „Pro mě asi ze začátku byla taková ta organizace a promýšlet věci dopředu a vlastně si stanovovat ty postupný cíle. Nebo i při těch zkouškách organizace, vlastně to, že je potřeba zkoušet zvlášť tanečky s tou muzikou, teď to dát dohromady. Teď třeba dělat do toho ještě ty písničky, tak to byl většinou takovej chaos. Teď ty rodiče nervní, jako přece máme zkoušku do šesti a my už tam nemůžeme zůstat dýl, že jo. No, takže i třeba tyhle rodiče, než jsem si trošku vycvičila, jo, že už jsou i vůči tomuhle tolerantnější, že sice teda zkoušky jsou do šesti, ale když je potřeba, tak se bude zkoušet do půl sedmý, že jo. Jo, že to není tak, to jsem tu měla takový, kteří prostě v šest hodin ťukali na hodinky, takže pro mě asi bylo nejhorší teda to nějak zorganizovat a přijít teda na způsob, jak to těm dětem podat, no.

Kateřina Řeháková: „Tak děkuji moc za rozhovor.“

Eva Špačková: „Není zač.“

Přepis rozhovoru s Katřinou Schreiberovou (vedoucí dětského folklorního souboru Motáček)

Kateřina Řeháková: „Chtěla bych se Vás zeptat na pár otázek. Proč jste se rozhodla založit dětský folklorní soubor?“

Kateřina Schreiberová: „Tak, já jsem se ani tak sama nerozhodla. Ale vzniklo to tak, že teďka hrozně moc holek z Motáku maj děti. Tady třeba Matěj je syn od Zdeňky z Motáku, takže to vlastně vzniklo úplně jako z potřeb Motáku, aby měly kam mamky dávat svoje děcka. A mně se to jako líbí, já to mám ráda, takže jsem se k tomu upsala. Takže proto. Jednou tam budou chodit moje děti.“

Kateřina Řeháková: „Děkuji a co Vás na práci s dětmi ve folklorním souboru nejvíce baví?“

Kateřina Schreiberová: „Hm, mně se na tom asi líbí, že ten folklor jakoby dokáže člověka bavit od úplně malého dítěte až prostě po dospěláka. A že je to takový, že asi se k tomu těžko v Čechách nebo v Praze dostanou jiným způsobem než jako prostřednictvím folklorního souboru. A tak jsem ráda, že zrovna já je jako můžu uvést do takovýhle společnosti.“

Kateřina Řeháková: „Děkuji a co si myslíte, že dětem účast v dětském folklorním souboru přináší?“

Kateřina Schreiberová: „Já si myslím, že je to asi podle toho jak se to vede, ale třeba mým záměrem je to, aby to byla fakt jedna parta, která si prostě nebude šlapat po krku a budou se spolu kamarádit a budou jezdit na zájezdy a bude to prostě jakoby založený hodně na kamarádství a zároveň prostě tím děti poznávají ty tradice, což je strašně důležitý a hrozně to je rozvíjí a pak, když si člověk vezme jednotlivý tance, co všechno jim můžou přinést, jak se prostě zlepšuje jako hrubá motorika, koordinace, rytmický citění a všechny takovýhle věci, takže si myslím, že to je prostě držení těla strašně obohacující jak pro nějakou fyzickou stránku, tak pro psychickou stránku prostě pro celého člověka.“

Kateřina Řeháková: „Určitě, taky si to myslím, a vy jste také prošla nějakým folklorním souborem?“

Kateřina Schreiberová: „No, já jsem, když jsem byla malá, tak jsme zpívali s dědou, děda je Pardubicej cimbálista (smích). No, ale tak jsme zpívali pořád. Já jsem

nechodila do folklorního souboru, ale chodila jsem do baletu hrozně dlouho a pak jsem nějak postupně přešla k tomu folkloru, že je mi jako nejbližší no.

Kateřina Řeháková: „Aha, tak se vás ještě zeptám na poslední otázku. Co si myslíte, že je na vedení dětského folklorního souboru nejtěžší?“

Kateřina Schreiberová: „Hm, myslím si, že je asi nejtěžší. No, to je podle toho, jaký má člověk cíl. Ale prostě, když je třeba mým cílem mít fakt dobrou partu, tak pro mě je nejtěžší udržet to tak, aby z toho byla vážně dobrá parta a aby se ty děti měly mezi sebou rádi. A aby je jako bavilo sem chodit. No, a tak.“

Kateřina Řeháková: „Tak já Vám moc děkuju za rozhovor.“

Kateřina Schreiberová: „Rádo se stalo.“

Přepis rozhovoru s Janou Pavlíčkovou (vedoucí dětského folklorního souboru Osminka)

Kateřina Řeháková: „Chtěla bych se Vás zeptat, co Vás vedlo k tomu, že jste se rozhodla založit dětský folklorní soubor?“

Jana Pavlíčková: „Hm, bylo to několik důvodů. Prvotní důvod byl, že jsem sem přišla, já nejsem Pražák rodilej, já jsem přistěhovalec, já jsem taková ta naplavenina, jak se říká. Já jsem tady začala učit na housličky, protože to je můj, to jsem vystudovala na konzervatoři, to jsem vystudovala, tenhle ten obor. Tak jsem zjistila, že děti prakticky neznají, protože já začínám na ty housle, ty začátky jsou většinou na těch lidových písničkách, co si budeme povídat, většinou na všech nástrojích. A já to s nimi i zpívám, že jo. A teď jsem zjistila v těch svých začátcích, když jsem tady začala učit, že ty děti to neznají. A já jakožto tedy ta naplavenina, tudíž se teď dovíte, že pocházím z Jižních Čech, jsem rodák z Písku. Tak jsem si říkala, teda ty pražský děti vlastně, jako neznají nic a to, tak jsem si říkala, tak co kdybych tedy tomu nějak pomohla, protože písnička vždycky každého víc baví než nějaká stupnice nebo etuda, i když je to taky potřebný. No, a začala jsem vlastně s těma úplně prvníma, co jsem tady měla, co sotva zahráli pár tónů, tak jako vlastně se scházet, vlastně souboreček to byl nejprve s houslema, protože tady byl tehdy, vodil jednu holčinu velice šikovnou dědeček, kterej hrával na basu, tak se k tomu přidala ta basa a už to pomalu vlastně takhle začalo se rozjíždět. Ale původně jsme byli vlastně jenom smyčcové seskupení s basou. Postupně se to rozrůstalo a taky postupně, jak ty děti uměly víc a víc hrát, takže to vlastně ten svůj účel ten prapůvodní bylo naučit děti víc poznat lidový písničky, aby se jim ty housle nezošklivily přes ty stupnice a přes ty etudy. No, a samozřejmě ale já jsem ten folklor jako v mládí a při těch studiích jsem vlastně ho dělala činně. V souboru v Plzni ve Škodováku tehdy, teď je to teda Mladinka. Takže vždycky jsem pro to měla slabost, vlastně už na základní škole jsem k tomu inklinovala, říkala jsem si v tom Písku tenkrát, byl tam ten Písečan, že budu chodit někam, ale k tomu nedošlo, pak jsem šla na tu konzervatoř a tam teda jsem se stala členkou toho, to byl tenkrát se to jmenovalo Soubor lidových písní a tanců Škoda Plzeň. To jsme byli tenkrát za toho hlubokýho totáče, že jo. Jsme byli vlastně pod patronací té Škodovky. Jak bychom jinak se mohli dostat ven a tak. Takže tehdy jsem si vlastně splnila sen, protože jsem opravdu k tomu inklinovala odjakživa a vlastně mě pak vítr životní zavál do Prahy. No, a říkám pak jsem tady začala učit a se budu

opakovat, jsem zjistila, že ty děti tady ty lidovky tady v Praze moc ne, takže jsem takhle myslela tomu, že pomůžu. No, a v podstatě se to rozjelo postupně. Jsme měli nedávno před rokem, před dvěma, deset let výročí oslavu, takže nám už je přes deset let. Už jsme, takzvaně jdeme do puberty (smích).

Kateřina Řeháková: „A kdo Vám vymýšlí různé úpravy?“

Jana Pavlíčková: „Ze začátku jsem si to dělala všechno sama a to samozřejmě se nedá všechno zvládnout při tom všem, protože to je ještě k tomu organizace, dokonce už mám i přípravku. Takže vlastně ty souborečky vlastně jsou jakoby dva. Soubor samozřejmě zaštiťuje jakoby jeden. Zaštiťuju ho teda já a dělám k tomu ještě organizačně. Čili to nestíhám a mám některé upravovatele. Něco si upravím třeba podle Krčka sama, podle potřeb a obsazení. Teď ještě v poslední době nám začal upravovat náš primáš, kterej je velice šikovnej a baví ho to taky. Ono nejlepší je, když si to člověk upraví podle těch potřeb souboru, protože každýho zná, jak hraje. Ale jak říkám, ten čas no, ten čas. A taky je lepší, když je víc těch upravovatelů, protože to pak není, jak se říká na jedno brdo. Takže to takhle získávám, kde se dá, i tady jsem oslovila pana kolegu, tak uvidíme, no.

Kateřina Řeháková: „A co Vás konkrétně nejvíc baví na práci s dětmi ve folklorním souboru?“

Jana Pavlíčková: „V podstatě všechno, protože ten folklorní soubor, to není jedna činnost, že jo. Folklorní soubor v sobě nese těch činností spousta. Když bych to měla začít jmenovat, tak je to přes hraní na nástroj, zpívání, v podstatě dramatického projevu k tomu tanečnímu, u těch dětí, když jsou malý, tak se nejedná de fakto o tanec ale spíš je to takovýto poznávání těch starých zvyků vlastně skrze ty hry, říkadla právě a různý ty, rozčítadla a takový tyhle slovní projevy, tam se ty děti vlastně přes to ty nějakým jakoby řízeným pohybům dostanou a postupně to splyne a začnou vlastně tancovat. Ta lidovka není, že bychom od malička chtěli hned jako polku a tak. Takže ty malý děti to mají u nás takhle, a když nemají nástroj od malička, tak se zařazují do tzv. rytmiky nebo přípravky, kdy teda zpívaj a mají nějaký rytmus, když pak hrajou tady na nástroj teda jakékoli, tak se snažíme je zapojit, a když nehrajou, když prostě jsou jako, že jenom zpěv teda vlastně, tak se potom víc soustředí na pohyb, ale v podstatě jsme to teď propojili. My jsme původně začínali jako muzika, ale teďko nevím, jestli odpovídám na tu otázku, ale po určitý době, když jsme měli repertoár už

tak na půl hodiny z paměti, tak ty děti najednou, i mně se zdálo, že by to chtělo nějakým způsobem obohatit, než mě napadlo, že by to chtělo pohyb. Protože když stojíte u té muziky a je to statický, tak je to fajn, je to pěkný, ale půlhodina a stačí. Takže jsme do toho takhle šli, taky mi trvalo dlouho, než prostě taky někdo, kdo by to dělal, ten pohyb, protože já jsem muzikant, takže to zas bych už nezvládala tohle. Takže těžko najdete někoho, kdo by to na té lidovce dělal, protože souborů pod lidovkou je strašlivě málo. To jsme jedni z mála v Praze, možná ještě Kolíček myslím taky. No, a jinak to má každý pod něčím jiným, mají nějaký ty sponzory nebo pod nějakým tím kulturákem. Tak tady v té hudebce to má své výhody samozřejmě, ale i nějaký ty nevýhody. Ale nám se zaplat'pánbůh teda podařilo získat, teď máme teda tu paní učitelku na tance, pro kterou ten folklor je teda náplň životní, ještě to teda dostudovává teda jakoby dálkově tu akademii na ty lidový tance, takže to je vlastně de fakto to, co jsem potřebovala někoho. Je mladší teda, takže vlastně se učíme spolu spolupracovat, je to ale prima, že je to člověk tvárnej a je to člověk, kterej ten folklor má nejenom jako koníček, ale i jako částečně zdroj obživy, protože ona chodí tancovat, že jo. Takže to je prima, takže jsme se obohatili a rozšířili o složku taneční, ale zase v té první várce, té generace jsou tady tací, ještě jsou tu od založení, ale to už je vlastně můj starší syn, myslím. Jinak teda vlastně ta primáška už odešla před nějakým rokem. Takže z té úplně první party, to je asi opravdu jenom můj starší syn a jinak vlastně se to nabíralo ty děti, ale tam ta várka první, tzv. ta velká Osminka, tak ta vlastně neměla tu přípravu pohybovou od začátku, čili my si sami říkáme, že jsme tzv. tančící muzikanti, jo. Takže samozřejmě je to náročnější. Je to o tom, že se prostě chvíli hraje, pak se ten nástroj položí, zůstane tam menší počet a ostatní jdou tancovat. Takhle to totiž ale je. Jakoby ten folklor, to takhle bejvávalo u té muziky. Prostě se přišlo, někdo zazpíval, hodil korunu, šel tancovat nebo odehrál, šel tancovat. Takže já tohle považuju jakoby za to přiblížení co nejvíc tomu folkloru jakoby pravýmu, protože co si budeme povídat, protože pravý folklor dneska už není. Nicméně, tadyto se člověk snaží dětem zprostředkovat, i když je to teda náročný organizačně. To teda, než se domluví, kdo hraje, kdo bude zpívat, není to zatím početnej soubor, takže když někdo chybí, pak to tam chybí, že jo. Takže tady v tom ohledu tamta první generace to má těžký. Uvidíme, tamta druhá generace, ta malá Osminka s tou přípravkou, kde už jich je víc a ten počet pohybujících se jenom bez nástrojů, je větší. Tudíž teda větší základna, soubor bez základny to má těžký. A některý

muziky, když neměly po sobě tu přípravku, tak se i rozpadly. Takže uvidíme, jestli to bude náš případ, já doufám, že ne, protože ta malá Osminka zas celkem jde srdnatě v těch šlápějích ty starší, tak uvidíme, no.“

Kateřina Řeháková: „Co si myslíte, že to dětem může přinášet, že chodí do dětského folklorního souboru, co jim to nabízí?“

Jana Pavlíčková: „Já si myslím, že jim nabízíme činnost, která v sobě kloubí více jakoby složek, které na sebe navazují a která jedna bez druhé nemůžou být. Tudíž, že z toho jednoho človíčka jakoby vyroste někdo, kdo si dovede poradit vlastně, když je víc práce nebo víc činností, tak je víc problémů, dejme tomu víc překážek, které se učí překonávat, a když se to učí skloubit a to dítě vlastně nabude sebevědomí, že jo. To je za první, že teda si zvětší sebevědomí, když něco dokáže nacvičit, postavit se na to jeviště, říct to zpaměti, pak se tady taky učíme být v partě. Ne, jenom teda být sám na jevišti, ale hlavně být v té partě o tom teda hlavně folklor je o té partě. Že teda ta parta člověka podrží a naopak, že ten člověk by neměl tu partu, když na něj spoléhá zklamat. Dejme tomu řeknu příklad, že má oslavu narozenin a my máme jako soubor před vystoupením prestižním a on řekne, ale já nemůžu, já jdu na ty narozeniny. Tak to ne, to si myslím, že to dítě, zvlášť když už je to člen dlouhodobý, tak si myslím, že sám uzná a řekne, já to takhle nemůžu, já je nemůžu nechat ve štychu, protože tu moji roli se zrovna nikdo nenaučil. Takže myslím si prostě, že je to vychovává k zodpovědnosti k té partě. A i sám za sebe, za to, abych se připravil taky na tu svoji roli zodpovědně, abych nepřiběhl udejchanej a teď mám honem zpívat sólo, to taky nejde. Prostě zodpovědnost za sebe i za tu partu. Pak když se něco stane, tak vím, že mám partu, která mě podrží, když mám nějaký průšvih, jakékoli ať už prostě v rodině, nebo ve škole nebo když jsou ty starší tak v těch studiích. Tak prostě může přijít, tady se mu nikdo nebude smát. Protože víme, že každý si tady tu svojí pozici vybudoval zvláště v těch starších věkových kategoriích a prostě je to tady taková druhá rodina bych řekla. Prostě je to náplň života. Myslím si, že to není jen tak bokem něco. To se nedá dělat bokem. Jestliže to je soubor, kterej funguje a měl by fungovat, tak je potom hlavně o té partě. To myslím, že je. To se nenasbírání ve škole, protože tady máme tak málo času, to se nenasbírání, když se někde vyjede. Na soustředění, na festival, někde prostě mimo tu základnu, o což se snažíme teda, no.

Kateřina Řeháková: „Na poslední otázku se Vás zeptám. Co si myslíte, že je nejtěžší na vedení folklorního souboru?“

Jana Pavlíčková: „Tak konkrétně u nás je nejtěžší pro mě, skloubit, protože teda já jsem bohužel nebo bohudík těžko vybrat jedno z nich. Já dělám vlastně tu organizaci, ale i vlastně to umělecké vedení, což je teda velice náročný a vlastně dost úzce spolupracuju s tou tanečnicí, protože taky je mladší, tak se zapracovává, čili prakticky spousta věcí jako leží na mně, samozřejmě pak jsou ty konzultace a tak s tím vedením souboru, s ostatníma teda členama, ale nicméně někdy mám pocit, že mi to leží na hrbu jako samotné. To znamená vůbec skloubit organizační jakoby vedení a umělecký vedení, to je jedna velice těžká věc, a pak je teda druhá, možná skoro těžší. Skloubit a vymyslet tu činnost těm dětem, tak aby se každý to dítě od toho věkového rozmezí, který tady mám velice široký, já tady mám vlastně nejmladší čtyřletý až do toho primáše, který je tu nejstarší, to je v podstatě dospělej člověk. Takže to je velicej záběr toho věku a každýho v tom určitým teda baví něco jinýho. Takže to si myslím, že je teda nejtěžší. To je teda, aby se každý zabavil, protože jak je známo dítě, které má, co dělat, nezlobí, že jo. Jinak ale zlobí v opačném případě. Takže to je teda velice těžký. Jinak teda to má hodně těžkostí, ale kdyby to člověka nebavilo a jakoby mi to cosi nepřinášelo, tak bych to dělat nemohla. Já to i tak možná někdy ze zdravotních důvodů, člověk už toho má nad hlavu, ale myslím si, že když to člověk cítí tady, když to má to srdíčko, tak jako tak se to dá kulit, kulit ten balvan dál. Ale že to nepřináší jenom jako těm dětem, ale že to přináší i těm dospělým, to potěšení a pohodu, a to co by to mělo přinášet na jevišti dávat i těm divákům. Je to oboustranné obohacení i nás tady.

Kateřina Řeháková: „Tak děkuji moc za rozhovor.“

Jana Pavlíčková: „Za málo.“

Přepis rozhovoru se Zuzanou Cílovou (vedoucí dětského folklorního souboru Rosénka)

Kateřina Řeháková: „Já bych se Vás chtěla zeptat, jak jste se dostala k tomu, že jste se stala vedoucí dětského folklorního souboru?“

Zuzana Cílová: „Jasně, tak já jsem vystudovala taneční konzervatoř, státní v Praze. A tam už mě díky paní profesorce velmi oslovil lidový tanec, takže jsem se rozhodla, že se mu budu věnovat. Strávila jsem sedm let v Československém státním souboru písní a tanců tehdy, ten už bohužel neexistuje. Pak jsem přešla do Armádního uměleckého souboru no a během mé profese jako tanečnice sólistky se mi narodil syn, což mě donutilo teda jednak přemýšlet tedy co dál a jednak hlavně, protože to dítě bylo od malička velmi neposedné, tak jsem pro něj hledala nějaké uplatnění jakoby, tak jsme zkoušeli nejdřív nějaké tancování jako rodiče s dětmi, to ho nebavilo, no, a tehdy můj kamarád z Ausu pan Čumpelík, který se věnoval dlouhá léta folkloru, tak mi doporučil Rosénku, kterou tehdy vedla Radka Baboráková, že je to v Praze, blízko na Praze 6 a že dělají teda Moravu a že to je dobrý soubor. Takže já jsem vlastně do Rosénky začala chodit jako rodič původně, který tam vodil dítě. A protože jsem už v Ausu i ve Stát'asu dělala choreografie, ale pracovala jsem jenom s dospělými a s profesionálama, že jo. Tak jsem tak načuhovala oknama a říkala jsem si, tohle je hrozně pěkná práce a hrozně mi to přišlo takový čistý, jak ty děti reagují. A když jsme se blíž seznámily s paní Baborákovou a když zjistila, že jsem vlastně z profese, že jo, tak mě začala využívat. Nejdřív to bylo jako, že když šla k doktorovi a tak. A pak jsme začaly spolupracovat, že mě v podstatě zaměstnala jako pedagožku, jako choreografku. No, a dlouhý, dlouhý léta jsme pracovaly spolu, když to tak vezmu, tak dneska je synovi třiadvacet a přišel, když mu byly čtyři, tak devatenáct let už teda tady takhle funguju. No, a jako vedoucí úplně prozaicky. Paní Baboráková se rozhodla odejít do důchodu, no. Takže jsem to převzala, ona už s tím dva roky vyhrožovala a teď už se jako rozhodla definitivně. Takže já jsem krátce od září teprv. S Rosénkou, říkám, pracuju těch devatenáct let. Vedla jsem jednu. Dřív ta Rosénka nebyla tak rozsáhlá, teď má v podstatě devět skupin. Tanečnic od těch tří let přes ty dospělé, pak muziku vlastní a ona dřív ta Rosénka začínala jako dětský soubor a ten dospělý vznikl proto, že ty děti když odrostly, tak se nechtěly pustit Rosénky, tak proto vlastně vznikla dospělá složka a dlouho pak byla vlastně jenom dětská a dospělá, ale jak se to prostě pak jako množilo, množilo, takže já jsem potom

vedla jednu tu skupinu už samostatně, plus jsem paní Baborákové pomáhala s těma dalšíma a pak se to jako.“

Kateřina Řeháková: „A teď už máte všechny skupiny na starost?“

Zuzana Cílová: „Teď mám z těch devíti sedm skupin. Ti úplně nejstarší se vedou, ti dospělí se vedou v podstatě sami, teda sami, vede je oficiálně dcera paní Baborákové. A pak ještě jednu skupinu vede jedna ta z těch dospělých právě, ta strašně toužila si vyzkoušet práci s dětma, takže vlastně druhým rokem vede ty děti tak okolo těch čtrnácti, patnácti. Oni začaly menší samozřejmě, ale tak. Ta fluktuace tady samozřejmě je. U těch dětí u těch základních škol, tak ani ne, i když už taky to je něco jiného, než to bývalo dřív. Dneska mají ti rodiče tendenci dítě naprosto zahltit kroužkama a aktivitami, jednak asi proto, že na ně nemají tolik času, a jednak asi, protože mají strach, aby děti nedělaly neplechu. To je samozřejmě fajn, ale na druhou stranu pak je potřeba tak okolo těch deseti let, je potřeba, aby si to dítě vybralo jednu, dvě aktivity, které bude dělat pořádně, že jo. No, a když ti rodiče nejsou rozumní, tak samozřejmě pak se ty věci kříží nebo ty děti to nestíhají, tak samozřejmě z tohoto důvodu potom ty děti odpadají. Některý děti se nám nově hlásej, že jo. Dospělí se nám v podstatě doteďka hlásej, že třeba se někdo sem přistěhuje nebo jde sem studovat a objeví nás někde, buď nás vidí někde na vystoupení, nebo nás objeví na netu. Takže ta fluktuace je samozřejmě, ale takové to jádro, které jsou tady jako v těch nejstarších, které tu opravdu začínali jako děti. Budeme mít třicet let teďka. Anebo už zase naopak někteří, ti kteří začínali pozdějc, tak už sem vodí svoje děti, jo. Do těch přípravek

Kateřina Řeháková: „Choreografie, to si děláte všechno Vy?“

Zuzana Cílová: „Choreografie dělám já všechno, s tím, že teda ještě se uplatňují choreografie paní Baborákové. Zvlášť u těch nejstarších, protože tam zatím, teda mezi nimi, i když si myslím, že by na to měli, tak zatím se nenašel nikdo, kdo by dělal choreografii. Teď mě požádali, teď jim budu taky dělat jednu choreografii. No, jinak to dělám všechno já.“

Kateřina Řeháková: „A co Vás nejvíce baví na práci v dětském souboru nebo s dětmi?“

Zuzana Cílová: „No, s těma dětma, ta moje skupina, která je moje taková ta srdeční, já jim říkám, už teda nejsou pubertáči, to bych byla zlá. Už z toho věku odrostly. Tak ty já jsem si vychovala v podstatě od těch sedmi let. Takže teď už je to

zase o něčem jiném, teď už jsou to lidi, kterým je patnáct až třiaadvacet let. Takže to už jsou pro mě rovnocenný partáci, s kterými jedním jako se sobě rovnými. A na těch dětech, nemůžu říct, že mě to bere nějak víc, ale fakt je, že u těch dětí je senzace, že oni jsou prostě naprosto bezprostřední. Jako přečtete si okamžitě na nich, že je něco nebaví. Oni to dají okamžitě bezelstně najevo. Ti starší už se umí přetvařovat, v tom dobrým slova smyslu, že je něco otravuje, ale vědí, že se to udělat musí. Takový ty technický študýrky. Tak dělaj, dělaj. Kdyžto u těch dětí prostě musíte být neustále ve střehu a neustále, protože je samozřejmě musíte technicky zdokonalit, ale nemůžete a já nechci věnovat tu hodinu a půl jenom tomu drilu nácviků těch prvků jako. Protože ta naše filozofie je, my neděláme žádné castingy, žádné výběrové řízení. Naše filozofie je, aby to ty děti především bavilo, aby je to samozřejmě nějak obohatilo, ale aby je to bavilo. To znamená, já musím strašně vnímat a u těch dětí to právě jde perfektně, oni to dají najevo okamžitě, když už se něco dělá dlouho nebo je to nebaví nebo je něco nezaujme, tak to prostě musím okamžitě prostrídávat a pro ty nejmenší musím vymyslet takovou formu, aby se prostě učili a vlastně nevěděli o tom, aby to pro ně pořád byla hra. A tak nenápadně při té hře se jednak učí spoustu nových písniček, říkadel a jednak samozřejmě i ty základní kroky.

Kateřina Řeháková: „A co si myslíte, že jim to může přinášet, že chodí zrovna do folklorního souboru v dnešní době?“

Zuzana Cílová: „No, tak to je taková ta otázka, kdy pak ta odpověď z ní jako klišé hrozný, ale je to tak prostě, že zrovna v dnešní době, která je tak strašně moderní a rychlá a přetechnizovaná, kdy prostě dítěti, sotva začne chodit, tak mu vrazíte do ruky ovladač a on intuitivně, aniž by ho někdy v životě viděl, tak ho začne ovládat. Tak aby prostě ty děti, jenom aby z nich nebyly takoví ti robůtci, který budou sice perfektně ovládat tu techniku, ale neřeknu vám určitě nic nového, když si myslím, že nějaká hodnota ta člověka je samozřejmě jednak v těch kořenech, který by si měl uvědomit, odkud je má, a to rozvíjení té muzikálnosti, té tanečnosti. Dřív jsme byli národ muzikantů, dřív to bylo supr, že každý učitel ve škole hrál na housle a s dětma zpíval. Dneska prostě ty hodiny hudební výchovy jsou docela tragický. A já si myslím, že ten rozvoj toho človíčka by měl být komplexní. Ne jen ho naučit perfektně excel a tyhle věci, přestože není naším účelem vychovat z nich profesionály a nikdy se tím živit asi nebudou, ale myslím si, že tu osobnost to jako velmi rozvíjí, pak samozřejmě ta práce

v tom kolektivu je super pro ty děti, protože jako kolektivní sporty, ty já mám taky ráda, protože tam to dítě se učí, hlavně pro ty jedináčky ,je to si myslím, je to dobrá škola, protože ne jenom já kopu na bránu, nebo ne jenom já tady sólově hraju tenis, nebo ne jenom já tady sólově tancuju, ale musí mít na zřeteli to, že jsme nějaká parta a musíme se respektovat, vzájemně si vážit svojí práce.“

Kateřina Řeháková: „Děkuji co je pro Vás konkrétně nejtěžší na vedení dětského folklorního souboru?“

Zuzana Cílová: „(smích) Pro mě konkrétně, vidíte ty haldy těch papírů? Tak tohle, no. To je takzvaně ta umělecká práce, protože mě strašně baví a strašně mě naplňuje, tak s tím zatím, já netvrdím, že to nepřijde, že člověk takzvaně vyhoří a už nebude mít nápady. S tím já zatím problém nemám, protože nápadů mám, že je nestihnu dělat. Ale to všechno okolo, to papírování, ty seznamy a veškerý ty organizační věci. Já sice, kór ty starší děcka, jak můžou, tak pomůžou, ale je to prostě. Ten šiml úřední, ten řehtá pořád. To je pro mě to nejméně samozřejmě zábavné a tím pádem i nejobtížnější.“

Kateřina Řeháková: „Tak já mockrát děkuju.“

Zuzana Cílová: „Není za co.“

Přepis rozhovoru s Hanou Dolejší (vedoucí dětského folklorního souboru Valášek)

Kateřina Řeháková: „Chtěla jsem se Vás zeptat, co Vás vedlo k tomu, že jste se rozhodla založit dětský folklorní soubor?“

Hana Dolejší: „No určitě, tak za prvé jsem už od tří let na Vsetíně začala tančit v tzv. hospodě U Pánovců. Asi půl roku jsem tam byla sama, ale pak jako protože tam byla celá naša rodina, babička, maminka, teta paní Šuláková mně dovezli aj tanečnicka, a sice z poslední z bratrů Růžičkových, kteří byli taky na Vsetíně slavní tanečníci. No, a tak jsme rostli, tančili jsme. Byli jsme vlastně jediný dětský pár na Vsetíně, který vlastně dá se říci, v roce 1950 vlastně, aby se vlastně začali stmelovat ne jenom dospělí, ale i děti. Takže se pak začalo nabalovat a vznikaly různé soubory no, ale my jsme začali tančit s Felinem u tetičky Trlicové, kdy nám korepetici dělala ona na harmoniku a zkoušeli jsme na staré gymnázce, dneska je to, že jo, Gymnázium Tomáše Masaryka, kde shodou okolností je moje sestřenice ředitelka toho gymnázia. A pak v roce 1956 vznikl soubor Malá Jasnka a my jsme se tam s Felinem přihlásili, to už byly takzvané ty konkurzy. No, a tak samozřejmě nás vzali a stali jsme se sólisty souboru Malé Jasnky. No, a tam jsme tančili vlastně až do osmnácti roků. V osmnácti letech mě předali taneční část celé Malé Jasnky, takže vlastně jsem začala a byla jsem vedoucí Malé Jasnky a zároveň vedoucí taneční složky Velké Jasnky. No, a tančila jsem, tančila jsem, až jsem se protančila vlastně do Prahy, kdy jsem si vlastně vzala manžela Pražáka a vlastně od roku 1971 jsem v Praze. Různě jsem pomáhala v různých souborech, chodila jsem na konzultace k paní profesorce Líba Hynkové, k velké choreografce do Souboru písní a tanců neboli Státní soubor písní a tanců, kde taky pracovala ještě nynější moje kamarádka paní profesorka Inka Vostřezová, obě učily i pak na státní konzervatoři a vlastně ode mě pak chodili, protože otevřela zase profesorka Anča Svobodová otevřela takzvanou, při státní konzervatoři, obor lidový tanec, kde do každého sledu, kdy bylo jich třeba jenom, já nevím, řeknu šestnáct dětí, se dostaly vždycky z celé republiky, kdy do toho bylo zapojené i Slovensko tenkrát, protože ještě neměli konzervatoř. Tak vždycky čtyři až pět dětí se ode mě dostalo, takže u mě tančily, docela jako dneska významné celebrity, ať je to třeba Geňa, jeho sestra Veronika, nebo Jana Drdácká, Nikola Koptářová, mohla bych jmenovat celou řadu, to bychom tady byly možná tak do noci. Protože mě přestala bavit práce s dospělýma, tak

vznikl takový návrh, že si teda založím dětský soubor. Tak jsem si vyjela, protože bylo tady to sídliště nové, tak jsem si pěkně vyjela tady do sídliště a tady na hřišti v tom čtvercu v Taussigový jsem si právě vybrala Geňu, Alana Fidlera, Jirku Vondráčka a Šindeláře a oni se přišli přihlásit. No, a začali jsme zkoušet druhého září 1976 nahoře na Satance. No, a tam už se to odvíjelo, tam nás chodil navštěvovat, protože taky dělali konzervatoř, ale hereckou, Richard Hes, Luboš Oravec, který u mě tančil v malé Jasence a prostě ze sedmi párů se najednou stal osmdesátičlenný kolos, no. A začali jsme slavit po roce již první úspěchy. No, a od té doby to pokračuje stále a stále, letos Valášek má výročí již 36 let, to vedu. Nic jiného nedělám, než sháním sponzory, protože peníze nikde nejsou, tak to držím zuby nehty. No, a podporuje mě hlavně rodina jo. Jinak vlastně to dělám za svůj důchod. Ten soubor jsem si založila proto, protože vlastně i když je Praha moje teď už rodné město, tak bohužel ty kořeny jsou pořád tam na tom Valašsku a nechtěla jsem bez toho folkloru a hlavně mi chybí ty naše hory a ta naše krajina. Tak jakmile mám volno, tak už tam mířím. No, takže soubor si myslím, že je na vysoké technické úrovni. Každý, kdo se pustí do takového aktu, založit dětský soubor, musí perfektně znát ten region. Jak ho nezná, tak to jde všecko do kopru.“

Kateřina Řeháková: „Chtěla jsem se zeptat, kdo Vám dělá choreografie?“

Hana Dolejší: „Já, já jsem umělecká vedoucí, choreograf, dramaturg, režizér a všechno. Já taky mám víc kluků než holek, což nebývá. Malý kluky sháním, ale velkých mám dost. Takže chybí mi i nějaký holky, protože vždycky jak vlastně je nějaké výročí, tak končí určitý počet, třeba mně vypadnou čtyři vytančený páry, jo. A to už jim je třeba osmnáct, devatenáct, jo. Ty, co se nedostanou na státní konzervatoř, aby to nepadlo vniveč, tak jsme se rozhodli od ledna založit velký soubor. Mám teď šest velkých párů nad dvacet let. Zkoušíme každou středu, takzvaný velký Valach je to. Protože je to škoda. Jinak matka mně vyšívala kroje a ještě vyšívá, bude jí letos osmdesát sedm. Stále je čiperná, plete nám. A v krojích, ve kterých tančíme, tak to jsou všechno originály. Takový ten dívčí kroj vyjde až na dvacet tisíc, když už je starší, a ten chlapecký na patnáct, i když je jednoduchý. Ale to je všechno ruční práce a to se všechno platí, no. Jinak moje děti si berou, ať je to Filip Renč, Franta Brabec nebo ať je to pan Vaculík, tak všichni berou si děti do těch muzikálů ode mě, protože jednak jako mají techniku a jednak se umějí, protože my začínáme tou díkčí, pohybovat výborně a vlastně i herectví,

mám teď jednu slavnou holku Tereza Voříšková, ta u mě tančila patnáct let. A taky o mě vždycky i píše, jo.“

Kateřina Řeháková: „Co Vás konkrétně nejvíc baví na práci s dětmi?“

Hana Dolejší: „No, tak já sama děti nemám. Proto jsem se vrhla i na ten dětský soubor. No, takže já mám dětí dost tady. Vlastně mě baví to tvořit všechno a vymýšlet. Někdy se mi zdají i barevné sny o choreografii, takže proto jsme také tímhle takový zvláštní a ojedinelí. No, a hlavně znám perfektně ten region, že jo. Od tří let to jako, se v tom pohybuju.“

Kateřina Řeháková: „Zeptám se, co si myslíte, že dětem v dnešní době může folklor přinášet?“

Hana Dolejší: „No, určitě i takový Geňa, který dneska dělá Partičku, tak občas tam použije nějaké takové ty valašské, protože je učím i nářečí, a určitě to v nich zůstává, protože už to, že tady zůstávají tak dlouho. Oni třeba se ve třech letech přihlásej a jsou tady až bůhví kdy. I když je spousta jiných trendů, je fotbal a nějaký florbal a já nevím, co všechno, různých aktivit. A vlastně je to všechno o penězích a docela ty děti ani nic moc nenaučí a hlavně je nenaučí dýchat. Neučí je rytmy, mně tady přišly děti na konkurz, že někde chodily tančit a už docela velký, kolik jim bylo asi deset, jedenáct a oni vůbec ani držení těla, protože to je základ. Napřed se musej naučit dýchat, protože k tomu tanci a naučit rytmy. My právě začínáme těma říkadlami, a než pustím nějaký dítě, tak to trvá třeba dva, dva a půl roku. Oni právě v tý dikci se učeť vlastně, oni recitují a to recitují vlastně v tom našem nářečí. No, a pak začínají už pomalu tančit.

Kateřina Řeháková: „Co je pro Vás konkrétně nejtěžší na vedení dětského folklorního souboru?“

Hana Dolejší: „Pro mě je nejhorší ta administrativa, protože si nemůžu dovolit žádného manažera, ale mám takovou šikovnou asistentku, která už je tady u mě dvacet let. Ta zrovna i zaskakovala, tančila i teď v neděli v tom divadle v Horních Počernicích. Takže ta mi hodně pomáhá. A pak teda ještě můj synovec, kterej mi dělá tenhleten předpotopní počítač. Protože počítač je můj nepřítel, já na tom umím psát, ale maily, ty mě prostě nebaví.

Kateřina Řeháková: „Tak moc děkuju.“

Hana Dolejší: „Nemáš zač.“

**Přepis rozhovoru s Františkem Staňkem (vedoucím dětské folklorní muziky
Violka)**

Kateřina Řeháková: „Na začátek se Vás zeptám, co Vás vedlo k tomu, že jste se rozhodl založit folklorní nebo lidovou muziku?“

František Staněk: „ A myslíte tady, nebo na Moravě?“

Kateřina Řeháková: „ Aha“ (smích).

František Staněk: (smích) „Já jsem byl dvacet let na Moravě a prostě patnáct let jsem tam měl cimbálovku s tanečním souborem.

Kateřina Řeháková: „Jasně.“

František Staněk: „ No, a když jsem přišel sem do Prahy, tak pan ředitel věděl, že to jako jsem tam dělal a je taky nadšenec pro to. Tak mi řekl: Uděláš to tady? A já jsem řekl, udělám to tady velice rád. Tak jsem to začal tady dělat.

Kateřina Řeháková: „Děkuji a kdo Vám vymýšlí úpravy? Ty si asi vymýšlíte sám.“

František Staněk: „ To si všechno dělám sám. Samozřejmě, ano.“

Kateřina Řeháková: „ A kde se inspirujete?“

František Staněk: „ No, dneska už ani ne. Samozřejmě dřív, když jsem přišel na Moravu, jelikož jsem Jihočech, tak jsem o tej harmonii a takových věcech věděl z konzervatoře sice hodně, ale to se všechno použít nedá. Tam se musí dělat i jiné věci, tak jsem poslouchal gramodesky. Pana Rokytu, že jo, ten měl vynikající úpravy a tak dále, BROL a takový ty kapely, který tehdy prostě Čechovci, že jo, a tak dále, co jsem měl možnost na gramodeskách a jednak, co jsem měl možnost na živých koncertech. Takže tam jsem to odposlouchal, no, a studoval jsem. Knižky jsem si sehnal o moravský harmonii a takový věci no, a učil jsem se, protože ono to Valašsko někdy je takový kostrbatější a přesně tak neodpovídá tomu, to co nás učej na konzervatoři, jako tam úplně pravda není (smích). Tam oni ti lidoví muzikanti jako neměli takový zábrany, jako maj školený muzikanti, že jo, hudební skladatelé a tak dále, takže oni si tam dělali určitý věci, krásný věci, který jsem se tam musel přiučit, no. A z toho těžím pořád.“

Kateřina Řeháková: Děkuji a co Vás konkrétně nejvíce baví na práci v s dětmi v souboru?“

František Staněk: „ No, všechno, já nevím, no. Všechno od první chvíle, když jim přinesu noty a oni v podstatě loví, neví nic, a když je to hotový, krásný a povede se

nám to někde na vystoupení a já s nima taky dost často hraju a tak dále, takže je to prostě nádhera. A oni jsou skvělí, že jo.“

Kateřina Řeháková: „ Jsou.“

František Staněk: „ Když se jim, jak bych to řekl, když se jim to šikovně podá a dobře se jim vysvětlí, jak se to naučit, aby se to naučili dobře a měli z toho radost, to je úplně to nejdůležitější. Jako neříkat jim prostě, ty to hraješ blbě a pořád to je blbě, tak to je jako, tím je to nenaučím. Musí se jim to naservírovat tak, aby to pochopili a co nejdřív se to naučili a měli z toho radost, no. Asi takhle.“

Kateřina Řeháková: „A co si myslíte, že jim to přináší, že sem chodí do lidový muziky?“

František Staněk: „Já si myslím, že jim to přináší, co jim to přináší, tak jednak radost teda z té muziky jako takový. Já si myslím, že je to úplně jedno, jakou muziku. Já teda shodou okolností umím dělat tuhle, kdybych uměl dělat jazzovou muziku, budeme dělat jazzovou muziku, takže to si myslím, že úplně tak jako není tak úplně důležitý. Důležitý je tu muziku dělat. Pak si myslím, že je to teda smysl pro kolektiv a takový ty věci, no, a pak některý věci, který vypadaly, kdysi se jako říkaly, takový věci jako láska k vlasti a takovýhle, myslím, že to tam ještě pořád je a že to je strašně důležitý a ono se to kdysi psalo, že to je láska k vlasti a takový, tak já nevím, myslím, že je to pořád to stejný, když ty učitelky vezmou děti do lesa a ukazují jim tam broučky a ptáčky a takový, takže je to úplně stejný, jako když my tady zpíváme ty písničky a uvědomujeme si, jak ty lidi kdysi dávno, oni neměli vzdělání, neuměli číst a psát, no, a přitom tady napsali takový krásný texty, takový skvostný melodie, že jo. A hlavně si myslím, že to je učí, v těch písničkách je takovej určitej poetickéj jazyk jako, já nevím, jak bych to řekl. Tam jsou obyčejný všední věci, každodenní třebas, řečený prostě tak nádherně poeticky, tak krásnýma obratama, že to je kultivuje taky určitým způsobem. Ty texty je kultivujou, nehledě tomu, že třeba je kultivuje ten vůbec celkově ten kolektiv a tak dále, smysl pro zodpovědnost a takový věci. Asi takhle.“

Kateřina Řeháková: „Děkuji, a na poslední otázku bych se zeptala. Co je podle Vás nejtěžší na vedení lidové muziky?“

František Staněk: „Co je nejtěžší? No, abych byl upřímněj, já jsem trošku cholerik, že jo, to už jste možná poznala tady. Někdy mě mrzí, že teda někdy strašně moc vyjedu a tak dále, takže asi je nejtěžší se trošku někdy držet a uvědomit si, že jsou

to děti, ale nejtěžší. Já si myslím, že to zas tak úplně těžký není, no. Důležitý je asi navázat takovej ten kontakt. Myslím si, že člověk musí být upřímný, nemůžu tady dělat odstup, to teda v žádným případě. A vzhledem k tomu, že s nima taky moc často hraju, tak si myslím, že je taky důležitý, že jsem jeden z nich. Což si myslím, že oni taky chtěj takovou věc. A že jsme prostě všichni na stejné lodi, no. Že jako potom to vystoupení, ta zodpovědnost je stejná moje a jejich, je to víceméně stejný, takže navázat takovej ten společnej kontakt, že chceme všichni jedno a totéž. Oni a i já. A jako nedělat tady jako nějakou hradbu, jako já jsem tady prostě učitel a vy koukejte tady dělat, tady to hrajete blbě a takový, to ne, no.

Kateřina Řeháková: „Já jsem tady byla jen chvilku, ale přišlo mi to, že to tady tak máte, jak říkáte.“

František Staněk: „Jo, my musíme být prostě stejný. Já si tady nemůžu na nic hrát. Pro mě není problém, když něco zvorám, tak řeknu ježišmarja, já jsem to, že jo, takže to pro mě není problém a říkám, je to asi to, že jako já jsem jeden člen s nima. Asi takhle, já si myslím, že tohle je nejdůležitější, no. Protože jak je takovej ten odstup, obzvlášť v lidové muzice, protože v lidovej muzice není zahrát krásně noty, v lidovej muzice je důležitěj projev, že jo, to znamená, když oni přijdou na pódium, tak oni musí mít kontakt, musí to na nich bejt vidět, musí být vidět, slyšet to v hlase a vidět to v obličejí, že ví, co zpívají. Když zpívají ty svatební písně nebo takový, tak to musí být prostě slyšet. Oni to nemůžou jenom takový nějaký. Ty písničky by byly pak všechny stejný. To není pravda, písnička je právě krásná v tom, že tam má ten obsah a ten on musí sdělovat. Já už je učím takový věci, že si najdou někoho v tom publiku a zpívají to pro něj. No, já vím, některý tam sedí takhle a člověk si říká, pane bože, proč jsi tady, když tě to vůbec nebaví, tak toho si nevšímat a koukat na ty jiskrný oči těch některých babiček, který člověka sledují, a těm hrát. A prostě ten vzájemnej kontakt, to sdělení, to je tam třeba. A to je učím. Obzvlášť teda v tej lidovej muzice je to strašně důležitý, že jo. Tam musí prostě sdělovat ten obsah a ne jenom prostě jenom odezpívat ty slova, ale musí to bejt v tom hlase slyšet, že ví, o čem zpívají, že ví, co se tam děje. Tanečníci to je to samý.“

Kateřina Řeháková: „No, jasně.“

František Staněk: „Prostě, když tam bude perfektně tancovat a nic, tak to je na nic. Občas musí někdo juchnout a tak dále a musí prostě být vidět ta radost z toho pohybu a jak prostě si to tam užívají na tom pódiu, to musí bejt, no.“

Kateřina Řeháková: „Tak já Vám mockrát děkuju za rozhovor a za všechno, za vřelé přijetí.“

František Staněk: „Jó, rád.“

Přepis rozhovoru s Martinou Krajskou (vedoucí dětského folklorního souboru Vrbina)

Kateřina Řeháková: „Nejprve bych se Vás chtěla zeptat, co Vás vedlo k tomu, že jste se rozhodla založit dětský folklorní soubor?“

Martina Krajská: „Co mě vedlo? Asi to, že jsem od malička tancovala, že se mi to líbí, folklor, a že jsem si říkala, že jednou přijde čas, kdy prostě budu muset skončit s tancováním, jako aktivně a že bych chtěla u toho zůstat a nějak jako to předat dál nebo. Prostě u toho zůstat. A přišlo mi to, že dětský folklorní soubor je lepší, než zakládat dospělý, no.“

Kateřina Řeháková: „A kdo Vám vymýšlí choreografie? Co Vás inspiruje?“

Martina Krajská: „Choreografie si ve většině případů dělám já sama. Kdo mě inspiruje, co mě inspiruje. Asi práce ještě v tom mém souboru klasickým, v kterém tancuju v Gaudeamu. Takže jako třeba i prvky od Packa nebo prostě ten jeho náhled na ty úpravy, na to pojetí folkloru. Před tím Alena Skálová, která s námi dělala, takže takhle. Ale jinak to vlastně je všechno mé.“

Kateřina Řeháková: „Jsou to Vaše nápady.“

Martina Krajská: „Moje nápady ano, to co si vymyslím, to si udělám.“

Kateřina Řeháková: „Jo, a co Vás na práci v dětském folklorním souboru nejvíc baví?“

Martina Krajská: „No, mě nejvíc baví, když se to potom to vystoupení povede, nebo i zkouška. Když je někdy taková hezká zkouška, že z toho vyleze. Že jsme spokojený já, že jsme udělali hodně práce, že se něco naučili, a děti, že jsou spokojený z toho, že si něco odnesly, že mají dobrou náladu. Třeba se něco naučily a ani o tom nevědí, že se to naučily, jo. A na tom vystoupení, když člověk něco tak dlouho dělá a pak to vidí na tom jevišti nebo nějakým tom prostoru a zdá se mu to jako dobré, tak je potom spokojený, jako že to mělo smysl. No, a popřípadě. Já ten soubor vedu už deset, dvanáct let skoro, takže mám dvě tři holky, který přece jenom u toho zůstaly a tancujou dál. Tak to je taky pro mě hezký, když vidím, že jim to něco dalo, že to nebylo zbytečný a že se jim to líbí a že pokračují dál.“

Kateřina Řeháková: „A ještě co si myslíte, že to může dětem přinášet, že chodí do dětského folklorního souboru?“

Martina Krajská: „To já nevím, to ses měla radši zeptat jich. No, oni to ještě nevědí. Já si myslím, že parta, určitě vždycky u všeho je parta. Když je dobrá parta dětí a v tomhle věku i rodičů, tak je taková ta společná práce, že se něco naučí a pak že se s tím někam jde, něco se s tím udělá, pak takovej ten kolektivní duch, že jako něco udělají společně a to asi si myslím, no. Jako nevím, jestli nějaká radost z folklorního zpívání, to asi v dnešní době si to tolik neuvědomují, já si teda myslím, že jo, že by tyhle děti právě měly poznat tohle český lidový, ten úplnej prvopočátek z čeho jsme vycházeli, že jo. Ty český říkačky a písničky a to si asi moc neuvědomují, no.

Kateřina Řeháková: „Poslední otázka, na kterou se zeptám, tak co je podle Vašeho názoru na vedení dětského folklorního souboru nejtěžší?“

Martina Krajská: „Co je nejtěžší? No, tak to teda nevím (smích).“

Kateřina Řeháková: „(smích).“

Martina Krajská: „Asi je k tomu nějak ukecat, nebo přesvědčit, aby to dělali tak, jak ten vedoucí chce, aby to trošku viděli a měli z toho takovej jako, aby sem nechodili jenom, že si jdou jednou tejdně nebo dvakrát tejdně zatancovat, pokecat, ale aby měli takovej ten společnej duch, že se něco teda jako připravuje, že se něco dělá a k tomu je donutit, aby jako tak asi vnímali trošku tak přibližně jako já, jako celej soubor. Nevím no, kázeň, ale to je u všeho. A čím jsou děti menší, tím je to lepší, a když jdou do puberty, tím je to horší. Spíš tohleto, přesvědčit je, že to, co dělají, je dobrý.“

Kateřina Řeháková: „Tak Vám moc děkuji za rozhovor.“

Martina Krajská: „Já taky.“

**Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta
M.D. Rettigové 4, 116 39 Praha 1**

**Prohlášení žadatele o nahlédnutí do listinné podoby závěrečné práce
Evidenční list**

Jsem si vědom/a, že závěrečná práce je autorským dílem a že informace získané nahlédnutím do zveřejněné závěrečné práce nemohou být použity k výdělečným účelům, ani nemohou být vydávány za studijní, vědeckou nebo jinou tvůrčí činnost jiné osoby než autora.

Byl/a jsem seznámen/a se skutečností, že si mohu pořizovat výpisy, opisy nebo rozmnoženiny závěrečné práce, jsem však povinen/povinna s nimi nakládat jako s autorským dílem a zachovávat pravidla uvedená v předchozím odstavci tohoto prohlášení.

Poř. č.	Datum	Jméno a příjmení	Adresa trvalého bydliště	Podpis
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				